

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL
Unit 04 - Veterinary Control Programmes

SANCO/12922/2010

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

Control programme of Salmonella

Approved* for 2011 by Commission Decision 2010/712/EU

Slovenia

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

VETERINARSKA UPRAVA

www.vurs.gov.si, e: vurs@gov.si

Parmova ulica 53, 1000 Ljubljana, t: 01 300 13 00, f: 01 300 13 56

Reference No.: 5440-1/2010/6 and 5440-2/2010/6
Date: 28.04.2010

EUROPEAN COMMISSION
DG Health and Consumer Protection
04 – Veterinary Control Programmes
RUE de la LOI 200

B – 1049 BRUSSELS

Subject: Declaration to National control programmes for Salmonella in breeding flocks of Gallus Gallus and laying hen flocks

The Veterinary administration of the Republic of Slovenia confirms that National control programmes for *Salmonella* in breeding flocks of *Gallus Gallus* and laying hen flocks in 2011 will be implemented according to provisions of veterinary legislation as follows:

- the provisions of *Commission Regulation (EC) No 200/2010* relevant to the frequency of sampling, sampling protocol, examination of samples, detection methods and reporting of results (particularly provisions on confirmatory sampling) in case of breeding flocks of *Gallus Gallus*
- the provisions of *Commission Regulation (EC) No 1168/2006* relevant to the frequency of sampling, sampling protocol, examination of samples, detection methods and confirmation of infection by competent authority and reporting of results (particularly provisions on confirmatory sampling) in case of laying hens of *Gallus Gallus*
- the provisions of *Regulation (EC) No 2160/2003* and *Commission Regulation (EC) No 200/2010* in case of a positive result in breeding flocks of *Gallus Gallus*
- the provisions of *Regulation (EC) No 2160/2003* and *Commission Regulation (EC) No 1168/2006* in case of a positive result in laying hens of *Gallus Gallus*
- the provisions of *Commission Regulation (EC) No 1177/2006* as regards the use of antimicrobials and vaccines in breeding flocks and laying hens of *Gallus Gallus*

Ju. Snovana Sabljak
Viša Čadonič Špelič, DVM, DSc.
Chief Veterinary Officer
Deputy CVO

Cc:

- Sarolta Idei – Unit 04, European Commission, by E-mail;

ANNEX II

Standard requirements for the submission of programmes for the control of zoonotic Salmonellosis co-financed by the Community

Part A

A. General requirements for the national salmonella control programmes

(a) state the aim of the control programme

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije pri odraslih matičnih jatah kokoši *Gallus gallus* z vsaj 250 kokošimi na 1% ali manj. Nacionalni program nadzora, ki je v skladu z Uredbo 1003/2005/ES obsega obdobje treh zaporednih let od 1.1.2007 do 31.12.2009, se v skladu z Uredbo Komisije 200/2010/ES nadaljuje tudi v prihodnje.

(b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover

Breeding flocks of *Gallus gallus*:

- rearing flocks — day-old chicks
  - four-week-old birds
  - two weeks before moving to laying phase or laying unit
- adult breeding flocks — every second week during the laying period

Zahteve za vzorčenje matičnih jat, jat nesnic in brojlerjev določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10). Poleg nacionalnega predpisa se neposredno uporabljajo tudi prepdiisi Skupnosti.

(c) demonstrate the evidence that it complies with the specific requirements laid down in parts C, D and E of ANNEX II of 2160/2003 EC; and

I. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) v primeru ugotovitve salmonel v matičnih jat določa naslednje ukrepe:

A. Po ugotovitvi oziroma potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* *Enteritidis* oziroma *Salmonella* *Typhimurium*, v pozitivni matični jati, mora nosilec dejavnosti v skladu z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:

– mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;

– proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;

– usmrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se:

– pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD POZITIVNE JATE – ORVIZNA PREDPISANA OBDELAVA**; ali

– odsunajo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

3. vsa jajca iz pozitivnih jat, ki so v valnici in niso vložena v valnik, se uničijo ali obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

4. usmrtitev in uničenje enodnevnih piščancev iz pozitivne jate;

5. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje;

6. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

B. Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* *Hadar*, *Salmonella* *Virchow* in *Salmonella* *Infantis* mora nosilec dejavnosti izvesti sanacijo jate, če se ne odloči za izvedbo ukrepov iz točke A. Za pripravo programa sanacije in izvedbo vseh ukrepov za sanacijo jate je odgovoren nosilec dejavnosti. Program sanacije mora nosilec dejavnosti pripraviti najkasneje v štirinajstih dneh po ugotovitvi oziroma potrditvi salmonel in ga poslati v odobritev VURS. Do odobritve programa sanacije veljajo za pozitivno jato naslednji ukrepi:

1. Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;

2. Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;

3. Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati.

4. V primeru valjenja jajc iz sumljive jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jajc;
5. V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;

Po zaključeni sanaciji jate mora nosilec dejavnosti opraviti vzorčenje na način, določen v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 2002/20105/ES, ter v primeru, ko v nobenem vzorcu fecesa ni bila ugotovljena prisotnost salmonel o tem pisno obvestiti uradnega veterinarja in priložiti rezultate analize. Po prejemu pisnega obvestila mora uradni veterinar čimprej, najkasneje pa v roku treh delovnih dni opraviti uradno potrditveno vzorčenje pri čimer se dodamo vzorci kokiši za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi. Jata se šteje kot sanitirana, ko v vzorcih fecesa, odvzetih pri potrditvenem uradnem vzorčenju, ni izolirana salmonela niti ni ugotovljen zaviralni učinek bakterijske rasti oziroma prisotnost protimikrobnih snovi.

V primeru potrditve ostalih serovarov salmonel, nosilec dejavnosti izvede ukrepe, določene v lastnem načrtu za monitoring in nadzor.

(d) specify the following points:

1. General

1.1. A short summary referring to the occurrence of the salmonellosis (zoonotic salmonella) in the Member State with specific reference to the results obtained in the framework of monitoring in accordance with Article 4 of Directive 2003/99/EC, particularly highlighting the prevalence values of the salmonella serovars targeted in the salmonella control programmes.

Spremljanje zoonotičnih salmonel se v Sloveniji izvaja na podlagi Monitoringa zoonoz in njihovih povzročiteljev, ki ga vsako leto pripravijo Veterinarska uprava RS, Zdravstveni inšpektorat RS in Inštitut za varovanje zdravja. Program zajema spremljanje zoonotičnih salmonel pri ljudeh, živalih in živalih. Spremljanje in nadzor salmonel pri matičnih jatah, v jatah konzumnih nesnic in brojerskih rejah izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L RS 25/2006, 14/2007, 122/2007, 73/09, 12/10)

Pojav salmoneloze pri ljudeh:

Salmoneloza je že nekaj let med najpogostejše prijavljenimi nalezljivimi boleznimi pri ljudeh. Število prijavljenih primerov salmoneloze se zmanjšuje od leta 2004 dalje. V primerjavi z letom 2003 se je število prijav v letu 2004 zmanjšalo za 17%, v letih 2005 in 2006 pa kar za 62%. Leta 2007 je bila incidenca salmoneloze manjša za 11% kot leta 2006, v letu 2008 se je zmanjšala še za 18,9% in je znašala 53,89/100.000 prebivalcev. Najpogostejše izoliran serovar pri ljudeh je S.Enteritidis, na drugem mestu je S.Typhimurium. Število salmonelnih izbruhov od leta 2005 postopoma pada. Število izbruhov okužb s hrano, povzročenih s salmonelo se je v letu 2008 (7 izbruhov), v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo kar za 50% (13 izbruhov).

V letu 2006 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1519 primerov salmoneloze. Najpogostejše je bila izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala več kot 88% vseh izoliranih salmonel. Delež S.Typhimurium je predstavljal 3,6%, deleži ostalih salmonel pa so bili enaki ali manjši od 1%.

V letu 2006 smo zabeležili 16 izbruhov, povzročenih z bakterijo *Salmonella* Enteritidis. Izbruhi, povzročeni s salmonelami, so v letu 2006 predstavljali dve tretjini vseh izbruhov, ki se prenašajo s hrano.

V letu 2007 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1345 primerov salmoneloz, najpogosteje je bila izolirana *S. Enteritidis*, ki je predstavljala 87,43% vseh izoliranih salmonel. Delež *S. Typhimurium* je predstavljal 2,3%. Delež *S. Coeln* je predstavljal 1,85% vseh izoliranih salmonel. Delež *Salmonella* skupine B je predstavljal 1,2% vseh izoliranih salmonel. V letu 2007 smo zabeležili 13 izbruhov.

V letu 2008 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1090 primerov salmoneloz, najpogosteje je bila izolirana *S. Enteritidis*, ki je predstavljala 78,2% vseh izoliranih salmonel. Delež *S. Coeln* je predstavljal 6,33% vseh izoliranih salmonel. Delež *S. Typhimurium* je predstavljal 4,67%. Delež *Salmonella* skupine B je predstavljal 2,3% vseh izoliranih salmonel. V letu 2008 je bilo zabeleženih 7 izbruhov okužb s hrano.

Spremljanje v živilih:

V letu 2005 je bilo v proizvodnji (razsekovalnice) skupno odvzetih 315 vzorcev. Od tega 70 vzorcev mesa brojlerjev, 25 vzorcev mesa puranov, 113 vzorcev prašičjega in 107 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V prodaji na drobno je bilo v letu 2005 odvzeto 106 vzorcev mesnih pripravkov, 277 vzorcev mlečnih izdelkov, 101 vzorec mletega mesa in 102 vzorca jajc. *Salmonella* je bila ugotovljena v 8 vzorcih mesnih pripravkov od tega 3x *S. Enteritidis*, v 1 vzorcu mletega mesa, v 2 vzorcih jajc od tega 1x *S. Enteritidis*.

V letu 2006 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 542 vzorcev svežega mesa. Od tega 172 vzorcev mesa brojlerjev, 56 vzorcev mesa puranov, 159 vzorcev prašičjega in 155 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2006 je bilo v prodaji na drobno odvzetih 100 vzorcev mesnih pripravkov, 230 vzorcev mlečnih izdelkov, 100 vzorec mletega mesa in 100 vzorcev jajc. *Salmonella* je bila ugotovljena v 5 vzorcih mletega mesa od tega 3x *S. typhimurium* in v 3 vzorcih jajc od tega 2x *S. enteritidis* in 1x *S. typhimurium*.

V letu 2007 je bilo v obdobjih obratih odvzetih 160 vzorcev svinjskega in 168 vzorcev govejega mesa, ter 187 vzorcev piščančjega in 98 vzorcev puranjega mesa. V vzorcih rdečega mesa *salmonella* ni bila ugotovljena, pri piščančjem mesu je bil pozitiven 1 vzorec (0,5%), pri puranjem mesu pa 5 vzorcev (5,1%). V obdobjih in registriranih obratih je bilo na prisotnost salmonel odvzetih 265 vzorcev mletega mesa in 442 vzorca mesnih pripravkov. Od skupno odvzetih 707 vzorcev je bila *salmonella* ugotovljena v 7 vzorcih (0,99%) in sicer v 1 vzorcu mletega mesa (0,14%) in 6 vzorcih mesnih pripravkov (0,85%). V 6 vzorcih je bil ugotovljen en serovar salmonel, v enem vzorcu pa 2 serovara

V letu 2007 je bila prisotnost povzročitelja ugotovljena v 13 vzorcih od 2835 vzorčenih živil (0,5%) in sicer v 10 vzorcih svežega perutninskega mesa, 2 vzorcih svežega govejega mesa in 1 vzorcu svežega svinjskega mesa.

V letu 2008 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 621 vzorcev svežega mesa. Od tega 74 vzorcev mesa puranov, 281 vzorec prašičjega in 266 vzorcev govejega mesa. V treh vzorcih puranjega mesa je bila ugotovljena prisotnost salmonel, od tega 1x *Salmonella* Saintpaul, 1x *Salmonella* Stanleyville in 1x *Salmonella* Typhimurium.

V letu 2008 je bilo v prodaji na drobno odvzetih 255 vzorcev mesnih pripravkov in 150 vzorcev mletega mesa. Skupaj je bila *Salmonella* ugotovljena v 8 vzorcih, od tega 2x v mletem mesu in 6x v mesnih pripravkih. Izolirani serotipi: 5x *S. typhimurium*, 1x *S. livingstone*, 1x *S. Stoubrdge* in 1x *S. spp.*

Spremljanje pri živalih:

Prasičji: V letu 2005 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 13 od skupno 242 odvzetih vzorcev bezgavk pri prasičjih Od teh je bila *S. Enteritidis* poujena v 5 vzorcih, *S. Derby* in *S. Virchow* v 2 vzorcih, *S. Typhimurium*, *S. London*, *S. Infantis* in *S. Senftenberg* pa v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 5 od skupno 224 odvzetih vzorcev bezgavk. Od teh je bila iz treh vzorcev izolirana *S. typhimurium*, iz enega *S. enteritidis* in iz enega *S. spp.*

Od 1.10.2006 do 30.09.2007 je v vseh državah članicah potekala raziskava o razširjenosti salmonel pri klavnih prasičjih. V okviru raziskave je bilo pri trupih klavnih prasičjev preiskanih 443 vzorcev brisov površine trupa, 442 vzorcev brisov površine mesa, ter serološko preiskanih 443 vzorcev mesa. Salmonela je bila izolirana v 27 vzorcih bezgavk, vzorci brisov površin so bili vsi negativni, pri serološki preiskavi pa je bila v 48 vzorcih »cut-off value« nad 40%.

V letu 2008 je v vseh državah članicah potekala raziskava o razširjenosti salmonel in MRSA v čredah plemejskih prasičjev. Skupaj je bilo odvzetih 2240 vzorcev. Skupaj je bilo pozitivnih 44 vzorcev fecesa. Izolirani serovari: 19x *S. Enteritidis*, 8x *S. Infantis*, 6x *S. Coeln*, 3x *S. Hindmarsh*. 2x *S. Stanleyville*, 2x *S. Enterica* subsp. *Enterica*, 1x *S. Virginia*, 1x *S. Derby*, 1x *S. Agona* in 1x *S. Ohio*.

Govedo: Prisotnost salmonel je bila ugotovljena v 1 od skupno 232 odvzetih vzorcev govejega fecesa (0,4%). V pozitivnem vzorcu je bila izolirana *S. Stanleyville*.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v treh od skupno 236 vzorcev govejega fecesa (1,27%). Izolirane so bile *S. Infantis*, *S. Brancaster* in *S. Kottbus*.

V letu 2007 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v dveh od skupno 199 vzorcev govejega fecesa (1,005%). Izolirani sta bili *S. Enteritidis* in *S. Coeln*.

V letu 2008 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v enem od skupno 386 vzorcev govejega fecesa (1,005%). Izolirana je bila *S. Infantis*.

Drobnica: V 2007 prisotnost salmonel ugotovljena v 4 od skupno 236 odvzetih vzorcev ovčjega fecesa (1,7%). V pozitivnih vzorcih so bile izolirane vsaka 1x: *S. Stanleyville*, *S. Muenchen*, *S. Infantis* in *S. Enteritidis*.

Perutnina: MATIČNE JATE KOKOŠI

V letih 2003-2005 so bili pri spremljanju salmonel v matičnih jatah potrjeni serovari salmonel za katere je določen cilj Skupnosti v skupno 5 odraslih matičnih jatah, v vseh matičnih jatah je bil ugotovljen serovar *S. Enteritidis*, prisotnost salmonel v vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena. V letu 2006 prisotnost salmonela v odraslih in vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2007 je bilo v spremljanje razširjenosti salmonela vključeno 86 vzrejnih in 118 odraslih matičnih jat kokoši. Salmonela je bila ugotovljena v vzorcih jajčnih lupin pri štirih matičnih jatah (2 x *S. Saintpaul* in 2 x serovar *S. Chartres*), vendar prisotnost salmonel pri vzorčenju na gospodarstvu ni bila potrjena v nobeni jati. Prav tako salmonela ni bila ugotovljena v vzrejnih matičnih jatah.

V letu 2008 je bilo na prisotnost salmonel vzorčenih 91 vzrejnih in 151 odraslih matičnih jat kokoši. V eni odrasli matični jati - mesna linija je bil pri uradnem rutinskem vzorčenju na gospodarstvu na začetku proizvodnega ciklusa ugotovljen serovar *Salmonella Typhimurium*, prisotnost salmonel v vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2009 je bilo skupaj testiranih 155 odraslih matičnih jat (6 matičnih jat-jajčena linija in 149 jat – mesna linija) in 118 vzrejnih matičnih jat (1 matična jata – jajčna linija in 117 matičnih jat – mesna linija). Salmonela je bila ugotovljena v eni vzrejni matični jati (S.Newport), v odraslih matičnih jatah pa salmonela v letu 2009 ni bila ugotovljena.

V R Sloveniji je bil cilj Skupnosti za odrasle matične jate dosežen že konec leta 2007 saj salmonela ni bila ugotovljena v nobeni matični jati. V letu 2008 je bil v eni odrasli matični jati ugotovljen serovar Salmonella Typhimurium, vendar je bila razširjenost salmonel še vedno < kot 1% (0,7%). Tudi v letu 2009 v odraslih matičnih jatah prisotnost salmonel ni bila ugotovljena.

V obdobju od 2007 do konca leta 2009 je R Slovenija dosegla cilj Skupnosti za matične jate saj je bila razširjenost S.Enteritidis, S.Typhimurium, S.Hadar, S.Virchow in S.Infantis v odraslih matičnih jatah nižja od 1% v vseh treh letih.

Perutnina: KOKOŠINESVICE

V temeljni študiji, ki je potekala v letih 2004/2005 je bila prisotnost Salmonella spp. ugotovljena v 19,4% jat, od tega je bila prisotnost S.Enteritidis ugotovljena v 9,2% jatah kokoši nesnic. S. Typhimurium v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena.

V letih 2005 – 2007 je bila pri spremljanju salmonel v jatah nesnic S.Enteritidis ugotovljena skupno v 16 jatah. Odstotek pozitivnih jat je bil najvišji leta 2005, ko je bila prisotnost S.Enteritidis ugotovljena v 5,6% odraslih matičnih jat. V letu 2006 je bila S.Enteritidis ugotovljena v 1 odrasli jati nesnic (0,60% razširjenost) in v letu 2007 v 9 jatah (3,65% razširjenost). V letih 2005 –2007 prisotnost S.Typhimurium v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena.

V letu 2008 je bilo v nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic vključenih 99 vzrejnih in 172 odraslih jat nesnic. Salmonela je bila ugotovljena v 18 odraslih jatah kokoši nesnic (10,5%). S. Enteritidis je bila potrjena v 15 odraslih jatah kokoši nesnic (8,7%). V eni jati je bila ugotovljena S. Ohio, v eni S. Montevideo in v eni S. Infantis.

V letu 2008 je bila S.Enteritidis ugotovljena v 8,7% odraslih jat nesnic, kar pomeni, da je bil odstotek odraslih jat nesnic za 0,4% višji od Cilja Skupnosti, ki bi ga morala R Slovenija doseči v letu 2008.

Leta 2009 je bilo vzorčenih 209 odraslih jat nesnic in 129 vzrejnih jat nesnic. Salmonela je bila potrjena v 19 odraslih jatah nesnic, od tega je bila v 7 jatah ugotovljena S.Enteritidis. S. Typhimurium v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena. V vzrejnih jatah je bila salmonela potrjena 8 jatah, vendar v nobeni jati ni bil ugotovljen serovar S.Enteritidis/S. Typhimurium.

V letu 2009 je bila razširjenost S.Enteritidis ugotovljena pri 3,3% odraslih jat nesnic, kar pomeni, primerjavi z letom 2008, za skoraj 40% nižjo razširjenost S.Enteritidis / S. Typhimurium v odraslih jatah nesnic.

Perutnina: BROJLERJI

V letu 2005 je bilo vzorčenih skupno 621 jat. brojlerjev, od tega je bilo 7 jat pozitivnih na salmonelo (1,13%). S.Enteritidis je bila potrjena v 2 jatah.

V bazični študiji (1.10.2005 – 30.9.2006) je bilo vzorčenih 332 jat brojlerjev. Od tega je bilo 11 jat pozitivnih na salmonelo (3,31%). S.Enteritidis je bila potrjena v 10 jatah, v eni jati pa S.Infantis.

V letu 2006 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 1748 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 9 jatah v (0,5%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 6 jatah.

V letu 2007 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 2491 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 44 jatah v (1,76%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 4 jatah, *S. Infantis* v 14 jatah, *S. Saintpaul* v 19 jatah, *S. Derby* v 2 jatah in *S. Chartres* v 1 jati pitovnih piščancev.

Na klavnici je bilo v letu 2007 vzorčenih tudi 339 klavnih serij – odvzeti so bili vzorci vratnih kož. Salmonela je bila ugotovljena v 4 vzorcih (1,17%). *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 vzorcih in *S. Infantis* v 1 vzorcu.

V letu 2008 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 3036 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 10 jatah v od tega je bila *S. Infantis* v 2 jatah, *S. Saintpaul* v 6 jatah, *S. Mbandaka* v 1 jati, *S. Albany* v 1 jati in *S. Chartres* v 1 jati pitovnih piščancev.

V letu 2008 je bilo v okviru temeljne študije vzorčenih tudi 420 klavnih serij pitovnih piščancev. Salmonela je bila ugotovljena v 7 vzorcih. *S. Enteritidis* je bila izolirana v 2 vzorcih, *S. Infantis* v 4 vzorcih in *S. Saintpaul* v 1 vzorcu.

Perutnina: PURANI

V letu 2006 je bila od skupno 80 pregledanih jat puranov, salmonela ugotovljena v 2 jatah in sicer v obeh jatah je bila izolirana *S. Infantis*.

Poleg vzorčenja nosilcev dejavnosti je od 1.10.2006 do 31.9.2007 potekala temeljna študija razširjenosti salmonele v jatah puranov. V okviru študije je bilo pregledanih 137 odraslih jat puranov na 56 gospodarstvih. Od tega je bila salmonela izolirana v 29 jatah na 18 gospodarstvih. *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 jatah, *S. Typhimurium* v 1 jati, *S. Infantis* v 11 jatah in *S. Hadar* v 1 jati.

V letu 2007 so nosilci dejavnosti prostovoljno pregledali 121 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 4 jatah in sicer v vseh primerih je bila izolirana *S. Infantis*

V letu 2007 so bile vzorčene tudi vratne kože - 128 klavnih serij. Salmonela je bila ugotovljena v 3 vzorcih (2,34%). Izolirane so bile; *S. Coeln*, *S. Anatum* in *S. Infantis*, vsaka 1x.

V letu 2008 so nosilci dejavnosti pregledali 190 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 5 jatah, v vseh primerih *S. spp.*

1.2. The structure and organisation of the relevant competent authorities. Please refer to the information flow between bodies involved in the implementation of the control programme.

STRUKTURA IN ORGANIZACIJA PRISTOJNIH ORGANOV

Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS)

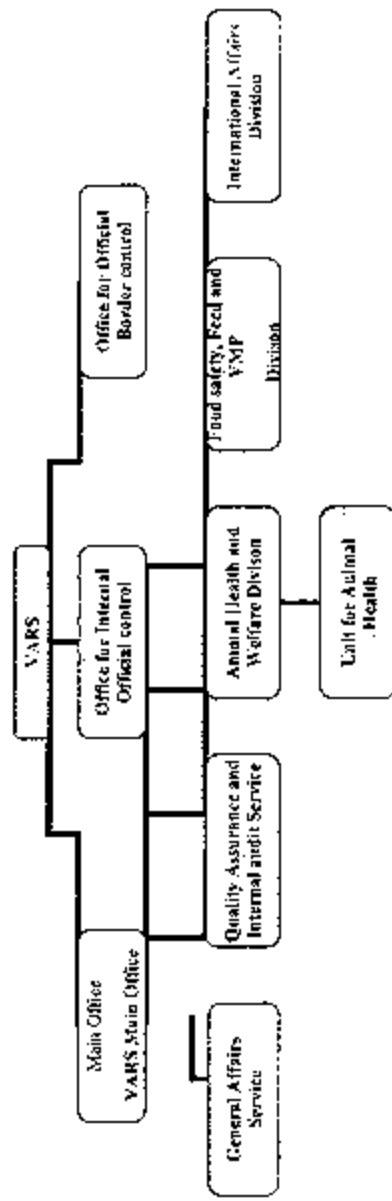
VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živilsko zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS. Pristojnosti in naloge VURS so določene v Zakonu o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.l.RS, št. 93/2005).

VURS je pristojni organ v skladu s 3. členom Uredbe (ES) št. 2160/2003 in odgovoren za:

- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo (ES) št. 2160/2003
- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa in za izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji.

VURS sestavljajo:

- a) glavni urad
- b) deset območnih uradov
- c) šest mejnih veterinarskih postaj.

Slika 1: Organizacija VURS

a) Glavni urad VURS (Sektor za varnost živil, kmeto in veterinarska zdravila) je odgovoren za pripravo

nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb, zbiranje podatkov o številu vzorčenih jat in pozitivnih jat v okviru nacionalnih programov nadzora in za pošiljanje podatkov Komisiji.

b) Območni uradi VURS so odgovorni za izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa, za izvedbo uradnega vzorčenja ter nadzor nad ukrepi v primeru ugotovitve salmonel. Uradno vzorčenje opravijo uradni veterinarji.

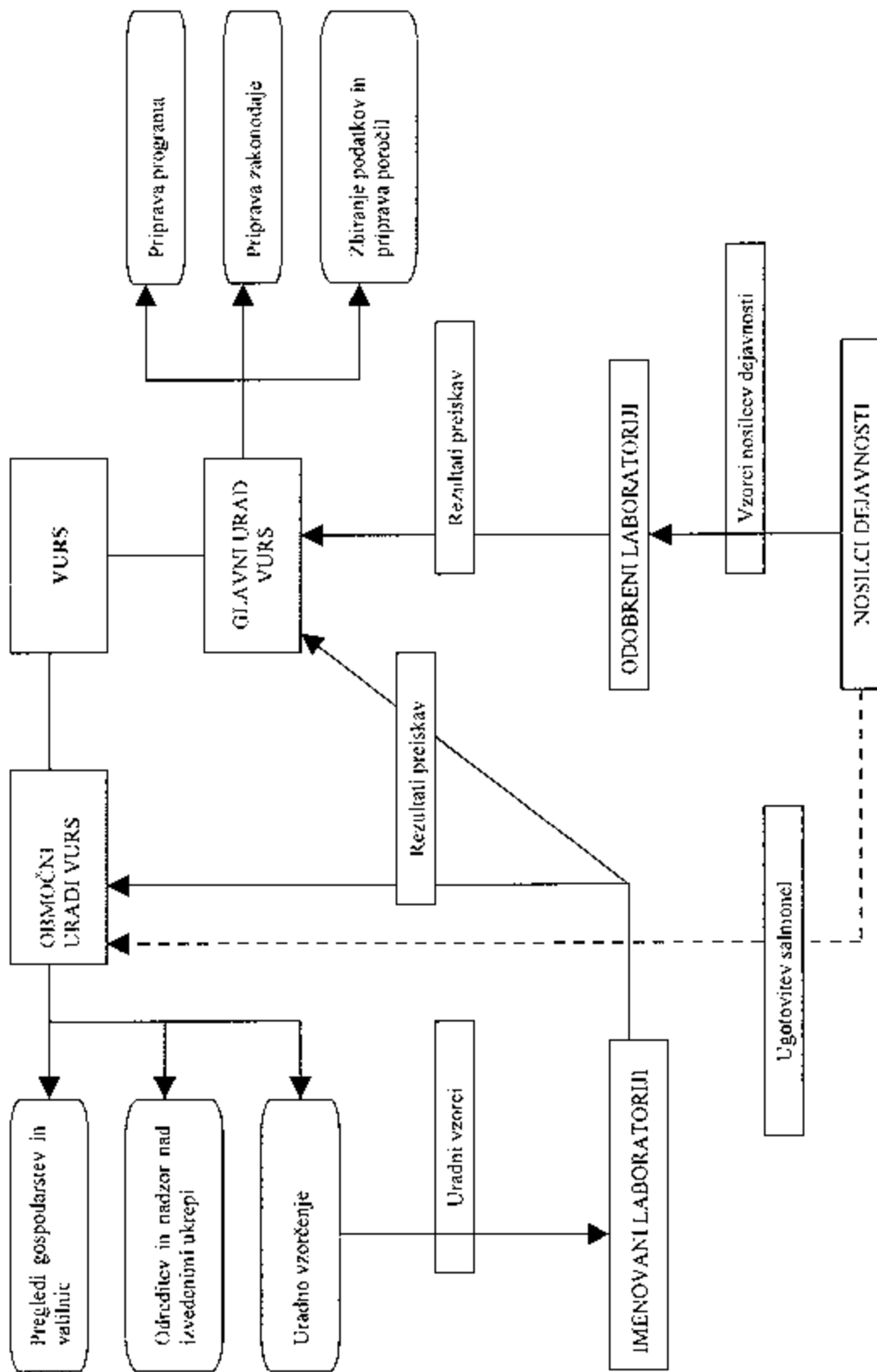
Slika 2: Območni uradi VURS

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora pošiljajo rezultate preiskav vzorcev, ki jih obvezno nosilci dejavnosti na glavni urad VURS, v primeru ugotovitve salmonel v vzorcih nosilcev dejavnosti pa tudi na pristojni območni urad VURS. Uradni vzorci, ki jih odvzamejo uradni veterinarji se pošiljajo imenovane laboratorije (12. člen Uredbe (ES) 882/2004). Rezultat preiskave pošlje imenovani laboratorij na pristojni območni urad VURS, uradnemu veterinarju, ki je opravil vzorčenje, in na glavni urad VURS.

Glavni urad VURS na podlagi rezultatov preiskav vzorcev nosilcev dejavnosti in uradnih vzorcev, ki jih pošiljajo laboratoriji vodi evidenco o vzorčenih in pozitivnih matičnih jatah, ter o uradnih vzorčenjih.

Organizacija izvajanja Nacionalnega programa nadzora v matičnih jatah

1.3. Approved laboratories where samples collected within the programme are analysed.

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora

Preiskave vzorcev, ki jih v okviru izvajanja nacionalnega programa nadzora odvezamejo nosilci dejavnosti lahko opravljajo laboratoriji, ki so z odtločno VURS vpisani v seznam odobrenih laboratorijev, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora salmonel. V seznam odobrenih laboratorijev, ki ga vodi glavni urad VURS, je vpisanih 9 laboratorijev.

Preiskave uradnih vzorcev opravljajo laboratoriji, ki so v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 imenovani za izvajanje preiskav v okviru uradnega nadzora. Preiskave uradnih vzorcev opravljajo tri enote Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih, NVI Maribor-Ptuj, NVI Nova Gorica). V primeru uradnega potrditvenega vzorčenja se preiskave uradnih vzorcev opravijo v Nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Nacionalni referenčni laboratorij NRI za salmonelo:

Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut
---

Nacionalni referenčni laboratorij je akreditiran skladno z SIST EN ISO/IEC 17025 in ima akreditirano metodo izolacije salmonel (ISO 6579/Amd 1) in tudi serotipizacijo sevov (Kauffmann-White-1.e Minorjeva shema (W110)).

Laboratoriji, ki so vpisani v seznam odobrenih laboratorijev:

1	NVI Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih
2	NVI Enota CELJE
3	NVI Enota MARIBOR-PTUJ

4	NVI Enota MURSKA SOBOTA
5	NVI Enota KRANJ
6	NVI Enota NOVA GORICA
7	NVI Enota NOVO MESTO
8	Mikrobiološki laboratorij PIVKA PERUTNINARSTVO d.d.
9	Mikrobiološki laboratorij PERUTNINA PTUJ d.d.

Laboratoriji, ki sodelujejo v programu nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel, izpolnjujejo zahteve iz člena 12. Uredbe ES št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali.

Enote NVI Celje, Maribor-Ptuj, Murska Sobota, Kranj, Nova Gorica in Novo mesto so regionalne enote Univerze v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut (VF, NVI) in so akreditirane skladno z SIST FN ISO/IEC 17025. Vse regionalne enote NVI so pregledane enkrat letno s strani VF, NVI na notranjih presojah in s strani Slovenske Akreditacije na zunanji presoji za pridobitev akreditacije.

Mikrobiološki laboratorij Pivka Perutinarstvo d.d. in Mikrobiološki laboratorij Perutina Ptuj d.d. sta notranja laboratorija nosilcev dejavnosti reje perutnine. Oba laboratorija imata vpeljane in uporabljata sisteme zagotavljanja kakovosti. Nosilca dejavnosti Perutina Ptuj d.d in Pivka Perutinarstvo d.d. izpolnjujeta tudi zahteve standarda ISO 9001:2000. VURS je v sodelovanju s predstavnikom NRL opravila pregled obeh laboratorijev v letu 2007 in 2008.

NRL za salmonelo organizira MLPTI za preiskave na salmonelo in sicer izolacija (deteckija) in biokemijska potrditev ter serotipizacija do serološke skupine (ne izvajajo je vsi laboratoriji). V preiskavah sodelujejo vsi laboratoriji, vključeni v program nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel.

1.4. Methods used in the examination of the samples in the framework of the control programme.

Preiskava vzorcev - vrsta diagnostičnih metod

Vsi laboratoriji opravljajo preiskave vzorcev v skladu z Uredbo Komisije 2002/2010/ES (3. točka priloge).

Serotipizacija se vedno opravi v nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Metoda odkrivanja

Za preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora se uporabljaja metoda v skladu s Spremembo EN/ISO 6579-2002/Amd1:2007. "Mikrobiologija živalskih in krmnih snovi- Horizontalna metoda za odkrivanje Salmonella spp.- Sprememba 1: Priloga D: Odkrivanje Salmonella spp. v živalskih fekalijah in okoljskih vzorcih v primarni fazi vzreje".

Serotipizacija

Nekateri laboratoriji opravljajo tudi serotipizacijo do serološke skupine, serotipizacije do serovara pa opravlja samo NRL. NRL opravlja serotipizacijo po Kauffmann-White-Le Minorjeva shema (W/H/O).

1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level.

1. URADNI NADZOR KRME

Uradni nadzor krme v RS izvajata Veterinarska uprava RS in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Nadzor krme se izvaja na podlagi Programa nadzora in monitoringa krme, ki se pripravi za vsako leto posebej in je skupen za VURS in IRSKGH. Program nadzora in monitoringa krme vključuje inšpekcijske preglede nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo kot tudi program vzorčenja krme.

Varnost krme ureja Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06, 70/07, 10/09, 44/09), ki določa zahteve v skladu z Direktivo 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmni. Razen tega, navedeni pravilnik določa nacionalne mikrobiološke kriterije za krmo. Nosilci dejavnosti na področju krme, ki izvajajo dejavnost proizvodnje, morajo z letnimi načrti notranjih kontrol zagotavljati skladnost surovin in proizvodov z mikrobiološkimi kriteriji za krmo.

Če nosilec dejavnosti pri izvajanju notranjih kontrol ugotovi, da krma ne izpolnjuje mikrobioloških kriterijev varnosti mora o tem nemudoma obvestiti pristojni območni urad Veterinarske uprave Republike Slovenije in ukrepati v skladu z 20. členom Uredbe (ES) 178/2002.

Nacionalni mikrobiološki kriteriji za krmo predpisani v Pravilniku o pogojih za zagotavljanje varnosti krme:

Vrsta mikroorganizma	Krma	Število
----------------------	------	---------

Salmonele	Predelane živalske beljakovine in drugi predelani proizvodi, ki se lahko uporabljajo kot posamična krmila za prehrano živali, hrana za lišne živali in pasje žvečilke	0 v 25g (M-5, C-0, M-0, M-0)
Salmonele (serovari Salmonella Typhimurium, Salmonella Hadar, Salmonella Virchow in Salmonella Infantis)	Krme mešanice za kokoši nesnice in matične jate kokoši	0 v 25g
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium)	Krme mešanice za brojle in purane	0 v 25g
Salmonele (serovar Salmonella Cholerae-suis)	Krme mešanice za prašiče	0 v 25g

Uradno vzorčenje krme na prisotnost salmonel se izvaja v okviru Programa nadzora in monitoringa krme.

Na podlagi programa nadzora in monitoringa krme uradni veterinar pripravi za obrate nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, ki so v registru odobrenih in registriranih obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo na OU VURS, program preiskav krme za tekoče leto.

V letu 2010 je v okviru uradnega vzorčenja predviden odvzem vzorcev krme na salmonelo:

- odobreni proizvajalci krme: 30 vzorcev
- kmetijska gospodarstva: 20 vzorcev
- odobreni nosilci dejavnosti poslovanja s krmo – dajanje na trg in registrirani nosilci dejavnosti poslovanja s krmo: 20 vzorcev
- uvožene pošiljke: 10 vzorcev

Vzorčenje opravijo uradni veterinarji območnih uradov VURS.

II. URADNI NADZOR V MATIČNIH JATAH

Načrt vzorčenja v matičnih jatah

Uradno rutinsko vzorčenje odraslih matičnih jat opravijo uradni veterinarji:

- vsakih 16 tednov v valilnici;

Uradno vzorčenje v valilnici nadomesti vzorčenje na pobudo nosilca dejavnosti.

- dvakrat med proizvodnim ciklom; uradno vzorčenje se v vsaki odrasli matični jati izvede v štirih tednih po prehodu v fazo nesnosti oziroma v enoto za nesnice, drugo omenjeno vzorčenje pa proti koncu valjenja, vendar ne prej kot 8 tednov pred koncem proizvodnega ciklusa.

Uradno potrditveno vzorčenje na prisotnost salmonel v fecesu, in kadar je potrebno tudi na prisotnost protimikrobnih snovi v živalih, izvede uradni veterinar v jati na gospodarstvu, po vsaki ugotovitvi salmonel v vzorcih odvzetih pri vzorčenju na pobudo nosilca dejavnosti oziroma rutinskem uradnem vzorčenju v valilnici.

Uradno potrditveno vzorčenje fecesa na gospodarstvu se opravi na način rutinskega vzorčenja določenega v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 200/2010/ES, preiskava se opravi za vsak vzorec posebej.

V jatah, kjer je bila v vzorcih, odvzetih v valilnici ugotovljena prisotnost salmonel, pri uradnem potrditvenem vzorčenju na gospodarstvu pa salmonеле v vzorcih fecesa niso bile ugotovljene se opravi vzorčenje na prisotnost protimikrobnih snovi ali ponovno vzorčenje jate ali njenih potomcev na salmonel.

Za namen ugotavljanja prisotnosti protimikrobnih snovi se iz vsake zgradbe odvzame po pet kokoši. Število odvzetih kokoši je lahko po presoji uradnega veterinarja tudi večje.

V primeru uradnega potrditvenega vzorčenja veljajo za jato, do prejema rezultatov testiranja za ugotavljanje protimikrobnih snovi / testiranja jate ali njenih potomcev na salmonelo, ukrepi predpisani za sumljivo jato.

V primeru, da so rezultati vzorčenja negativni na salmonеле, ugotovljene pa so protimikrobne snovi ali če je ugotovljena prisotnost salmonel, se šteje, da je okužba s salmonelo potrjena.

Drugo uradno potrditveno vzorčenje na gospodarstvu se izvede v izjemnih primerih, kadar uradni veterinar upravičeno sumi o napačnih negativnih ali pozitivnih rezultatih ob prvem uradnem potrditvenem vzorčenju. Vzorčenje se opravi na način rutinskega vzorčenja določenega v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 200/2010/ES, preiskava se opravi za vsak vzorec posebej.

Vrsta vzorca

Za bakteriološko analizo se odvzamejo naslednji vzorci

Mesto in vrsta vzorčenja	VRSTA VZORCA
Vzorčenje v valilnici na pobudo nosilca dejavnosti in rutinsko uradno vzorčenje	-sestavljen vzorec razbitih jajčnih lupin v skupni teži vsaj 250g; iz vsake od 25 valilnih košatic se odvzame vsaj 10g lupin ALI -vzorec (bris) z navlaženo krpo površine vsaj 900 cm ² odvzet iz celotne površine dna vsaj petih valilnih košatic ali mešanico prahu in perja iz 5 mest v izvalilniku
Rutinsko uradno vzorčenje na gospodarstvu	-vzorci fecesa sestavljeni iz posameznih vzorcev v teži 1g odvzetih iz različnih mest; število posameznih vzorcev je odvisno od števila živali. Za preiskavo se vzorci lahko združijo v najmanj 2 zbirna vzorca.

Potrditveno uradno vzorčenje na gospodarstvu	<ul style="list-style-type: none"> - pet vzorcev vpojnih obuval, ki se za preiskavo lahko združijo v 2 skupna vzorca. - pet vzorcev fecesa sestavljeni iz posameznih vzorcev v teži 1g odvzetih iz različnih mest; število posameznih vzorcev je odvisno od števila živali. Vsak vzorec se analizira posamizno. - pet parov vpojnih obuval. Vsak vzorec se analizira posamizno.
--	--

Za namen ugotavljanja prisotnosti protimikrobnih snovi se iz vsake zgradbe odvzame po pet kokoši. Število odvzetih kokoši je lahko po presoji uradnega veterinarja tudi večje. V vzorcu se opravi test za odkritje protimikrobne snovi. V primeru ponovnega vzorčenja na prisotnost salmonel v jati ali njenih potomcih pa se odvzame pet vzorcev fecesa oziroma opojnih obuval, vsak vzorec se testira posebej.

1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of *Salmonella* spp. have been detected, in particular to protect public health; and any preventive measures taken, such as vaccination.

1. Ukrepi v primeru ugotovitve salmonel v matičnih jatah

A) Kadar se ugotovi *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar in/ali *Salmonella* Virchow (v nadaljevanju zadevni serotipi salmonel) v vzorcih jajčnih lupin odvzetih v valilnici na pobudo nosilca dejavnosti ali pri uradnem rutinskem vzorčenju v valilnici se na gospodarstvu izvede:

- uradno potrditveno vzorčenje matične jate v skladu s točko 2.1.2.1 (c) Priloge Uredbe (ES) št. 2003/2010. Vzorci se odvzamejo na način iz točke 2.2.2.2 (b) iste uredbe. Pri uradnem potrditvenem vzorčenju odraslih matičnih jat se dodatno odvzamejo tudi vzorci (5 živali ali 12 jajc) za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi;
- epizootiološka poizvedba z namenom ugotoviti vir okužbe;
- vzorčenje krme za preiskavo na prisotnost salmonel kadar je to smiselno zaradi ugotovitve izvora okužbe.

Poleg uradnega potrditvenega vzorčenja, ki ga opravi uradni veterinar VURS veljajo za »sumljivo jato« naslednji ukrepi:

- prepoved promikov živali iz sumljive jate, razen v primeru zakola ali uničenja jate;
- prepoved prometa, trgovanja in izvoza jajc iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna kot je določeno v 3. točki dela C Priloge II Uredbe (ES) št. 2160/2003/ES;
- prepoved vlaganja jajc iz sumljive jate v valilnik v primeru ugotovitve *Salmonella* Enteritidis oziroma *Salmonella* Typhimurium;
- v primeru vlaganja jajc iz sumljive jate, v kateri so ugotovljeni serotipi *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow oziroma *Salmonella* Infantis, mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jajc.

Ukrepi za »sumljive« matične jate ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

B) V primeru ugotovitve *Salmonella enteritidis* in/ali *Salmonella typhimurium* v pozitivni matični jati se izvedejo ukrepi določeni v Prilogi II. del C Uredbe (ES) št. 2160/2003:

1) Jajca jate, ki niso vložena v inkubator, je treba uničiti. Vendar pa se lahko jajca, ki niso bila vložena v inkubator uporabijo za prehrano ljudi pod naslednjimi pogoji:

- jajca je potrebno označiti na način iz točke (b) dela D Priloge II Uredbe 2160/2003/ES;
- jajca se lahko dostavijo samo v odobren obrat za proizvodnjo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel.

2) Jajca vložena v inkubator je potrebno uničiti ali obdelati v skladu s Uredbo (EC) št.1774/2002

3) Vso perutnino v jati, vključno z enodnevnimi piščanci, je treba uničiti ali zaklati tako, da se čim bolj zmanjša tveganje za širjenje salmonеле. Pri zakolu ali uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti naslednje ukrepe:

a. Zakol živali mora biti izveden v skladu z zakonodajo Skupnosti o higieni živil, pri čemer mora nosilec živilske dejavnosti klanja zagotoviti, da se zakol živali iz pozitivne jate opravi kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu živalski proizvodi, pridobljeni iz takih živali se lahko dajo na trg za prehrano ljudi le, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele.

Če proizvodi niso namenjeni za prehrano ljudi, je treba take proizvode porabiti ali odstraniti v skladu z Uredbo (ES) št. 1774/2002.

b. Pri usmrtni in uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti, da sta usmrtnitev in uničenje izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali in v skladu Uredbo (ES) št. 1774/2002.

4) po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje; pred ponovno naselitvijo se izvede bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen na salmonelo.

C) V primeru ugotovitve *Salmonella Infantis*, *Salmonella Hadar* in/ali *Salmonella Virchow* v pozitivni matični jati mora nosilec dejavnosti:

1. pripraviti program sanacije jate in zagotoviti izvedbo vseh ukrepov za sanacijo jate. Program sanacije jate mora nosilec dejavnosti poslati po pošti, telefaxu ali elektronski pošti na Območni urad VURS;
2. do zaključka sanacije jate zagotoviti valjenje jajc v ločenih valjnikih in sledljivosti jajc ter enodnevnih piščancev;

Po zaključeni sanaciji jate uradni veterinar VURS opravi uradno vzorčenje na način iz točke 2.2.2.1 Priloge Uredbe (ES) št. 200/2010.

II. Uporaba protimikrobnih sredstev in cepiv

Uporaba protimikrobnih sredstev in vakcin v matičnih jatah je dovoljena v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonеле pri perutnini.

A) Uporaba protimikrobnih sredstev

- Protimikrobna sredstva se ne uporabljajo kot posebna metoda za nadzor salmonеле pri perutnini;
- Dovoljena je samo uporaba protimikrobnih sredstev, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji
- Uporaba protimikrobnih sredstev je dovoljena samo v izjemnih okoliščinah določenih v točkah (a),(b) in (c), drugega odstavka 2. člena Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006. Uporaba protimikrobnih sredstev v izjemnih okoliščinah je dovoljena samo na podlagi dovoljenja Veterinarske uprave RS. Vendar pa je zdravljenje brez predhodne pridobitve dovoljenja Območni urad VURS dovoljeno, če živali zaradi kliničnih znakov boleznih prekomerno trpijo oziroma če bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje boleznih živali ali veliko gospodarsko škodo;
- Kadarkoli je mogoče, mora biti uporaba odvisna od rezultatov bakteriološkega vzorčenja in testiranja odpadnosti.
- Po zaključnem zdravljenju mora veterinarska organizacija s koncesijo, ki je opravila zdravljenje zaradi izjemnih okoliščin na Območni urad VURS poslati pisno poročilo s podatki o jati, ki je bil zdravljen, podatki o uporabi protimikrobnih sredstev, rezultate testiranja odpadnosti, če je bilo testiranje opravljeno in razloge, zaradi katerih so bila protimikrobna sredstva uporabljena;

B) Uporaba cepiv

Program cepljenja proti salmoneli se v matičnih jatah ne izvaja.

Ker cepljenje proti salmoneli z nacionalno zakonodajo ni prepovedano zato se lahko nosilci dejavnosti odločijo za prostovoljno cepljenje pri čemer vsi stroški, povezani s cepljenjem v celoti bremenijo lastnike živali. Cepljenje nosilci dejavnosti izvajajo po priporočilih veterinarja veterinarske ambulante.

Uporaba cepiv proti salmoneli je dovoljena ob upoštevanju zahtev Uredbe (ES) št. 1177/2006:

- živa cepiva proti salmoneli se lahko uporabljajo samo, če proizvajalec zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva;
- živa cepiva proti salmoneli se pri kokoših nescicab med proizvodnjo ne uporabljajo, razen če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva v skladu z Direktivo 2001/82/ES odobrena v ta namen;
- dovoljena je samo uporaba cepiv, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji;

- cepljenje živali lahko predpiše oziroma opravlja veterinar veterinarske ambulante. Vendar pa lahko veterinar izda cepivo, skupaj s pisnim navodilom o uporabi cepiva, imetniku živali, da sam daje cepivo oziroma nadaljuje z dajanjem cepiva. Imetnik živali je dolžan upoštevati izdana navodila veterinarja.

Trenutno se v R Sloveniji cepljenje matičnih jat izvaja samo proti *S. Enteritidis*. Cepljenje proti salmoneli se opravi v vseh matičnih jatah. Nosilci dejavnosti, ki redijo matične jate izvajajo cepljenje izključno v času vzreje (vakimirajo se samo vzrejne matične jate). Cepljenje se opravi trikrat in sicer se cepljenje z živo vakcino, ki se aplicira v vodo za pitje opravi dvakrat, za revakcinacijo pa se uporabi inaktivirana vakcina (Ix), ki se aplicira individualno vsaki živali i/m. Zadnje cepljenje se opravi v starosti živali 18-19 tednov.

1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme.

NACIONALNA ZAKONODAJA

1. Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.L.RS, št. 93/05)
2. Zakon o veterinarstvu (Ur.L.RS, št. 31/01, 45/04, 93/05)
3. Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.L.RS, št. 67/2004).
4. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10)
5. Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti kreme (Uradni list RS, št. 101/06, 70/07, 10/09, 44/09),
6. Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevni piščanci in valjnimi jajci na teritoriju Evropske unije (Ur.L.RS, št. 5/2004, 21/04, 31/07)
7. Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.L.RS, št. 105/2007)

ZAKONODAJA SKUPNOSTI:

1. Uredba (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (UL L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), z vsemi spremembami;
2. Uredba Komisije (ES) št. 200/20101 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede cilja Unije za zmanjšanje razširjenosti serotipov salmonele v odraslih matičnih jatah *Gallus gallus* (v nadaljevanju: Uredba 200/2010);
3. Uredba Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonele pri perutnini, z vsemi spremembami;

V skladu s slovenskim pravnim redom so Uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta in Uredbe Komisije neposredno uporabljive in jih ni potrebno prenesti v nacionalno zakonodajo, razen v delu, kjer je potrebno posamezne določbe uredbe natančneje opredeliti.

1.8. Any financial assistance provided to food and feed businesses in the context of the national control programme

V okviru nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonel v matičnih jatah kokoši se predvideva finančna pomoč nosilecem dejavnosti reje matičnih jat. V primeru ugotovitve prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium* v odraslih matičnih jatah kokoši se nosilecem dejavnosti izplača nadomestilo za usmrčene ali zaklane živali, v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva.

Pogoje in postopek za izplačilo nadomestila in višino nadomestila določa 12.a člen Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (U.I.R.S, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) ter 8. in 10. člen Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (U.I.R.S, št.105/2007).

V skladu z 12.a členom Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel je nosilec dejavnosti upravičen do izplačila nadomestila kadar se odrasla matična jata ali odrasla jata nesnic usmrti ali zakolje zaradi ugotovitve serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium*, pod pogojem, da je:

- na predpisan način obvestil VURS o ugotovitvi salmonel v jati,
- opredeljal predpisana vzorčenja na prisotnost salmonel in
- izvedel vse ukrepe predpisane v primeru suma ali potrditve okužbe s salmonelo.

Višina nadomestila za posamezno žival, ki se izplača nosilecem dejavnosti je določena v Pravilniku o monitoringu in nadzoru salmonel. Pravilnik in vse spremembe pravilnika so objavljene v Uradnem listu RS, ki je javno dostopen na spletni strani uradnega lista ter tudi na spletni strani Veterinarske uprave RS.

2. Concerning food and feed businesses covered by the programme

Program je pripravljen na osnovi zahtev, predpisanih v zakonodaji skupnosti in nacionalni zakonodaji. Obveza nosilcev dejavnosti je, da predpisane zahteve izpolnjujejo.

2.1. The structure of the production of the given species and products thereof

Struktura proizvodnje matičnih jat

V R.Sloveniji so 3 večja podjetja, katerih dejavnost obsega celotno proizvodnjo verigo: vzreja oziroma reja matičnih jat, valilnice, vzreja oziroma reja proizvodnih živali, zbiralnice oziroma pakirne centre za jajca in klavnice. V dveh podjetjih poteka reja matičnih jat za namen reje brojlerjev, v enem podjetju pa poteka reja matičnih jat za namen vzreje konzumnih nesnic in matičnih jat za namen reje brojlerjev. Podjetje, ki se ukvarja z rejo matičnih

jaz za namen vzreje konzumnih nesnic je konec leta 2009 prenehalo z rejo matičnih jat – jajčna linija in pričelo nabavljati valilna jajca za proizvodnjo nesnic v drugih državah članicah oziroma v tretjih državah. Vendar pa isti nosilec dejavnosti namerava v letu 2010 ponovno pričeti z rejo vzrejnih in odraslih jat – jajčna linija na novi lokaciji.

Z rejo matičnih jat se v manjšem obsegu ukvarja tudi ena visokošolska in raziskovalna ustanova, katere proizvodnja je prvenstveno namenjena raziskovalni dejavnosti in izobraževanju.

Struktura nosilcev dejavnosti matičnih jat, 1. januar 2010:

PERUTNINA PTUJ - OU PTUJ					
Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št.živali	
FARMA TRNOVEC	vzrejbe jate	27	27	161.007	
FARMA FORMIN	vzrejbe jate	4	4		
FARMA SELA	odrasle jate	24	14	223.172	
FARMA KIDRIČEVO	odrasle jate	36	24		
FARMA STOJNCI	odrasle jate	4	4		
FARMA MALA VAS	odrasle jate	4	4		

Lastna valilnica: VALILNICA MARKOVCI

JATA EMONA - OU POSTOJNA

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št.živali	
FARMA MALA BUKOVICA	vzrejbe jate	10	0	38.090	
FARMA RAVNE	vzrejbe jate	8	6		
FARMA RAVENCA	odrasle jate	8	6	61.234	
FARMA SUŠICA	odrasle jate	8	8		
JATA EMONA - OU LJUBLJANA					
FARMA DRNOVO	odrasle jate	2	0	48.471	
FARMA IHAN	odrasle jate	6	6		
FARMA ZALOG	vzrejbe jate	2	0		

Lastna valilnica: VALILNICA NEVERKE

AGROMERKUR

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA GORNJI PETROVCI	vzrejne jate	4	3	19.400
FARMA GORNJI PETROVCI	odrasle jate	4	4	19.600

Lastna valilnica: VALILNICA BELTINCI

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA KRUMPERK	odrasle jate	3	3	6.068
FARMA RODICA	vzrejne jate	1	0	0

Lastna valilnica: VALILNICA RODICA

Skupna kapaciteta obratov v Sloveniji za proizvodnjo matičnih jat znaša cca. 700 000 živali/leto. Dejanska proizvodnja znaša cca. 500 000 živali/leto. Januarja 2010 smo imeli v Sloveniji skupaj 113 matičnih jat, od tega je bilo 40 vzrejnih matičnih jat in 73 odraslih matičnih jat.

Trenutno v Sloveniji ni matičnih jat starih staršev zaradi tega nosilci dejavnosti za potrebe lastne vzreje matičnih jat staršev enodnevne piščance nabavljajo izven meja naše države.

Proizvodnja valilnih jate matičnih jat staršev je namenjena tako lastnim potrebam reje kakor tudi trgovanju in izvozu.

2.2. The structure of the production of feed.

Nosilci dejavnosti, ki opravljajo dejavnost proizvodnje krmne, skladiščena krmne, dajanja krmne na trg, prevoza krmne in uvoza krmne morajo biti odobreni ali registrirani pri Veterinarski upravi RS ali registrirani pri MKGP¹ (odvisno od dejavnosti). V aprilu 2010 je bilo v registru Veterinarske uprave RS vpisano 191 odobrenih oziroma registriranih proizvajalcev krmne. Vsa 3 večja podjetja za rejo matičnih jat v Sloveniji imajo lastne obrate za proizvodnjo krmil za perutnino.

¹ Pri MKGP se registrirajo dejavnost proizvodnje krmnih mešanice za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva brez uporabe krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov (rižen dodatkov za silinaje), proizvodnja krmnih mešanice za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva z uporabo krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov (rižen dodatkov), ki so navedeni v 3 poglavju Priloge IV Uredbe 1831/2003/ES, krmiljenje živali namenjenih za proizvodnjo hrane samo z dokupljeno krmno, primarna pridelava živil in prevoz primarnih proizvodov lastniškega izvora od kraja proizvodnje do obrata.

Število registriranih in odobrenih proizvajalcev krmne po dejavnosti v aprilu 2010

Dejavnost															
	P1	P2	P3	P4	P5	1A-1	1A-2	1A-3	1A-4	1B-1	1B-2	1C-1	1C-2	2M1	2M2
Število obratov	89	14	4	3	1	4	0	19	10	8	16	12	2	7	2

Proizvodnja krme v Sloveniji v letu 2009 (v tonah), po živalskih vrstah, glede na vrsto krme

Vrsta krme	Leto: 2009														
	GOVEDO	DROBNICA	PRAŠIČI	PERUTNINA	KONJI	KUNCI	KOŽUHARJI	RIBE	DRUGO*	SKUPAJ					
Posamična krmila	4.359	30	7.917	2.853	88	12	0	0	135.626	150.885					
Beljakovinski proizvodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Dodatki	0	0	1	1.681	0	0	0	0	1.977	3.659					
Premiksi	284	3	289	657	4	11	1	0	76	1.325					
Krmne mešanice	100.223	1.422	93.344	262.200	1.213	2.744	152	52	2.651	464.001					
SKUPAJ:	104.866	1.455	101.551	267.391	1.305	2.767	153	52	140.330	619.870					

*Druge živalske vrste ali ni navedeno - različne živalske vrste

P1 - Proizvodnja posamičnih krmil

P2 - Proizvodnja krmnih mešanic (razen medicinskih krmnih mešanic in krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P3 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki niso navedeni v prvem delu poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P4 - Proizvodnja premiksov (razen premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P5 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov (razen proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1A-1 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1A-2 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1A-3 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1A-4 - Dajanje na trg beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1B-1 - Proizvodnja premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1B-2 - Dajanje na trg premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1C-1 - Proizvodnja krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES, za dajanje na trg

1C-2 - Proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

2M1 - Proizvodnja medicinskih krmnih mešanic

2M2 - Proizvodnja medicinskih krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva

2.3. Relevant guidelines for good animal husbandry practices or other guidelines (mandatory or voluntary) on biosecurity measures defining at least:

- **hygiene management at farms:** obveznih ali prostovoljnih smernic ni.

Nosilci dejavnosti reje matičnih jat imajo izdelana svoja lastna delovna navodila, ki pokrivajo področje zagotavljanja higijene na farmah.

- **measures to prevent incoming infections carried by animals, feed, drinking water, people working at farms:**

Slovensko združenje proizvajalcev krme je povzelo 'EFAC'¹ smernice.

Direktorat za varno hrano, ki deluje znotraj Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je pripravil in na spletu objavil "Smernice za uporabo krmnih dodatkov".

¹ EFAC= evropsko združenje proizvajalcev krmil

Smernice za uporabo krmnih dodatkov so dostopne na spletni strani MKGP:

http://www.mkgp.gov.si/slo_ministrstvu/direktoratu/za_varno_hrano/starasektor_za_varnost_in_kakovost_hrane_in_krme/mednarodni_projekt_krepitev_varne_hrane_v_primeru_proizvodnje_projekt_en_krepitev_varne_hrane_v_primeru_proizvodnje/

Nosilci dejavnosti imajo izdelana tudi svoja lastna navodila za preprečevanje vnosa okužbe s salmonelo preko drugih živali, krme, vode in zaposlenega osebja.

- **hygiene in transporting animals to and from farms:** obveznih ali prostovoljnih smernic ni.

Nosilci dejavnosti reje matičnih jat imajo izdelana svoja lastna navodila, ki pokrivajo področje higijene in transporta živali iz farme in na farmo.

2.4. Routine veterinary supervision of farms.

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel izvajajo uradni veterinarji na naslednji način: najmanj enkrat letno se na vsakem gospodarstvu zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajno izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor salmonel ter evidenc in pregled proizvodnih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc v valilnici.

Pri pregledu gospodarstev za rejo matičnih jat in valilnic uradni veterinarji uporabljajo liste preverjanj, ki so dostopne na internem portalu VURS.

Lista preverjanj za gospodarstva za rejo matičnih jat in valilnice vključuje poleg preverjanja izvajanja monitoringa salmonel tudi preverjanje biovarnostnih pogojev na gospodarstvu, vključno s pogoji določenimi v Prilogi II Poglavje I in II Direktive Sveta št. 90/539 z dne 15. oktobra 1990 o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj Skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav.

Ostali uradni pregledi na gospodarstvih

Vsako pošiljko žive perutnine, namenjene v zakol v odobreno klavnico, na gospodarstvu izvora pregleda uradni veterinar. Uradni veterinar opravi ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi. Vsako pošiljko spremlja v klavnico predpisano zdravstveno spričevalo, ki ga izda uradni veterinar.

V primeru pozitivnih jat mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica, ki jo izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo.

Uradni veterinarji opravljajo preglede na gospodarstvih tudi zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajo na področju zaščite živali, zdravstvenega varstva živali, uporabe in sledljivosti veterinarskih zdravil in zakonodaje na področju krmc.

Poleg zgoraj navedenih pregledov na gospodarstvih, ki jih opravljajo uradni veterinarji, Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 136/06) določa tudi redne uradne veterinarske preglede, ki jih opravljajo veterinarji veterinarskih organizacij s koncesijo.

Pravilnik o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih (Uradni list RS, št. 23/06) določa, da je obvezno:

Na vseh gospodarstvih, ki redijo domače parkljarje, kopitarje, perutnino, lagomorfe in gojeno divjad, ki je namenjena prometu oz. trgovanju ali proizvodnji živil se opravijo redni (1x letno) uradni pregledi gospodarstev.

Pri pregledu se preveri:

- kategorije in število živali na gospodarstvu,
- dnevnik veterinarskih posegov,
- register živali na gospodarstvu in predpisane označitve živali (označitev ne velja za perutnino),
- izpolnjevanje zahtev za zaščito rejnih živali,
- zdravstveno stanje živali na gospodarstvu

Ugotovitve o opravljenem veterinarskem pregledu se vnese v aplikacijo VOLOS (Sistem za identifikacijo in registracijo domačih živali).

2.5. Registration of farms.

Evidenca obratov – nosilcev dejavnosti reje matičnih jat

Evidenco nosilcev dejavnosti reje matičnih jat vodi Veterinarska uprava RS. Vsi nosilci dejavnosti reje matičnih jat trgujejo tudi na trgu EU in so zato skladno s Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevni piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav odobreni pri VURS in vpisani v Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji.

Seznam nosilcev dejavnosti reje matičnih jat:

1. Perutnina Ptuj d.d., Ptuj (vzreja, reja in valilnica)
2. Jata Fmona d.d., Ljubljana (vzreja, reja in valilnica)
3. Agronekrur proizvodnja perutninskega mesa MS, d.o.o. (vzreja, reja in valilnica)
4. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko (vzreja, reja in valilnica)

2.6. Record-keeping at farms.

2.6.1. Evidence nosilcev dejavnosti

Nosilci dejavnosti reje matičnih jat morajo na gospodarstvu za vsako jato perutnine voditi predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:

- datume prihodov in odhodov perutninskih jat;
- proizvodno zmogljivost;
- število obolelih in poginulih živali;
- število opravljenih laboratorijskih preiskav in njihove rezultate;
- kraj izvora perutnine;
- uporabnost jaje (valilna ali konzumna);

V valilnici je potrebno za vsako matično jato voditi predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:

- izvor jaje in njihov datum prispetja;
- odstotek valilnosti;
- vrste anomalije pri enodnevnih piščancih;
- laboratorijske preiskave in njihove rezultate;
- podrobnosti o programih cepljenj;
- število in namembnost neizvaljenih jajc;
- namembnost enodnevnih piščancev;

Ostale predpisane evidence

Dnevnik veterinarskih posegov je evidence, ki se vodi na gospodarstvu in v katero se vpisujejo predpisani podatki o posegih in zdravljenju živali ter navodila veterinarja.

Nosilec dejavnosti mora voditi tudi evidence o odvzemu vzorcev in rezultatih preiskav vzorcev odvzetih za namen spremljanja salmonel v matičnih jatah.

2.7. Documents to accompany animals when dispatched.

Dokumenti, ki morajo obvezno spremljati žive živali pri premikih:

- Zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klavnico:

Po najavi odpreme žive perutine v klavnico, opravi uradni veterinar na gospodarstvu ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES in izda predpisano zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klavnico:

- Intra Trade spričevalo:

Po najavi odpreme žive perutine v drugo državo članico, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutina izpolnjuje zahteve iz Direktive Sveta 2009/158/ES o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj skupnosti za trgovanje s perutinno in valinimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav. V primeru izpolnjevanja predpisanih pogojev uradni veterinar izda Intra Trade spričevalo in trgovanje vnese v aplikacijo TRACES.

- Veterinarsko spričevalo za izvoz v tretje države:

Po najavi odpreme žive perutine v tretje države, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutina izpolnjuje pogoje za izvoz v namembno tretjo državo in v primeru izpolnjevanja pogojev izda veterinarsko spričevalo.

- Veterinarsko spričevalo za uvoz iz tretje države:

V primeru uvoza žive perutine iz tretjih držav je uradni veterinar v namembnem kraju o pošiljki obveščen preko sistema TRACES. Obvesti ga mejna veterinarska postaja na kateri je bil opravljen uvoz pošiljke. Na mestu razkladanja žive perutine lahko uradni veterinar opravi dodatni pregled, če sumi na morebitne nepravilnosti.

2.8. Other relevant measures to ensure the traceability of animals.

Drugih predpisanih zahtev trenutno ni.

Part B

1. Identification of the programme

Member State: SLOVENIA

Disease : **infection of animals with zoonotic *Salmonella* spp**

Animal population covered by the control programme: **matične jate kokoši**

Year/s of implementation: **2011**

Reference of this document: **5440-1/2010-1**

Contact (name, phone, fax, e-mail):

MAJA RAJT

PHONE: +386 1 300 13 51

FAX: +386 1 300 13 56

E-mail: maja.rajt@gov.si

Date sent to the Commission: **28/04/2010**

2. Historical data on the epidemiological evolution of zoonotic salmonellosis specified in paragraph 1¹:

Spremljanje in nadzor salmonel v preteklosti

A. V času od 1999 do 2004 se je spremljanje izvajalo v skladu z nacionalno zakonodajo - Navodila o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje salmoneloze.(Ur.LRS št. 82/99 in 71/2000).

B. Zaradi uskladitve s pravnim redom EC in enotnega izvajanja nazora nad salmonelami v matičnih jatah kokoši na področju celotne skupnosti se je v letu 2004 monitoring izvajal v skladu z nacionalno zakonodajo, ki je bila usklajena z evropsko zakonodajo – Právnik o monitoringu zoonoz, in njihovih povzročiteljev v vzrejnih jatah kokoši nesnic (Ur.LRS št. 28/2004 in 67/2004) je povzeman zahteve Direktive Sveta 92/117/EGS z dne 17. decembra 1992 o ukrepih za zaščito pred določenimi zoonozami ter nekaterimi povzročitelji zoonoz pri živalih in proizvodih živalskega izvora, zato da se preprečijo izbruhi okužb, ki se prenašajo s hrano, in zastrupitve.

---

¹ A concise description is given with data on the target population (species, number of flocks/herds and animals present and under the programme), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...) and the main results (incidence, prevalence, qualification of flocks/herds and animals). The information is given according distinct periods if the measures were substantially modified. The information is documented by relevant summary epidemiological tables, graphs or maps.

C. Od leta 2006 se monitoring in nadzor opravlja skladno s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS št. 25/06, 14/07 in 122/07). Navedeni pravilnik je 2006 določal zahteve za spremljanje in nadzor salmonel v matičnih jatah, nesnicah in brojlerjih v skladu z Uredbo 2160/2003/ES. Spremljanje salmonel v matičnih jatah se je v RSloveniji že pred pričetkom izvajanja nacionalnega programa nadzora opravljal v valilnici vsake 2 tedna. Prav tako so se v primeru ugotovitve *S. Enteritidis* ali *S. Typhimurium* izvajali ukrepi predpisani z Uredbo (ES) št. 2160/2003. V matičnih jatah se je izvajalo uradno potrditveno vzorčenje v primeru ugotovitve salmonel v valilnici, medtem ko se uradno rutinsko vzorčenje v matičnih jatah do pričetka izvajanja nacionalnega programa nadzora ni opravljal.

Do konca leta 2006 bilo v primeru ugotovitve serovarov *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Infantis*, *Salmonella Typhimurium*, *Salmonella Hadar*, *Salmonella Virchow* in *Salmonella Infantis* v matičnih jatah dovoljeno zdravljenje pod predpisanimi pogoji.

V januarju 2007 se je pričel izvajati nacionalni program nadzora salmonel v matičnih jatah v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1003/2005, ob upoštevanju Uredbe Komisije (ES) 1177/2006 o preporočeni uporabi protimikrobnih sredstev kot metode nadzora salmonel v matičnih jatah. S pričetkom izvajanja nacionalnega programa nadzora je bil ustrezno spremenjen tudi Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.

Rezultati o pojavljanju salmonel v matičnih jatah

V letih 2003-2006 so bili pri spremljanju salmonel v matičnih jatah ugotovljeni serovari salmonel za katere je določen cilj Skupnosti v skupno 5 odraslih matičnih jatah, v vseh matičnih jatah je bil ugotovljen serovar *S. Enteritidis*. Prisotnost salmonel v vzrejnih matičnih jatah v obdobju od 2003-2006 ni bila ugotovljena. V letu 2007 se je zaradi izvajanja nacionalnega programa nadzora spremenila definicija »jate«. V letih od 2003-2006 je ena jata predstavljala skupino živali iste pasme, ki so bile vhljevljene isti dan, v več hlevov na istem gospodarstvu in za katere se je uporabljala ista krma in voda. Od začetka leta 2007 »jata« predstavljala skupino živali, ki so vhljevljene v en hlev (jata = hlev).

V letu 2007 je bilo v spremljanje razširjenosti salmonel vključeno 6 vzrejnih in 7 odraslih matičnih jat kokoši- jajčna linija ter 80 vzrejnih in 111 odraslih matičnih jat kokoši- mesna linija. Salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati. V letu 2008 je bilo na prisotnost salmonel vzorčenih 91 vzrejnih in 151 odraslih matičnih jat kokoši. V eni matični jati - mesna linija je bila potrjena *Salmonella Typhimurium*.

V letu 2009 je bilo skupaj testiranih 155 odraslih matičnih jat (6 matičnih jat-jajčna linija in 149 jat - mesna linija) in 118 vzrejnih matičnih jat (1 matična jata - jajčna linija in 117 matičnih jat - mesna linija). Salmonela je bila ugotovljena v eni vzrejni matični jati (*S. Newport*), v odraslih matičnih jatah pa salmonela v letu 2009 ni bila ugotovljena.

3. Description of the submitted programme²:

I. Namen programa

² A concise description of the programme is given with the main objective(s) (monitoring, control, eradication, qualification of flocks/herds and/or regions, reducing prevalence and incidence ...), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...), the target animal population and the area(s) of implementation and the definition of a positive case.

Namen nacionalnega programa nadzora salmonel v matičnih jatah perutnine je znižanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije pri odraslih matičnih jatah kokoši *Gallus gallus* z vsaj 250 kokošmi, na 1% ali manj. Nacionalni program nadzora je nepretrgan in traja od 1.1.2007 naprej.

II. Opredelitev primera

1. Pozitivna jata za namen spremljanja je jata, v kateri so bile ugotovljene salmonele:
  - v primeru vzrejnih matičnih jat je pozitivna jata tista, v kateri so bile ugotovljene salmonele v vzorcih notranjih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo, ali truplih enodnevnih piščancev odvzetih pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti, ali v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju potrditvenega uradnega vzorčenja;
  - v primeru odraslih matičnih jat je jata pozitivna v primerih iz 4. točke Priloge Uredbe 200/2010/ES;
    - kadar se v enem ali več vzorcev, odvzetih iz jate, odkrijejo zadevni serotipi salmonele (razen sevov cepiva), tudi če so zadevni serotipi salmonele odkriti samo v vzorcih prahu, ali
    - kadar potrditveno vzorčenje kot del uradnega vzorčenja v skladu s točko 2.2.2.2(b) ne potrdi odkritja zadevnih serotipov salmonele, protimikrobna sredstva ali zaviralci bakterijske rasti pa so bili odkriti v jati.
2. Sumljiva jata je:
  - vzrejna matična jata, pri kateri so bile izolirane salmonele v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti;
  - odrasla matična jata, pri kateri so bile izolirane salmonele v vzorcih jajčnih lupin, odvzetih v valnici pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti, oziroma v vzorcih jajčnih lupin, odvzetih pri uradnem rutinskem vzorčenju v valnici;

III. Monitoring v matičnih jatah se izvaja v skladu z zahtevami Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo 200/2010/ES. Vzorčenje na pobudo nosilca dejavnosti se v vseh matičnih jatah v R Sloveniji izvaja v valnici (točka 2.1.1 (a) Priloge Uredbe 200/2010/ES).

Vzorčenje nosilcev dejavnosti je opisano v točki 4.4.7., uradno vzorčenje pa v točki 1.5.

Preiskave vzorcev, ki jih odvzamejo nosilci dejavnosti lahko opravljajo samo laboratoriji, ki jih Veterinarska uprava RS vpiše v seznam odobrenih laboratorijev. Preiskave uradnih vzorcev opravljajo imenovani laboratoriji (12.člen Uredbe (ES) 882/2004).

IV. Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov so opisani v točki 1.6. del A in točki 4.4.4.

V. Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

V R. Sloveniji nosilci dejavnosti prostovoljno izvajajo cepjenje v vseh matičnih jatah kokoši zoper *Salmonelo Enteritidis*. Za vakcinacijo se uporablja živa vakcina (2x), za revakcinacijo pa inaktivirana vakcina (1x).

Vakcine, ki imajo dovoljenje za promet v Sloveniji zoper *Salmonelo enteritidis*:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine
AVIPRO SALMONELLA VACCINE	Lohmann	Živa vakcina
NOBILIS SALFENVACT	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

VI. Uporaba protimikrobih sredstev

Uporaba protimikrobih sredstev v okviru nacionalnega programa nadzora ni dovoljena, razen v izjemnih primerih navedenih v točki 2(a), (b) in (c) Uredbe Komisije št. 1177/2006. Zdravljenje v izjemnih primerih je dovoljeno na podlagi dovoljenja VURS, razen če živali zaradi kliničnih znakov bolezni prekomerno trpijo oziroma, bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje bolezni ali veliko gospodarsko škodo. Za jato, pri kateri so uporabljena protimikrobna sredstva v skladu z Uredbo (ES) št.1177/2006 velja, do prejema rezultatov preiskav na salmonelo, ki se opravi po preteku karenčne dobe prepoved premikov živali in prepoved dajanja jaje na trg.

VII. Poročanje rezultatov

Rezultate o opravljenih vzorčenjih in rezultatih preiskav v okviru nacionalnega programa vzorčenja se poroča v skladu 4. točko Priloge Uredbe 2002/1010/ES in ob upoštevanju Smernic Komisije za poročanje o salmoneli v jatah perutnine (dokument SANCO/5542/2009).

4. Measures of the submitted programme

4.1. *Summary of measures under the programme*

Duration of the programme: 2010

First year: 2007

Last year: 2011

Control

Control / Eradication

- Testing
- Slaughter of animals tested positive
- Killing of animals tested positive
- Vaccination
- Treatment
- Disposal of products

- Testing
- Slaughter of animals tested positive
- Killing of animals tested positive
- Extended slaughter or killing
- Disposal of products

Monitoring or surveillance

Other measures (specify):

4.2. *Designation of the central authority charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme¹:*

Veterinarska uprava RS je v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 pristojni organ za uradni nadzor za ugotavljanje skladnosti z zakonodajo na področju:

- krme (v delu, ki se nanaša na varnost krme),
- živil živalskega izvora v celotni živilski verigi, razen obrobo javne prehrane,
- zdravja in zaščite živali.

Veterinarsko upravo RS (VURS) je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

VURS sestavljajo: glavni urad, urad za notranji uradni nadzor in šest mejnih veterinarskih postaj.

¹ Describe the authorities charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme and the different operators involved. Describe the responsibilities of all involved.

Urad za notranji uradni nadzor sestavlja deset območnih uradov. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije. V območnih uradih izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji.

Pristojni organ iz 3. člena Uredbe (ES) 2160/2003 je VURS.

Glavni urad VURS je pristojen za pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb, pripravo nacionalne zakonodaje zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

Območni uradi VURS so pristojni za: izvajanje rednih kontrol pri nosilec dejavnosti, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc pri nosilec dejavnosti, izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora, odreditev in nadzor nad izvedbo predpisanih ukrepov v primeru sumljivih jat in nadzor nad izvedbo ukrepov v primeru pozitivnih jat.

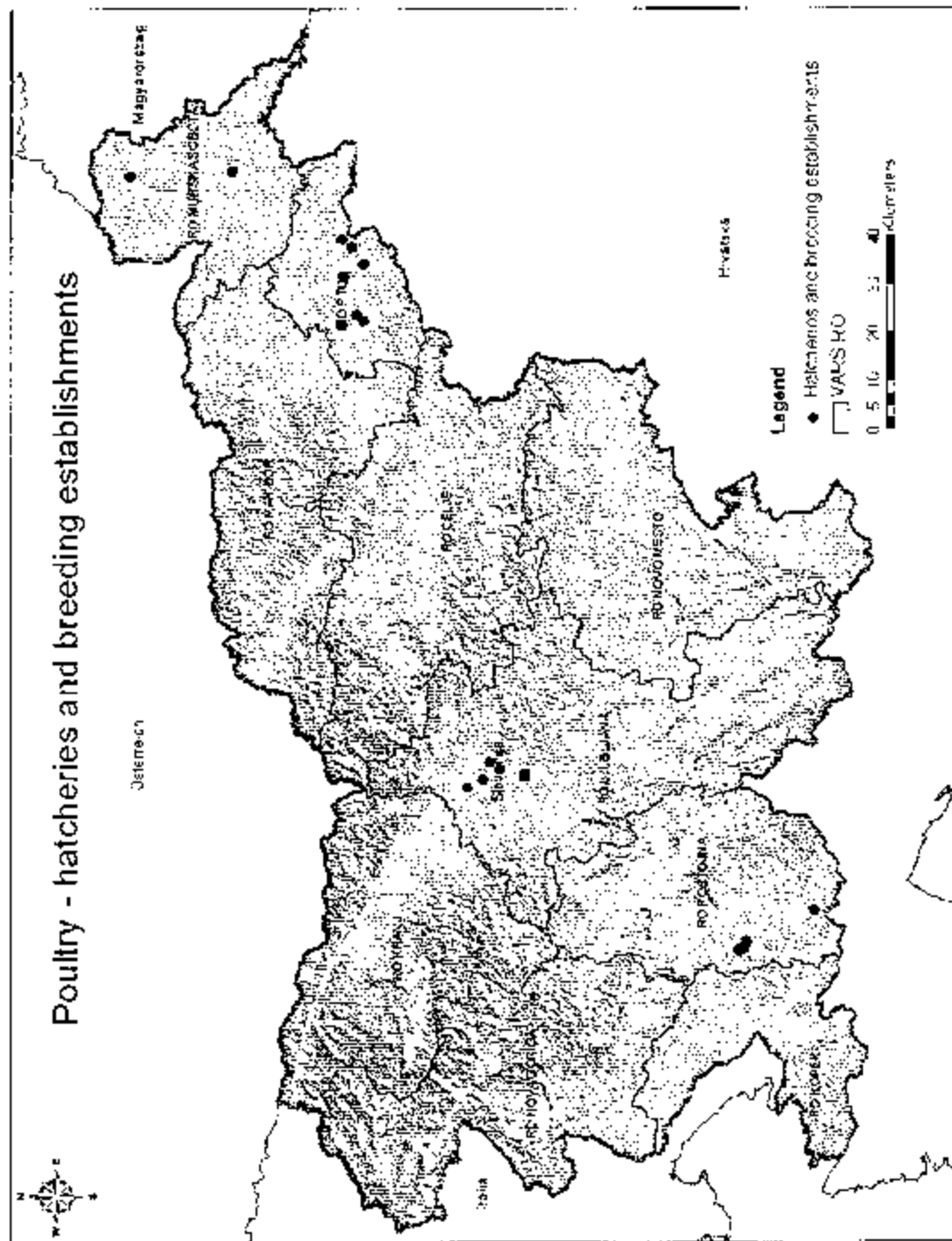
4.3. Description and delimitation of the geographical and administrative areas in which the programme is to be implemented⁴:

Program se izvaja na območju celotne R Slovenije. Nosilci dejavnosti imajo locirane matične jate kokoši na območjih širih Območnih uradov VURS in sicer:

- Območni urad VURS Postojna
- Območni urad VURS Ljubljana
- Območni urad VURS Ptuj
- Območni urad VURS Murska Sobotica

⁴ Describe the name and denomination, the administrative boundaries, and the surface of the administrative and geographical areas in which the programme is to be applied. Illustrate with maps.

Lokacije gospodarstev za rejo matičnih jat in valilnice :

4.4. Measures implemented under the programme⁵

4.4.1. Measures and terms of legislation as regards the registration of holdings:

Zakon o veterinarskih merilih skladnosti v 11. členu določa, da morajo imetniki živali gojitev, posredovanje rejnih živali, hotel za živali ali zavetišče za zapuščene živali ter dejavnost zbiranja, prodaje, prevoza, prometa ali trgovanja z živalmi in spremembe prijavit VURS, ki o tem vodi register in evidence.

Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevni piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav, ki povzema določbe Direktive 90/539/EGS predpisuje, da je trgovanje na ozemlju EU z valilnimi jajci, enodnevnimi piščanci, matičnimi in proizvodnimi jati perutnine dovoljeno samo, če je obrat-gospodarstvo registriran pri VURS in vpisan na Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji

Vsi nosilci dejavnosti rejce matičnih jat so skladno s Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav registrirani pri VURS in vpisani v Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji. Evidence nosilcev dejavnosti rejce matičnih jat vodi Veterinarska uprava RS.

4.4.2. Measures and terms of legislation as regards the identification of animals⁶:

Se ne uporablja za perutnino

4.4.3. Measures and terms of legislation as regards the notification of the disease:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (U.r.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) določa:

- da mora nosilec dejavnost v primeru pozitivnega rezultata lastnega rutinskega vzorčenja v monitoringu o tem takoj obvestiti območni urad VURS. Po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel mora nosilec dejavnosti pisno obvestiti območni urad VURS.

- če laboratorij vpisani v seznam odobrenih laboratorijev (vzorci nosileev dejavnosti) ali imenovani laboratorij (uradni vzorci) ugotovi serovare *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Typhimurium*, *Salmonella Hadar*, *Salmonella Virchow* oziroma *Salmonella Infantis*, v matičnih jatih mora poslati poročilo o rezultatih preiskav najpozneje naslednji delovni dan po prejemu poročila o opravljeni preiskavi iz drugega odstavka tega člena po elektronski pošti ali telefaksu na OU VURS, ki je pristojen za nadzor gospodarstva, kjer se nahaja jata.

⁵ Where appropriate Community legislation is mentioned. Otherwise the national legislation is mentioned.

⁶ Not applicable for poultry.

4.4.4. Measures and terms of legislation as regards the measures in case of a positive result⁷:

V primeru pozitivnega rezultata se izvedejo ukrepi predpisani v:

- Uredbi (ES) št. 2160/2003 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonelle in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali,
- Uredbi Komisije (EU) št. 200/2010 z dne 10. marca 2010 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede cilja Unije za zmanjšanje razširjenosti serotipov *salmonelle* v odraslih matičnih jatah *Gallus gallus* in
- Pravilniku o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10)

Kadar se ugotovi *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar in/ali *Salmonella* Virchow (v nadaljevanju zadevni serotipi salmonel) v vzorcih jajčnih lupin odvzetih v valitnici in pobudo nosilca dejavnosti ali pri uradnem rutinskem vzorčenju v valitnici se na gospodarstvu izvede:

- uradno potrđitveno vzorčenje matične jate v skladu s točko 2.1.2.1 (c) Priloge Uredbe (ES) št. 200/2010. Vzorec se odvzamejo na način iz točke 2.2.2.2 (b) iste uredbe. Pri uradnem potrđitvenem vzorčenju odraslih matičnih jat se dodatno odvzamejo tudi vzorci (5 živali ali 12 jajc) za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi;
- epizootiološka poizvedba z namenom ugotoviti vir okužbe;
- vzorčenje krme za preiskavo na prisotnost salmonel kadar je to smiselno zaradi ugotovitve izvora okužbe.

Poleg uradnega potrđitvenega vzorčenja, ki ga opravi uradni veterinar VURS veljajo za »sumljivo jato« naslednji ukrepi:

- prepoved premikov živali iz sumljive jate, razen v primeru zakola ali uničenja jate;
- prepoved prometa, trgovanja in izvoza jajc iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna kot je določeno v 3. točki dela C Priloge II Uredbe (ES) št. 2160/2003/ES;
- prepoved vlaganja jajc iz sumljive jate v valitnik v primeru ugotovitve *Salmonella* Enteritidis oziroma *Salmonella* Typhimurium;
- v primeru vlaganja jajc iz sumljive jate, v kateri so ugotovljeni serovari *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow oziroma *Salmonella* Infantis, mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valitnikih in sledljivost valilnih jajc.

Ukrepi za »sumljive« matične jate ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrđitvenega uradnega vzorčenja.

⁷ A short description is provided of the measures as regards positive animals (slaughter, destination of carcasses, use or treatment of animal products, the destruction of all products which could transmit the disease or the treatment of such products to avoid any possible contamination, a procedure for the disinfection of infected holdings, the therapeutic or preventive treatment chosen, a procedure for the restocking with healthy animals of holdings which have been depopulated by slaughter and the creation of a surveillance zone around the infected holding....).

I) V primeru ugotovitve *Salmonella enteritidis* in/ali *Salmonella typhimurium* v pozitivni matični jati se izvedejo ukrepi določeni v Prilogi II. del C Uredbe (ES) št. 2160/2003:

1) Jajca, ki niso vložena v inkubator, je treba uničiti. Vendar pa se lahko jajca, ki niso bila vložena v inkubator uporabijo za prehrano ljudi pod naslednjimi pogoji:

- jajca je potrebno označiti na način iz točke (b) dela D Priloge II Uredbe 2160/2003/ES;
- jajca se lahko dostavijo samo v odobren obrat za proizvodnjo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel.

2) Jajca vložena v inkubator je potrebno uničiti ali obdelati v skladu s Uredbo (EC) št. 1774/2002.

3) Vso perutnino v jati, vključno z enodnevnimi piščanci, je treba uničiti ali zaklati tako, da se čim bolj zmanjša tveganje za širjenje salmonel. Pri zakolu ali uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti naslednje ukrepe:

a. Zakol živali mora biti izveden v skladu z zakonodajo Skupnosti o higieni živil, pri čemer mora nosilec živalske dejavnosti klanja zagotoviti, da se zakol živali iz pozitivne jate opravi kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu živalski proizvodi, pridobljeni iz takih živali se lahko dajo na trg za prehrano ljudi le, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele.

Če proizvodi niso namenjeni za prebrano ljudi, je treba take proizvode porabiti ali odstraniti v skladu z Uredbo (ES) št. 1774/2002.

b. Pri usmrtilni in uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti, da sta usmrtilcev in uničenje izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali in v skladu Uredbo (ES) št. 1774/2002.

4) po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnaj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje; pred ponovno naselitvijo se izvede bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen na salmonelo.

II) V primeru ugotovitve *Salmonella Infantis*, *Salmonella Hadar* in/ali *Salmonella Virchow* v pozitivni matični jati mora nosilec dejavnosti:

1. pripraviti program sanacije jate in zagotoviti izvedbo vseh ukrepov za sanacijo jate. Program sanacije jate mora nosilec dejavnosti poslati po pošti, telefaksu ali elektronski pošti na Območni urad VURS;

2. do zaključka sanacije jate zagotoviti valjenje jajc v ločenih valilnikih in sledljivost jajc ter enodnevnih piščancev.

Po zaključeni sanaciji jate uradni veterinar VURS opravi uradno vzorčenje na način iz točke 2.2.2.1 Priloge Uredbe (ES) št. 200/2010.

4.4.5. Measures and terms of legislation as regards the different qualifications of animals and herds:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel določa, da se mora vzorčenje za namen spremljanja salmonel izvajati v vseh matičnih jatah z najmanj 250 kokošmi. V R Sloveniji imajo vse matične jate več kot 250 živali, zato so v nacionalni program nadzora vključene vse matične jate.

»Jata« pomeni vso perutnino enakega zdravstvenega statusa, ki jo gojijo na isti lokaciji ali v isti ogradi in ki je ena sama epidemiološka enota. V primeru perutnine v zaprtih prostorih to vključuje vse ptice, ki si delijo isti zračni prostor.

4.4.6. Control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas concerned⁵:

Način uradnega nadzora matičnih jat in ukrepe, ki se nanašajo na premike sumljivih in pozitivnih matičnih jat so določeni v Pravilniku o monitoringu in nadzoru salmonel.

Uradni nadzor:

Na vseh gospodarstvih z matičnimi jati in valilnicah uradni veterinarji območnih uradov VURS opravijo vsaj en pregled na leto. Pri pregledu se preveri načrt spremljanja salmonel, pravilnost izvajanja vzorčenja nosilca dejavnosti, vodenje evidenc ter tudi izpolnjevanje pogojev za gospodarstva in valilnice predpisane z Pravilnikom o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci.

Poleg pregledov se v odraslih matičnih jatah izvaja tudi uradno rutinsko vzorčenje (na gospodarstvih in valilnicah) in uradno potrditveno vzorčenje v primeru ugotovitve salmonel v valilnici.

Premiki v primeru sumljivih ali pozitivnih matičnih jat:

V primeru suma na okužbo s salmonelo – sumljiva jata uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi prepoved premikov živali iz sumljive jate in prepoved prometa in trgovanja z valilnimi jajci.

Kljub prepovedi premikov pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klančnico oziroma se usnrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

V primeru pozitivnih jat v kateri se potrdi prisotnosti serovarov *Salmonella* *Typhimurium* nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klančnici oziroma usnrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom. Dan stari piščanci in valilna jajca, ki so v valnici se usnrtijo in odstranijo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi. Jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati se pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobren obrat za proizvodnjo jajčnih izdelkov, kjer se obdelajo na način, ki uniči salmonele ali se uničijo oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.

⁵ A short description of the control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas is provided.

Če se nosilec dejavnosti po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow in *Salmonella* Infantis odloči za sanacijo jate veljajo do odobritve programske sanacije za tako jato ukrepi, ki veljajo za sumljive jate.

4.4.7. Measures and applicable legislation as regards the control (testing, vaccination, ...) of the disease:

VZORČENJE V MATIČNIH JATAH se izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbe 200/2010/ES in je v skladu z zahtevami določenimi v delu B Priloge II Uredbe (ES) 2160/2003.

A) Vzorčenje nosilcev dejavnosti

I. Vzrejne matične jate

(1) Vzorci se pri živalih, ki se jih vzreja za razplod, odvzamejo vsaj:

- ko so piščanci stari en dan,
- ko so kokoši stare štiri tedne in
- dva tedna pred premikom v enoto za odrasle živali ali dva tedna preden jarkice pridejo v fazo nesnosti.

(2) Način odvzema vzorcev:

1. pri enodnevnih piščancih se odvzame vzorce notranjih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo, in trupla piščancev, katerih pogin se ugotovi ob prispejtu; vzorec za vsako matično jato sestavlja najmanj en sestavljen vzorec naključno odvzetih, vidno umazanih podlog škatel za transport piščancev na gospodarstvo in vzorec trupel piščancev;
2. pri štiri tedne starih jarkicah in dva tedna pred premikom v enoto za odrasle živali ali dva tedna pred začetkom faze nesnosti se odvzamejo vzorci fecesa na način, določen v točki 2.2.2 Priloge Uredbe 200/2010/ES. Odvzame se pet parov vpojnih obval ali pet vzorcev fecesa sestavljenih iz posameznih vzorcev v teži 1g odvzetih iz različnih mest; število posameznih vzorcev je odvisno od števila živali. Za preiskavo se lahko vzorci vpojnih obval ali fecesa združijo v najmanj 2 zbirna vzorca.

II. Odrasle matične jate

Odrasle matične jate se vzorčijo v valilnici na način, določen v točki 2.2.1 Priloge Uredbe 200/2010/ES. Za vsako jato se odvzame skupni vzorec jajčnih lupin v teži 250g iz 25 valilnih košaric ali vzorec (bris) z navlaženo krpno površine vsaj 900cm² iz petih valilnih košaric.

V primeru trgovanja z valilnimi jajci se vzorčenje jate opravi na gospodarstvu na način iz točke 2.2.2.1. Priloge Uredbe 200/2010/ES.

B. Uradno vzorčenje

Poleg vzorčenj, ki jih opravljajo nosilci dejavnosti, pravilnik določa tudi uradni nadzor v matičnih jatah.

Uradni nadzor izvajajo uradni veterinarji na naslednji način:

– uradno rutinsko vzorčenje odraslih matičnih jat kokiši se izvaja v skladu s točko 2.1.2.1 Priloge Uredbe 200/2010/ES; poleg tega se najmanj enkrat letno na vsakem gospodarstvu izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc in pregled proizvodnih pogojev, načrta za monitoring in nadzor ter evidenc v valilnici.

C. Shranjevanje in transport vzorcev

Vzorci, ki jih odzame nosilec dejavnosti ali uradne vzorce je treba v laboratorij dostaviti takoj po odvzemu oziroma najpozneje v 24 urah. Do odpreme v laboratorij je potrebno vzorce hraniti na hladnem, na temperaturi med 0°C in 8°C. Vzorci se lahko prevažajo pri temperaturi prostora, če niso izpostavljeni čezmerni toploti (nad 25 °C) in sončni svetlobi. V laboratoriju se vzorci hranijo v hladilniku do preiskave, ki se mora začeti v 48 urah po prejemu in 96 urah po vzorčenju.

UPORABA PROTIMIKROBNIH SREDSTEV IN CEPLJENJE

Uporaba protimikrobnih sredstev in vakcin v matičnih jatah in jatah nosnic je dovoljena v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonelle pri perutnini.

A) Uporaba protimikrobnih sredstev

- Protimikrobna sredstva se ne uporabljajo kot posebna metoda za nadzor salmonelle pri perutnini;
- Dovoljena je samo uporaba protimikrobnih sredstev, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji
- Uporaba protimikrobnih sredstev je dovoljena samo v izjemnih okoliščinah določenih v točkah (a),(b) in (c), drugega odstavka 2. člena Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006. Uporaba protimikrobnih sredstev v izjemnih okoliščinah je dovoljena samo na podlagi dovoljenja Veterinarske uprave RS. Vendar pa je zdravljenje brez predhodne pridobitve dovoljenja Območni urad VURS dovoljeno, če živali zaradi kliničnih znakov boleznai prekomerno trpijo oziroma če bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje boleznai živali ali veliko gospodarsko škodo;
- Kadarkoli je mogoče, mora biti uporaba odvisna od rezultatov bakteriološkega vzorčenja in testiranja odpornosti.
- Po zaključenem zdravljenju mora veterinarska organizacija s koncesijo, ki je opravila zdravljenje zaradi izjemnih okoliščin na Območni urad VURS poslati pisno poročilo s podatki o jati, ki je bil zdravljena, podatki o uporabi protimikrobnih sredstev, rezultate testiranja odpornosti, če je bilo testiranje opravljeno in razlogi, zaradi katerih so bila protimikrobna sredstva uporabljena;

B) Uporaba vakcin

Uporaba cepiv proti salmoneli je dovoljena ob upoštevnju zahtev Uredbe (ES) št. 1177/2006:

- živa cepiva proti salmoneli se lahko uporabljajo samo, če proizvajalec zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonelle in sevi cepiva;
- živa cepiva proti salmoneli se pri kokoših nesnicah med proizvodnjo ne uporabljajo, razen če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva v skladu z Direktivo 2001/82/ES odobrena v ta namen
- dovoljena je samo uporaba cepiv, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji
- cepljenje živali lahko predpiše oziroma opravlja veterinar veterinarske ambulante. Vendar pa lahko veterinar izda cepivo, skupaj s pisnim navodilom o uporabi cepiva, imetniku živali, da sam daje cepivo oziroma nadaljuje z dajanjem cepiva. Imetnik živali je dolžan upoštevati izdana navodila veterinarja.

Cepljenje proti salmoneli z nacionalno zakonodajo ni prepovedano zato se lahko nosilci dejavnosti odločijo za prostovoljno cepljenje pri čemer vsi stroški, povezani s cepljenjem v celoti bremenijo lastnike živali. Cepljenje nosilci dejavnosti izvajajo po priporočilih veterinarja veterinarske ambulante.

4.4.8. Measures and applicable legislation as regards the compensation for owners of slaughtered and killed animals:

Zakon o veterinarstvu (Ur.L.RS 93/2005), 56. člen, predstavlja pravno podlago za sprejem pravilnika, ki določa izplačilo nadomestil.

(1) Zaradi zagotavljanja monitoringa stanja glede zoonoz in njihovih povzročiteljev VURS v skladu s predpisi Skupnosti oziroma glede na epidemiološko situacijo sprejeme načrte monitoringov zoonoz in njihovih povzročiteljev.

(2) Če načrt iz prejšnjega odstavka vsebuje poleg spremljanja tudi ukrepe za obvladovanje zoonoze, te ukrepe predpiše minister.

S Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel je kot eden od ukrepov za obvladovanje salmonel v jatah nesnic predpisano tudi izplačilo nadomestil za izločene živali.

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) določa izplačilo nadomesti, kot enega od ukrepov za obvladovanje salmonel v matičnih jatah, pogoje za izplačilo nadomestila in višino nadomestila.

Kadar se *odrasla matična jata* usmrti ali zakolje zaradi ugotovite nosilec serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium* se nosilec dejavnosti izplača nadomestilo za izločene živali, če je nosilec dejavnosti:

- na predpisan način obvestil VURS o ugotovitvi salmonel v jati,
- opravljal predpisana vzorčenja na prisotnost salmonel in
- izvedel vse ukrepe predpisane v primeru suma ali potrditve okužbe s salmonelo.

Nadomestilo se izplača v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva. Višina nadomestila znaša 8 EUR za odraslo matično žival. Če nosilec dejavnosti žival proda za zakol, se vrednost nadomestila zmanjša za vrednost, ki jo je dobil s prodajo teh živali.

V primeru uničenja ali zakola vzrejnih matičnih jat se nadomestilo za usmrčene ali zaklane živali ne izplača. Vsi ostali stroški, ki nastanejo pri izvajanju ukrepov v primeru suma ali pojava salmoneloze (zoonotične) v matičnih jatah bremenijo lastnika.

Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.LRS. št.105/2007) določa postopek za izplačilo nadomestila:

Pristojni organ za uveljavljanje sofinanciranja s strani Skupnosti po Uredbi 349/2005/ES je glavni urad VURS.

Zakol ali usmritev živali oziroma uničenje predmetov ali surovin zaradi bolezni živali se mora opraviti v navzočnosti uradnega veterinarja. O izvišenem dejanju se sestavi zapisnik.

Postopek za izplačilo odškodnine se uvede na zahtevo imetnika živali, ki jo ta vloži pri območnem uradu VURS. Vloga mora vsebovati:

- osebne podatke imetnika (osebno ime in naslov oziroma firmo in sedež, davčno številko);
- zahtevano odškodnino za škodo in opis škode, ki je nastala zaradi odrejenega ukrepa uradnega veterinarja;
- podatke o tem, kam se odškodnina izplača.

Imetnik mora zahtevku priložiti potrdilo o morebitni prodaji ter vrednosti še uporabnega deleža živali, surovin ali predmetov, ki so predmet zahtevka. Vlogo za odškodnino lahko imetnik živali vložil za usmrčene ali zaklane živali v roku 15 dni od usmrčitve oziroma zakola živali. O zahtevku za izplačilo odškodnine odloča uradni veterinar pristojnega območnega urada VURS. Če uradni veterinar zahtevku ugodi, v odločbi odloči tudi o višini odškodnine.

4.4.9 Information and assessment on bio-security measures management and infrastructure in place in the flocks/holdings involved.:

Nosilci dejavnosti morajo v skladu s pravilnikom, ki ureja veterinarske pogoje za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriji EU ter uvozu iz tretjih držav upoštevati vsaj naslednje zahteve glede objektov in reje živali:

Objekti:

- objekti morajo imeti ustrezne higienske pogoje in omogočati spremljanje in nadziranje zdravstvenega stanja živali;
- oprema mora biti združljiva z vrsto proizvedenih in mora omogočati učinkovito čiščenje in razkuževanje prostorov in prometnih sredstev za prevoz perutnine ter za razkuževanje valilnih jajc. Oprema in sredstva za čiščenje ter razkuževanje morajo biti branjani v posebnem prostoru.

Reja perutnine:

- način reje mora biti prilagojen tako, da upošteva predpise o zaščiti živali in da se izmenjujejo vse partije perutnine naenkrat («vsi notri, vsi ven»);
- pred ponovno naselitvijo nove izmene perutnine se mora predhodno odstraniti gnoj in nastilj, temeljito mehanično čiščenje in razkužba objektov in opreme;
- centri za selekcijo, reprodukcijo in rejo lahko redijo samo perutnino, ki:
  - izvira iz samega centra;

- izvira iz drugega selekcijskega, reprodukcijskega ali rejnega centra na teritoriju EU, ki je vpisan na seznam EU;
- je uvožena iz tretjih držav, ki izpolnjujejo predpisane zahteve;
- veterinarsko-sanitarni red mora določiti pooblaščen veterinar v obratu. Dodatne zahteve določi vodstvo obrata (npr. da osebe na delovnem mestu nosi ustrezno obleko in da se morajo obiskovalci obrata preobleči v zaščitna oblačila);
- objekti, boksi in oprema morajo biti ustrezno in funkcionalno vzdrževani;
- jajca je potrebno pobirati večkrat dnevno in jih očistiti ter razkužiti v najkrajšem možnem času;
- rejec mora pooblaščenega veterinarja spriti obveščati o vsch spremembah v procesu proizvodnje in o znakih, ki kažejo sum na prisotnost kužne bolezni perutnine. Če pooblaščen veterinar sum na bolezen potrdi, mora v najkrajšem času poslati vzorce pooblaščenemu laboratoriju;
- za vsak turnus perutnine je treba najmanj dve leti hraniti hlevsko knjigo, predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:
  - datume prihodov in odhodov perutninskih jajc;
  - proizvodno zmogljivost;
  - število obolelih in poginulih živali. Pri slednjih mora biti znan vzrok pogina;
  - število opravljenih laboratorijskih preiskav in njihove rezultate;
  - kraj izvora perutnine;
  - uporabnost jaje (valilna ali konzumna);

Poleg zgoraj navedenih predpisanih zahtev, nosilci dejavnosti, ki so lastniki matičnih jajc kokoši imajo izdelana tudi lastna delovna navodila s področja bio-varnostnih ukrepov z namenom čim boljše zaščite živali pred zunanji vplivi.

Izpolnjevanje zgoraj navedenih pogojev preverjajo uradni veterinarji enkrat letno pri pregledih gospodarstev za rejo matičnih jajc. Pri pregledu gospodarstev za rejo matičnih jajc uradni veterinarji uporabljajo liste preverjanj, ki so dostopne na internem portalu VURS.

Lista preverjanj za gospodarstva za rejo matičnih jajc in valilnice vključuje poleg preverjanja izvajanja monitoringa salmonel tudi preverjanje biovarnostnih pogojev na gospodarstvu, vključno s pogoji določenimi v Prilogi II Poglavje I in II Direktive Sveta št. 90/539 z dne 15. oktobra 1990 o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj Skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav.

5. General description of the costs and benefits:

Nacionalni program nadzora v matičnih jatah Gallus Gallus se izvaja z namenom zmanjšati razširjenost določenih sevov salmonel v matičnih jatah. Z zmanjšanjem razširjenosti salmonel v matičnih jatah, ki predstavljajo vrh piramide, se preprečuje prenos okužbc s salmonelo v jate nesnic in brojlerjev s čimer se posledično:

- zmanjšuje razširjenost salmonel v jatah nesnic in jatah brojlerjev

---

* A description is provided of all costs for the authorities and society and the benefits for farmers and society in general.

- zmanjšuje število živil živalskega izvora (jaje in mesa) kontaminiranih s salmonelo, ki predstavljajo tveganje za zdravje ljudi;
- zmanjšuje število izbruhov in okužb s salmonelo pri ljudeh in posledice okuž ter stroške za zdravljenje.

Okvirna ocena stroškov preiskav uradnih vzorcev, ter stroškov za izplačilo nadomestila nosilec dejavnosti za izločene živali znaša približno: **60076,45 eur.**

	Število vzorcev	Stroški v evrih
Laboratorijske analize uradnih vzorcev: jajčne lupine - IZOLACIJA	145	3037,75
Laboratorijske analize uradnih vzorcev: feces - IZOLACIJA	470	9846,50
Laboratorijske analize uradnih vzorcev - SEROTIPIZACIJA	10	637,60
Laboratorijske analize uradnih vzorcev - preiskave na prisotnost protimikrobnih snovi (antibiotiki, kinoloni, sulfonamidi)	10	2554,60
Izplačila nadomestil nosilec dejavnosti za izločene živali	1 jata (5500 izločenih kokoši)	44000,00
Skupaj		60076,45

V stroške so vključene naslednje predvidene postavke:

- laboratorijske preiskave uradnih vzorcev fecesa odvzetih na gospodarstvih (470) in uradnih vzorcev jajčnih lupin v valilnicah (143) ter preiskave vzorcev za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi. Število preiskav je ocenjeno na podlagi opravljenega števila preiskav v letu 2009. V letu 2011 se predvideva, da bo opravljen približno enako število preiskav uradnih vzorcev kot v letu 2009, saj se število maitčnih jat v RS ne spreminja bistveno.

- nadomestila izplačano nosilcem dejavnosti za izločene živali, Število jat z ugotovljeno *S. Enteritidis* oz. *S. Typhimurium* se od leta 2007 dalje giblje med 0 do 1 pozitivna jata na leto (0 jat v letu 2007, 1 jata v letu 2008, 0 jat v letu 2009). Zaradi možnosti, da bo v matičnih jatah v letu 2011 ugotovljena *S. Enteritidis* ali *S. Typhimurium* v matičnih jatah je za sofinanciranje nadomestil za izločene živali zaprošeno sofinanciranje Skupnosti za 1 jato (povprečna velikost posamezne odrasle matične jate je 5500 živali).

Preiskave za ločevanje vakcinalnih in divjih sevov ter tipizacije izolatov salmonel opravi Nacionalni referenčni laboratorij za salmonelo v okviru finančnih sredstev, ki jih prejema za svoje delovanje.

Okvirna ocenjena stroškov za laboratorijske preiskave vzorcev nosilcev dejavnosti znaša približno 44650,00 eur.

6. Data on the epidemiological evolution during the last five years¹⁰

6.1. Evolution of zoonotic salmonellosis

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2005

Situation on date: celo leto 2005

Animal species: Gallus gallus - breeding flocks Disease/infection¹¹: SE/ST

Region	Type of flock ¹²	Total number of flocks ¹³	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ¹⁴	Number of positive flocks ¹⁵				Total number of animals slaughtered or destroyed ¹⁶	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ¹⁷	Quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ¹⁸
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIJA	Breeding flocks - adult	40		40		40	1*	0	0	0	67,500	0	0
	Breeding flocks - rearing	25	547,555	25	547,555	25	0	0	0	0	0	0	0
Total													

(a) For zoonotic *Salmonella* indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* Matična jata - 4500 kokoši - v feseu, ki ga je odvzel nosilec dejavnosti je bila ugotovljena prisotnost *Salmonelle* Enteritidis. Jata je bila zdravljena. Po zdravljenju so bili odvzeti uradni vzorci, ki so bili negativni.

** V poročilu EFSA navedeni še 2 jati kot pozitivni na SE - v navedem primeru gre za jate kokoši nesnic in ne matične jate kokoši

¹⁰ The data on the evolution of zoonotic salmonellosis are provided according to the tables below where appropriate.

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2006

Situation on date: 30.10.2006

Animal species: Callus gallus- breeding flocks Disease/infection^(a): SP/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(g)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(f)	Quantity of eggs destroyed (number or kg)	Quantity of eggs channeled to egg products (number or kg) ^(h)
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Breeding flocks-adult	31		31		31	0	0	0	0	0	0	0
	Breeding flocks-rearing	22	523 510	22	523 510	22	0	0	0	0	0	0	0
Total													

- (a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programme: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specify as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.
- (b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate
- (c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme
- (d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.
- (e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

6.1.2.

Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2007

Situation on date: celo leto 2007

Animal species: Gallus gallus - breeding flocks Disease/Infection^(a): SE/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive flocks ^(e)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(f)	Quantity of eggs destroyed (number of kg) ^(g)	Quantity of eggs channelled to egg products (number of kg) ^(h)
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Breeding flocks-adult	118		118		118	0	0	0	0	0	0	0
	Breeding flocks-rearing	86	524 558	86	524 558	86	0	0	0	0	0	0	0
Total													

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2008

Situation on date: celo leto 2008

Animal species: Gallus gallus - breeding flocks Disease/infection^(a): SE/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(f)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(g)	Quantity of eggs destroyed (number of kg) ^(h)	Quantity of eggs channelled to egg products (number of kg) ⁽ⁱ⁾
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Breeding flocks-adult	151	500 689	151	500 689	151	1		1	5 517	38 880		
	Breeding flocks-rearing	91	509 503	91	509 503	91							
Total													

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes specify as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

Podatki se nanašajo na celotno proizvodnjo v letu 2008 in niso vezani na določen datum.

Year: 2009

Situation on date: celo leto 2009

Animal species: Gallus gallus- breeding flocks

Disease/infection^(a): SE/SE

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(e)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(f)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(g)	Quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ^(g)
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Breeding flocks-adult	155	781 884	155	781 884	155	0	0	0	0	0	0	0
	Breeding flocks-rearing	118	753 851	118	753 851	118	0	1*	0	0	0	0	0
Total													

- (a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specified as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.
- (b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate
- (c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme
- (d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.
- (e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* V vzrejni matični jati je bil ugotovljen serovar S:Newport
Podatki se nanašajo na celotno proizvodnjo v letu 2009 in niso vezani na določen datum.

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2007

Animal species^(a): Gallus gallus

Category^(b): breeding flocks

Description of the used serological tests: Serološki testi se v okviru nacionalnega programa nadzora ne uporabljajo.

Description of the used microbiological or virological tests: Metoda opisana v EN/ISO 6579-2002/Amd1:2007, Sprememba 1; Priloga D;

Description of the other used tests: /

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological* or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)
SLOVENIA	0	0	324 uradnih vzorcev	0	0	0
Total						

(a) Animal species if necessary:

(b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc., when appropriate

(c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.

(d) Number of samples tested.

(e) Number of positive samples.

* Število preiskanih uradnih vzorcev

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2008 Animal species^(a): Gallus gallus Category^(b): breeding flocks

Description of the used serological tests: Serološki testi se v okviru nacionalnega programa nadzora ne uporabljajo.

Description of the used microbiological or virological tests: OFFICIAL SAMPLING and SAMPLING BY FBO

Za preiskave uradnih vzorcev in vzorcev, ki jih odznamejo nosilci dejavnosti v okviru nacionalnega programa nadzora se uporablja metoda opisana v EN/ISO 6579-2002: Amd 1:2007, Sprememba 1: Priloga D:

Description of the other used tests: /

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)
SLAVENIA	0	0	258 uradnih vzorcev 650 vzorcev nosilcev dejavnosti v odraslih jatah kokoši 249 vzorcev nosilcev dejavnosti v vrtejnih jatah	1 x S. Typhimurium 1 x jabeč lupine S. Saintpauli	0	0
Total						

(a) Animal species if necessary.

(b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate

(c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.

(d) Number of samples tested.

(e) Number of positive samples.

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2009

Animal species: ^(a) Gallus gallus

Category: ^(b) breeding flocks

Description of the used serological tests: Serološki testi se v okviru nacionalnega programa nadzora ne uporabljajo.

Description of the used microbiological or virological tests: **OFFICIAL SAMPLING and SAMPLING BY FBO**

Za preiskave uradnih vzorcev in vzorcev, ki jih odvzamejo posilci dejavnosti v okviru nacionalnega programskega nadzora se uporablja metoda opisana v EN/ISO 6579-2002/Amd1:2007, Sprememba 1; Priloga D:

Description of the other used tests: /

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(a)	Number of positive samples ^(b)	Number of samples tested ^(f)	Number of positive samples ^(g)
SLOVENIA	0	0	Uradni vzorci – jajčne lupine-odrasle jate - (tratiško vzorčenje): 143	9	0	0
			Uradni vzorci - feces odrasle jate (tratiško vzorčenje): 406	0		
			Uradni vzorci – feces odrasle jate (podlitveno vzorčenje): 50	0		
			Uradni vzorci – feces – vzrejne jate (podlitveno vzorčenje): 10	1		
			Vzorci nosilcev dejavnosti – vzrejne jate feces: 372	2		
			Vzorci nosilcev dejavnosti -- vzrejne jate – BSP: 76	0		
			Vzorci nosilcev dejavnosti -- odrasle jate – jajčne lupine: 1294	7		
			Vzorci nosilcev dejavnosti – odrasle jate -- feces: 554	0		
Total			3715	14		

- (a) Animal species if necessary.
- (b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate
- (c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.
- (d) Number of samples tested.
- (e) Number of positive samples.

6.3. Data on infection (one table per year and per species)

Year: 2004 - 2009

Animal species^(a): Gallus gallus- breeding flocks

Region ^(b)	Number of herds infected ^(c)	Number of animals infected
SLOVENIA 2004	2x Salmonella Enteritidis (odrasla matična jata)	12 000
SLOVENIA 2005	1x Salmonella Brevedis (odrasla matična jata)	5 000
	1x Salmonella Enteritidis (odrasla matična jata)	4 500
SLOVENIA 2006	0	0
SLOVENIA 2007	0	0
SLOVENIA 2008	1x Salmonella Typhimurium (odrasla matična jata)	5 517
	1x Salmonella Newport (vzrasla matična jata)	4504
Total		

(a) Animal species if necessary.

(b) Region as defined in the control and eradication programme of the Member State.

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate.

6.4. Data on vaccination programmes¹¹

Year: 2004 - 2009

Animal species: ¹¹: *Gallus gallus*- breeding flocks.

Description of the used vaccination: *Avipiro Salmonella vac E- Lohmann in Nobilis. Salenvac-Intervet*; *Vakcinacija ni obvezna*

Region ¹²	Total number of herds ¹³	Total number of animals	Information on vaccination programme			
			Number of herds ¹⁴ in vaccination programme	Number of herds ¹⁵ vaccinated	Number of animals vaccinated	Number of doses of vaccine administered
SLOVENIA 2004	98	549 432	Vakcinacija ni obvezna	92	506 923	617 200
SLOVENIA 2005	65	547 555	Vakcinacija ni obvezna	60	495 655	1 176 000
SLOVENIA 2006	53	523 319	Vakcinacija ni obvezna	32	488 619	1 213 000
SLOVENIA 2007	204	524 558	Vakcinacija ni obvezna	202	515 258	1 516 000
SLOVENIA 2008- vzrejne jate*	91	509 500	Vakcinacija ni obvezna	91	509 503	1 529 234
SLOVENIA 2008- rešilske jate*	151	500 639	Vakcinacija ni obvezna	151	500 009	Vakcinacije v času vzreje - 1 503 300 (del kokci cepljen v 2007 in del v 2008)
SLOVENIA 2009- vzrejne jate*	118	753 851	Vakcinacija ni obvezna	118	753 851	1 655 000
SLOVENIA 2009- vzrejne jate*	155	781 884	Vakcinacija ni obvezna	155	781 884	Vakcinacije v času vzreje (del kokci cepljen v 2008 in del v 2009)
Total						

(a) Animal species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

SLOVENIA *

V letu 2008 in 2009 so bile vse matične jate kokoši cepljene zoper *Salmonello Fenteritidis* (vse vzrejne in vse odrasle). Vakcinacija se opravi v fazi vzreje.

Data to provide only if vaccination has been carried out.

7. Targets

7.1. Targets related to testing (one table for each year of implementation)

7.1.1. Targets on diagnostic tests: **OFFICIAL SAMPLING 2011**

Animal species: ^(a) Gallus gallus-breeding flocks

Region ^(b)	Type of the test ^(c)	Target population ^(d)	Type of sample ^(e)	Objective ^(f)	Number of planned tests
SLOVENIA 2011	Microbiological	Breeding flocks - adult	Faeces	surveillance, monitoring	470
	Microbiological	Breeding flocks - adult	eggshells	surveillance, monitoring	145
	Microbiological	Breeding flocks - rearing	Faeces	Confirmation of suspected cases	10
	Microbiological	Breeding flocks - adult	Faeces	Confirmation of suspected cases	50
	Residues (chemical) - antimicrobials	Breeding flocks - adult	Dead birds	Confirmation of suspected cases	10
Total					625

(a) Species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Description of the test

(d) Specification of the targeted species and the categories of targeted animals if necessary

(e) Description of the sample (e.g. faeces)

(f) Description of the objective (e.g. surveillance, monitoring, testing of vaccine, control of vaccination, ...)

7.1.2. Targets on testing of flocks¹²

Year: 2011, ocena stanja za 2011)* Situation on date:

Animal species: Gallus gallus –breeding flocks infection¹³: SE/SI

Region	Type of flock ¹⁴	Total number of flocks ¹⁵	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Expected number of flocks to be checked ¹⁶	Number of flocks ¹⁷ expected to be positive ¹⁸			Number of flocks expected to be depopulated ¹⁹			Total number of animals expected to be slaughtered or destroyed ²⁰	Expected quantity of eggs to be destroyed (number or kg) ²¹	Expected quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ²²	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a5)	(a6)				(a7)
SLOVENIA	Breeding flocks - adult	160	800,000	160	800,000	160	1	0	1	0	5,500	0	40,000	0	0	
	Breeding flocks - rearing	115	750,000	115	750,000	115	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Total																

(a) For zoonotic salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* Število jat je ocenjeno na podlagi števila matičnih jat v letu 2009. Ker se število matičnih jat v RS bistveno ne spreminja je za leto 2011 predvideno približno enako število jat, kot smo jih imeli na ozemlju RS v letu 2009.

¹² Specify types of flocks if appropriate (breeders, layers, broilers, etc...)

7.2. Targets on vaccination (one table for each year of implementation)

7.2.1. Targets on vaccination⁴⁵

Animal species:⁴⁶ Gallus gallus –breeding flocks

Region ⁴⁷	Total number of herds in vaccination programme	Total number of animals in vaccination programme	Targets on vaccination programme		
			Number of herds in vaccination programme	Number of animals expected to be vaccinated	Number of doses of vaccine expected to be administered
SLOVENIA	115	756 690	115	750 000	1 400 000
Total					

(a) Species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

VAKCINACIJA NI OBVEZNA, PREDVIDEVAMO, DA BODO CEPLJENE YSE ŽIVALI JX

⁴⁵ Data to provide only if appropriate

8. Detailed analysis of the cost of the programme (one table per year of implementation)

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in €	Total amount in €	Community funding requested (yes/no)
1. Testing					
1.1. Cost of the analysis	Test: Number of bacteriological tests (cultivation) planned to be carried out in the framework of official sampling	675	20,95	12884,25	yes
	Test: Number of serotyping of relevant isolates tests planned to be carried out	10	63,76	637,60	yes
	Test: Number of tests for detection of antimicrobials planned to be carried out	10	255,64	2554,60	yes
1.2. Cost of sampling					no
1.3. Other costs					no
2. Vaccination or treatment					
2.1. Purchase of vaccine/treatment					no

	Number of purchase of vaccine doses planned if vaccination policy is part of the programme			
2.2. Distribution costs				no
2.3. Administering costs				no
2.4. Control costs				no
3. Slaughter and destruction				
3.1. Compensation of animals	Nadomestila za izločene živali (zaklane ali usmrčene) zaradi ugotovite S.Enteritidis ali S.Typhimurium;	5500	8,00	44800,00
3.2. Transport costs				no
3.3. Destruction costs				no
3.4. Loss in case of slaughtering				no

3.5 Costs from treatment of products (milk, eggs, hatching eggs, etc)				no
4. Cleaning and disinfection				no
5. Salaries (staff contracted for the programme only)				no
6. Consumables and specific equipment				no
7. Other costs				no
	TOTAL			60076,45

ANNEX II

Standard requirements for the submission of programmes for the control of zoonotic Salmonellosis co-financed by the Community

Part A

A. General requirements for the national salmonella control programmes

(a) state the aim of the control programme

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije v odraslih jatah kokoši nesnic Gallus gallus. Cilj je zmanjšanje števila jat odraslih nesnic z ugotovljeno Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium za vsaj 10% vsako leto v obdobju trajanja programa.

V nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic so vključene vse odrasle jate kokoši nesnic, ki se redijo z namenom proizvodnje jajc, namenjenih dajanju na trg za prehrano ljudi, razen jat kokoši nesnic na gospodarstvih, ki pridelujejo manjše količine konzumnih jajc in jajca prodajo neposredno končnim potrošnikom izključno na mestu pridelave.

(b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover

Laying hens:

- rearing flocks — day-old chicks
- pullets two weeks before moving to laying phase or laying unit
- laying flocks — every 15 weeks during the laying phase

Vzorčenje vzrejnih in odraslih jat se nesnic se izvaja v skladu s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel (U.I.R.S, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) in Uredbo Komisije št. 1168/2006/ES.

(c) demonstrate the evidence that it complies with the specific requirements laid down in parts C, D and E of ANNEX II of 2160/2003 EC; and

1. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) v primeru ugotovitve S.Enteritidis oziroma S.Typhimurium v jatah nesnic določa naslednje ukrepe:

1. nobena kokoš ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oz. usmrtnice in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom pri čemer:

· mora biti zakol izveden kot zadnja serija klavnega procesa, na način, ki omeji možnost širjenja salmonel

– proizvodi, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele. Postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja

– usmrtnice in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi

2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jate so jajca razreda B in se lahko:

– pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v obdobju obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov. Obdelava mora

zagotavljati uničenje salmonel. Jajca morajo biti označena na način iz točke 2(b) Dela D Priloge II Uredbe 2160/2003 in pred oddajo embalarana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA«; ali

– odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje

4. pred novo naselitvijo se izvede kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja. Rezultat mora biti negativen.

V primeru potrditve ostalih serovarov salmonel, nosilec dejavnosti izvede ukrepe, določene v lastnem načrtu za monitoring in nadzor.

(d) specify the following points:

1. General

1.1. A short summary referring to the occurrence of the salmonellosis [zoonotic salmonella] in the Member State with specific reference to the results obtained in the framework of monitoring in accordance with Article 4 of Directive 2003/99/EC, particularly highlighting the prevalence values of the salmonella serovars targeted in the salmonella control programmes.

Spremljanje zoonotičnih salmonel se v Sloveniji izvaja na podlagi Monitoringa zoonoz in njihovih povzročiteljev, ki ga vsako leto pripravijo Veterinarska uprava RS, Zdravstveni inšpektorat RS in Inštitut za varovanje zdravja. Program zajema spremljanje zoonotičnih salmonel pri ljudeh, živalih in živalih. Spremljanje in nadzor salmonel pri matičnih jatah, v jatah konzumnih nesnic in brojlerskih rejah izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L RS 25/2006,14/2007,122/2007, 73/09, 12/10)

Pojav salmoneloze pri ljudeh:

Salmoneloza je že nekaj let med najpogostejše prijavljenimi nalezljivimi boleznimi pri ljudeh. Število prijavljenih primerov salmoneloz se zmanjšuje od leta 2004 dalje. V primerjavi z letom 2003 se je število prijav v letu 2004 zmanjšalo za 17%, v letih 2005 in 2006 pa kar za 62%. Leta 2007 je bila incidenca salmoneloz manjša za 11% kot leta 2006, v letu 2008 se je zmanjšala še za 18,9% in je znašala 53,89/100.000 prebivalcev. Najpogostejše izoliran serovar pri ljudeh je S.Enteritidis, na drugem mestu je S.Typhimurium. Število salmonelnih izbruhov od leta 2005 postopoma pada. Število izbruhov okužb s hrano, povzročenih s salmonelo se je v letu 2008 (7 izbruhov), v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo kar za 50% (13 izbruhov).

V letu 2006 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1519 primerov salmoneloz. Najpogostejše je bila izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala več kot 88% vseh izoliranih salmonel. Delež S.Typhimurium je predstavjal 3,6%, deleži ostalih salmonel pa so bili enaki ali manjši od 1%.

V letu 2006 smo zabeležili 16 izbruhov, povzročenih z bakterijo *Salmonella* Enteritidis. Izbruhi, povzročeni s salmonelami, so v letu 2006 predstavljali dve tretjini vseh izbruhov, ki se prenašajo s hrano.

V letu 2007 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1345 primerov salmoneloz, najpogostejše je bila izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala 87,43% vseh izoliranih salmonel. Delež S.Typhimurium je predstavjal 2,3%. Delež S.Coeln je predstavjal 1,85% vseh izoliranih salmonel. Delež Salmonel iz skupine B je predstavjal 1,2% vseh izoliranih salmonel. V letu 2007 smo zabeležili 13 izbruhov.

V letu 2008 je bilo pri ljudeh prijavljenih 1090 primerov salmoneloz, najpogostejše je bila izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala 78,2% vseh izoliranih salmonel. Delež S.Coeln je predstavjal 6,33% vseh izoliranih salmonel. Delež S.Typhimurium je predstavjal 4,67%. Delež Salmonel iz skupine B je predstavjal 2,3% vseh izoliranih salmonel. V letu 2008 je bilo zabeleženih 7 izbruhov okužb s hrano.

Spremljanje v živalih:

V letu 2005 je bilo v proizvodnji (razsekovalnice) skupno odvzetih 315 vzorcev. Od tega 70 vzorcev mesa brojlerjev, 25 vzorcev mesa puranov, 113 vzorcev prašičjega in 107 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V prodaji na drobno je bilo v letu 2005 odvzeto 106 vzorcev mesnih pripravkov, 277 vzorcev mitečnih izdelkov, 101 vzorec mletega mesa in 102 vzorca jajc. Salmonela je bila ugotovljena v 8 vzorcih mesnih pripravkov od tega 3x S.enteritidis, v 1 vzorcu mletega mesa, v 2 vzorcih jajc od tega 1x S.Enteritidis.

V letu 2006 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 542 vzorcev svežega mesa. Od tega 172 vzorcev mesa brojlerjev, 56 vzorcev mesa puranov, 159 vzorcev prašičjega in 155 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2006 je bilo v prodaji na drobno odvzetih 100 vzorcev mesnih pripravkov, 230 vzorcev mlečnih izdelkov, 100 vzorec mletega mesa in 100 vzorcev jajc. *Salmonella* je bila ugotovljena v 5 vzorcih mletega mesa od tega 3x *S.typhimurium* in v 3 vzorcih jajc od tega 2x *S.enteritidis* in 1x *S.typhimurium*.

V letu 2007 je bilo v odobrenih obratih odvzetih 160 vzorcev svinjskega in 168 vzorcev govejega mesa, ter 187 vzorcev piščančjega in 98 vzorcev puranjega mesa. V vzorcih rdečega mesa *salmonella* ni bila ugotovljena, pri piščančjem mesu je bil pozitiven 1 vzorec (0,5%), pri puranjem mesu pa 5 vzorcev (5,1%). V odobrenih in registriranih obratih je bilo na prisotnost *salmonel* odvzetih 265 vzorcev mletega mesa in 442 vzorca mesnih pripravkov. Od skupno odvzetih 707 vzorcev je bila *salmonella* ugotovljena v 7 vzorcih (0,99%) in sicer v 1 vzorcu mletega mesa (0,14%) in 6 vzorcih mesnih pripravkov (0,85%). V 6 vzorcih je bil ugotovljen en serovar *salmonel*, v enem vzorcu pa 2 serovara

V letu 2007 je bila prisotnost povzročitelja ugotovljena v 13 vzorcih od 2835 vzorčenih živil (0,5%) in sicer v 10 vzorcih svežega perminjskega mesa, 2 vzorcih svežega govejega mesa in 1 vzorcu svežega svinjskega mesa.

V letu 2008 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 621 vzorcev svežega mesa. Od tega 74 vzorcev mesa puranov, 281 vzorec prašičjega in 266 vzorcev govejega mesa. V treh vzorcih puranjega mesa je bila ugotovljena prisotnost *salmonel*, od tega 1x *Salmonella Saintpaul*, 1x *Salmonella Stanleyville* in 1x *Salmonella Typhimurium*.

V letu 2008 je bilo v prodaji na drobno odvzetih 255 vzorcev mesnih pripravkov in 150 vzorcev mletega mesa. Skupaj je bila *Salmonella* ugotovljena v 8 vzorcih, od tega 2x v mletem mesu in 6x v mesnih pripravkih. Izolirani serotipi: 5x *S.typhimurium*, 1x *S. Livingstone*, 1x *S. Stoubredge* in 1x *S.spp*.

Spremljanje pri živalih:

Prasličji: V letu 2005 je bila prisotnost *salmonel* ugotovljena v 13 od skupno 242 odvzetih vzorcev bezgavk pri prašičih. Od teh je bila *S.Enteritidis* potrjena v 5 vzorcih, *S.Derby* in *S.Virchow* v 2 vzorcih, *S.Typhimurium*, *S.London*, *S.Infantis in S.Senfenberg* pa v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila prisotnost *salmonel* ugotovljena v 5 od skupno 224 odvzetih vzorcev bezgavk. Od teh je bila iz treh vzorcev izolirana *S.typhimurium*, iz enega *S.enteritidis* in iz enega *S.spp*.

Od 1.10.2006 do 30.09.2007 je v vseh državah članicah potekala raziskava o razširjenosti *salmonel* pri klavnih prašičih. V okviru raziskave je bilo pri trupih klavnih prašičev preiskanih 443 vzorcev brisov površine trupa, ter serološko preiskanih 443 vzorcev mesa. *Salmonella* je bila izolirana v 27 vzorcih bezgavk, vzorci brisov površin so bili vsi negativni, pri serološki preiskavi pa je bila v 48 vzorcih »cut-off value« nad 40%. V letu 2008 je v vseh državah članicah potekala raziskava o razširjenosti *salmonel* in MRSA v čredah plemenskih prašičev. Skupaj je bilo odvzetih 2240 vzorcev. Skupaj je bilo pozitivnih 44 vzorcev fecesa. Izolirani serovari: 19x *S. Enteritidis*, 8x *S. Infantis*, 6x *S. Coeln*, 3x *S. Hindmarsh*, 2x *S. Stanleyville*, 2x *S. Enterica subsp. Enterica*, 1x *S. Virginia*, 1x *S. Derby*, 1x *S. Agona* in 1x *S. Ohio*.

Govedo: Prisotnost *salmonel* je bila ugotovljena v 1 od skupno 232 odvzetih vzorcev govejega fecesa (0,4%). V pozitivnem vzorcu je bila izolirana *S. Stanleyville*.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v treh od skupno 236 vzorcev govejega fecesa (1,27%). Izolirane so bile *S. Infantis*, *S. Brancaster* in *S. Kottbus*.

V letu 2007 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v dveh od skupno 199 vzorcev govejega fecesa (1,005%). Izolirani sta bili *S. Enteritidis* in *S. Coelin*. V letu 2008 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v enem od skupno 386 vzorcev govejega fecesa (1,005%). Izolirana je bila *S. Infantis*.

Drobnica: V 2007 prisotnost salmonel ugotovljena v 4 od skupno 236 odvzetih vzorcev ovčjega fecesa (1,7%). V pozitivnih vzorcih so bile izolirane vsaka 1x: *S. Stanleyville*, *S. Muenchen*, *S. Infantis* in *S. Enteritidis*.

Perutnina: MATIČNE JATE KOKOŠI

V letih 2003-2005 so bili pri spremljanju salmonel v matičnih jatah potrjeni serovari salmonel za katere je določen cilj Skupnosti v skupno 5 odraslih matičnih jatah, v vseh matičnih jatah je bil ugotovljen serovar *S. Enteritidis*, prisotnost salmonel v vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena. V letu 2006 prisotnost salmonela v odraslih in vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2007 je bilo v spremljanje razširjenosti salmonelle vključeno 86 vzrejnih in 118 odraslih matičnih jat kokoši. Salmonela je bila ugotovljena v vzorcih jajčnih lupin pri štirih matičnih jatah (2 x *S. Saintpaul* in 2 x serovar *S. Chartres*), vendar prisotnost salmonel pri vzorčenju na gospodarstvu ni bila potrjena v nobeni jati. Prav tako salmonela ni bila ugotovljena v vzrejnih matičnih jatah.

V letu 2008 je bilo na prisotnost salmonel vzorčenih 91 vzrejnih in 151 odraslih matičnih jat kokoši. V eni odrasli matični jati - mesna linija je bil pri uradnem rutinskem vzorčenju na gospodarstvu na začetku proizvodnega ciklusa ugotovljen serovar *Salmonella Typhimurium*, prisotnost salmonel v vzrejnih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2009 je bilo skupaj testiranih 155 odraslih matičnih jat (6 matičnih jat-jajčna linija in 149 jat – mesna linija) in 118 vzrejnih matičnih jat (1 matična jata – jajčna linija in 117 matičnih jat – mesna linija). Salmonela je bila ugotovljena v eni vzrejni matični jati (*S. Newport*), v odraslih matičnih jatah pa salmonela v letu 2009 ni bila ugotovljena.

V R Sloveniji je bil cilj Skupnosti za odrasle matične jate dosežen že konec leta 2007 saj salmonela ni bila ugotovljena v nobeni matični jati. V letu 2008 je bil v eni odrasli matični jati ugotovljen serovar *Salmonella Typhimurium*, vendar je bila razširjenost salmonel še vedno < kot 1% (0,7%). Tudi v letu 2009 v odraslih matičnih jatah prisotnost salmonel ni bila ugotovljena.

V obdobju od 2007 do konca leta 2009 je R Slovenija dosegla cilj Skupnosti za matične jate saj je bila razširjenost *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Hadar*, *S. Virchow* in *S. Infantis* v odraslih matičnih jatah nižja od 1% v vseh treh letih.

Perutnina: KOKOŠI NESNICE

V temeljni študiji, ki je potekala v letih 2004/2005 je bila prisotnost *Salmonella* spp. ugotovljena v 19,4% jat, od tega je bila prisotnost *S. Enteritidis* ugotovljena v 9,2% jatah kokoši nesnic. *S. Typhimurium* v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena.

V letih 2005 – 2007 je bila pri spremljanju salmonel v jatah nesnic *S. Enteritidis* ugotovljena skupno v 16 jatah. Odstotek pozitivnih jat je bil najvišji leta 2005, ko je bila prisotnost *S. Enteritidis* ugotovljena v 5,6% odraslih matičnih jat. V letu 2006 je bila *S. Enteritidis* ugotovljena v 1 odrasli jati nesnic (0,60% razširjenost) in v letu 2007 v 9 jatah (3,65% razširjenost). V letih 2005 -2007 prisotnost *S. Typhimurium* v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena.

V letu 2008 je bilo v nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic vključenih 99 vzrejnih in 172 odraslih jat nesnic. Salmonela je bila ugotovljena v 18 odraslih jatah kokoši nesnic (10,5%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 15 odraslih jatah kokoši nesnic (8,7%). V eni jati je bila ugotovljena *S. Ohio*, v eni *S. Montevideo* in v eni *S. Infantis*.

V letu 2008 je bila *S. Enteritidis* ugotovljena v 8,7% odraslih jat nesnic, kar pomeni, da je bil odstotek odraslih jat nesnic za 0,4% višji od Cilja Skupnosti, ki bi ga morala R Slovenija doseči v letu 2008.

Leta 2009 je bilo vzorčenih 209 odraslih jat nesnic in 129 vzrejnih jat nesnic. Salmonela je bila potrjena v 19 odraslih jatah nesnic, od tega je bila v 7 jatah ugotovljena *S. Enteritidis*. *S. Typhimurium* v odraslih jatah nesnic ni bila ugotovljena. V vzrejnih jatah je bila salmonela potrjena 8 jatah, vendar v nobeni jati ni bil ugotovljen serovar *S. Enteritidis*/*S. Typhimurium*.

V letu 2009 je bila razširjenost *S. Enteritidis* ugotovljena pri 3,3% odraslih jat nesnic, kar pomeni, primerjavi z letom 2008, za skoraj 40% nižjo razširjenost *S. Enteritidis* / *S. Typhimurium* v odraslih jatah nesnic.

Perutnina: BROJLERJI

V letu 2005 je bilo vzorčenih skupno 621 jat. brojlerjev, od tega je bilo 7 jat pozitivnih na salmonelo (1,13%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 2 jatah.

V bazični študiji (1.10.2005 – 30.9.2006) je bilo vzorčenih 332 jat brojlerjev. Od tega je bilo 11 jat pozitivnih na salmonelo (3,31%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 10 jatah, v eni jati pa *S. Infantis*.

V letu 2006 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 1748 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 9 jatah v (0,5%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 6 jatah.

V letu 2007 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 2491 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 44 jatah v (1,76%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 4 jatah, *S. Infantis* v 14 jatah, *S. Newport* v 4 jatah, *S. Saintpaul* v 19 jatah, *S. Derby* v 2 jatah in *S. Chartres* v 1 jati pitovnih piščancev.

Na klavnici je bilo v letu 2007 vzorčenih tudi 339 klavnih serij – odvzeti so bili vzorci vratnih kož. Salmonela je bila ugotovljena v 4 vzorcih (1,17%). *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 vzorcih in *S. Infantis* v 1 vzorcu.

V letu 2008 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 3036 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 10 jatah v od tega je bila *S. Infantis* v 2 jatah, *S. Saintpaul* v 6 jatah, *S. Mbandaka* v 1 jati, *S. Albany* v 1 jati in *S. Chartres* v 1 jati pitovnih piščancev.

V letu 2008 je bilo v okviru temeljne študije vzorčenih tudi 420 klavnih serij pitovnih piščancev. Salmonela je bila ugotovljena v 7 vzorcih. *S. Enteritidis* je bila izolirana v 2 vzorcih, *S. Infantis* v 4 vzorcih in *S. Saintpaul* v 1 vzorcu.

Perutnina: PURANI

V letu 2006 je bila od skupno 80 pregledanih jat puranov, salmonela ugotovljena v 2 jatah in sicer v obeh jatah je bila izolirana *S. Infantis*.

Poleg vzorčenja nosilcev dejavnosti je od 1.10.2006 do 31.9.2007 potekala temeljna študija razširjenosti salmonеле v jatah puranov V okviru študije je bilo pregledanih 137 odraslih jat puranov na 56 gospodarstvih. Od tega je bila salmonela izolirana v 29 jatah na 18 gospodarstvih. S. Enteritidis je bila izolirana v 3 jatah, S. Typhimurium v 1 jati, S. Infantis v 11 jatah in S. Hadar v 1 jati.

V letu 2007 so nosilci dejavnosti prostovoljno pregledali 121 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 4 jatah in sicer v vseh primerih je bila izolirana S. Infantis

V letu 2007 so bile vzorčene tudi vrane kože - 128 klavnih serij. Salmonela je bila ugotovljena v 3 vzorcih (2,34%). Izolirane so bile; S.Coeln, S.Anatum in S.Infantis, vsaka 1x.

V letu 2008 so nosilci dejavnosti pregledali 190 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 5 jatah, v vseh primerih S.spp.

1.2. The structure and organisation of the relevant competent authorities. Please refer to the information flow between bodies involved in the implementation of the control programme.

Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS)

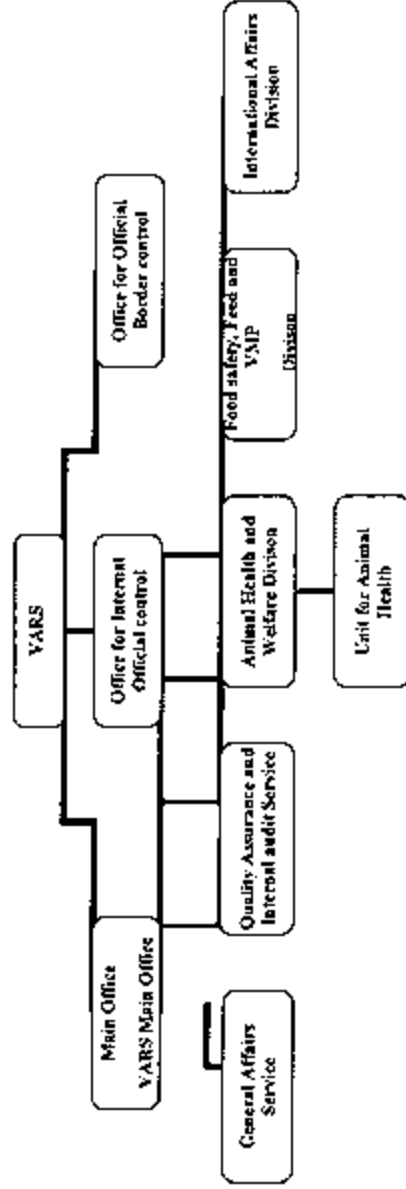
VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živilsko zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS. Pristojnosti in naloge VURS so določene v Zakonu o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.LRS, št. 93/2005).

VURS je pristojni organ v skladu s 3. členom Uredbe (ES) št. 2160/2003 in odgovoren za:

- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo (ES) št. 2160/2003
- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa in za izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji.

VURS sestavljajo:

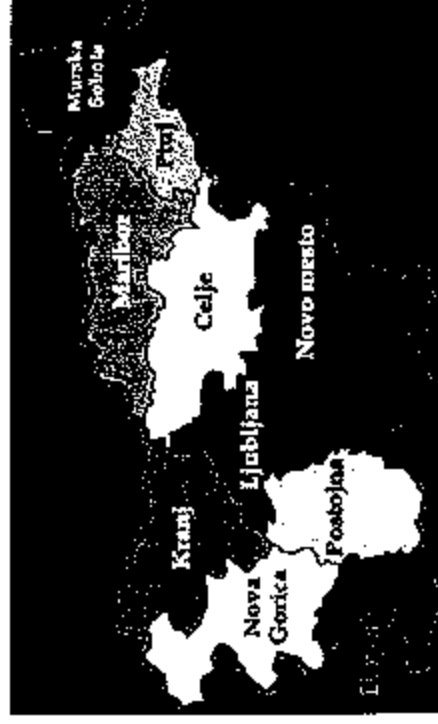
- a) glavni urad
- b) deset območnih uradov
- c) šest mejnih veterinarskih postaj.

Slika 1: Organizacija VURS

- a) Glavni urad VURS (Sektor za varnost živil, krmo in veterinarska zdravila) je odgovoren za pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb, zbiranje podatkov o številu vzorčenih jat in pozitivnih jat v okviru nacionalnih programov nadzora in za pošiljanje podatkov Komisiji.
- b) Območni uradi VURS so odgovorni za izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa, za izvedbo uradnega vzorčenja ter nadzor nad ukrepi v primeru ugotovitve salmonel. Uradno vzorčenje opravijo uradni veterinarji.

Slika 2: Območni uradi VURS

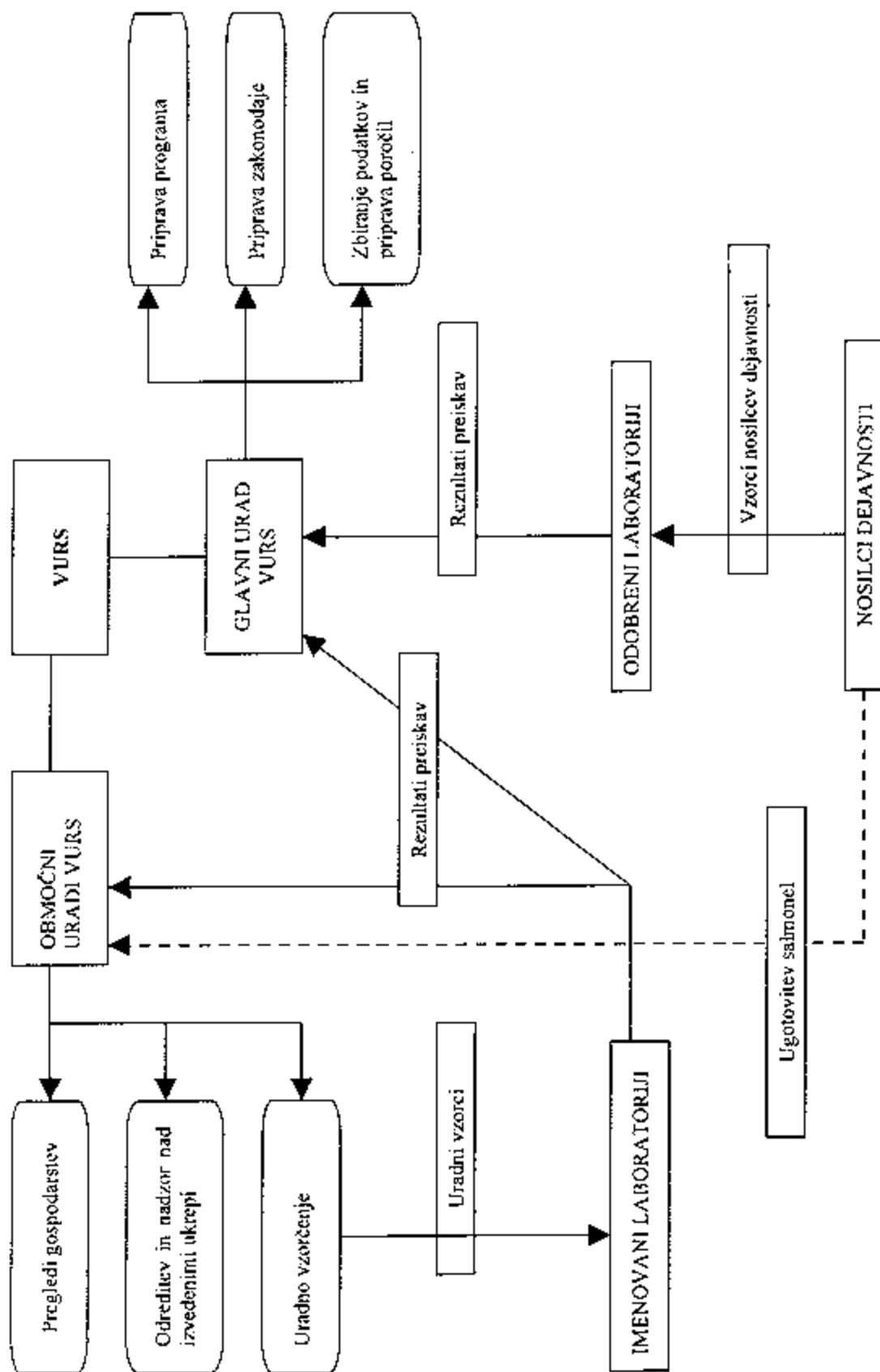

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora pošiljajo rezultate preiskav vzorcev, ki jih odvzamejo nosilci dejavnosti na glavni urad VURS, v primeru ugotovitve salmonel v vzorcih nosilcev dejavnosti pa tudi na pristojni območni urad VURS. Uradni vzorci, ki jih odvzamejo uradni veterinarji se pošiljajo imenovane laboratorije (12. člen Uredbe (ES) 882/2004). Rezultat preiskave pošlje imenovani laboratorij na pristojni območni urad VURS, uradnemu veterinarju, ki je opravil vzorčenje, in na glavni urad VURS.

Glavni urad VURS na podlagi rezultatov preiskav vzorcev nosilcev dejavnosti in uradnih vzorcev, ki jih pošiljajo laboratoriji vodi evidenco o vzorčenih in pozitivnih matičnih jatah, ter o uradnih vzorčenjih.

Organizacija izvajanja Nacionalnega programa nadzora v jatah nesnic

1.3. Approved laboratories where samples collected within the programme are analysed.

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora

Preiskave vzorcev, ki jih v okviru izvajanja nacionalnega programa nadzora odvezaneje nosileci dejavnosti lahko opravljajo laboratoriji, ki so z odločbo VURS vpisani v seznam odobrenih laboratorijev, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora salmonel. V seznam odobrenih laboratorijev, ki ga vodi glavni urad VURS je vpisanih 9 laboratorijev.

Preiskave uradnih vzorcev opravljajo laboratoriji, ki so v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 imenovani za izvajanje preiskav v okviru uradnega nadzora. Preiskave uradnih vzorcev opravljajo tri enote Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih, NVI Maribor-Ptuj, NVI Nova Gorica). V primeru uradnega potrditvenega vzorčenja se preiskave uradnih vzorcev opravijo v Nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Nacionalni referenčni laboratorij NRL za salmonelo:

Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut
---

Nacionalni referenčni laboratorij je akreditiran skladno z SIST EN ISO/IEC 17025 in ima akreditirano metodo izolacije salmonel (ISO 6579/Amd 1) in tudi serotipizacijo sevov (Kauffmann-White-Le Minorjeva shema (WHO)).

Laboratoriji, ki so vpisani v seznam odobrenih laboratorijev:

1	NVI Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih
2	NVI Enota CELJE
3	NVI Enota MARIBOR-PTUJ

4	NVI Enota MURSKA SOBOTA
5	NVI Enota KRANJ
6	NVI Enota NOVA GORICA
7	NVI Enota NOVO MESTO
8	Mikrobiološki laboratorij PIVKA PERUTNINARSTVO d.d.
9	Mikrobiološki laboratorij PERUTNINA PTUJ d.d.

Laboratoriji, ki sodelujejo v programu nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel, izpolnjujejo zahteve iz člena 12. Uredbe ES št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali.

Enote NVI Celje, Maribor-Ptuj, Murska Sobota, Kranj, Nova Gorica in Novo mesto so regionalne enote Univerze v Ljubljani. Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut (VF, NVI) in so akreditirane skladno z SIST EN ISO/IEC 17025. Vse regionalne enote so pregledane enkrat letno s strani VF, NVI na notranjih presojah in s strani Slovenske Akreditacije na zunanji presoji za pridobitev akreditacije.

Mikrobiološki laboratorij Pivka Perutinarstvo d.d. in Mikrobiološki laboratorij Perutnina Ptuj d.d. sta notranja laboratorija nosilcev dejavnosti reje perutnine. Oba laboratorija imata vpeljane in uporabljata sisteme zagotavljanja kakovosti. Nosilca dejavnosti Perutnina Ptuj d.d. in Pivka Perutinarstvo d.d. izpolnjujeta tudi zahteve standarda ISO 9001:2000. VURS je v sodelovanju s predstavnikom NRL opravila pregled obeh laboratorijev v letu 2007 in 2008.

NRL za salmonelo organizira MLPT za preiskave na salmoncele in sicer izolacija (detekcija) in biokemijska potrditev ter serotipizacija do serološke skupine (ne izvaja jo vsi laboratoriji). V preiskavah sodelujejo vsi laboratoriji, vključeni v program nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel.

1.4. Methods used in the examination of the samples in the framework of the control programme.

Vsi laboratoriji opravljajo preiskave vzorcev v skladu z Uredbo Komisije 1168/2006/ES (3. točka Priloge).

Serotipizacija se vedno opravi v nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Metoda odkrivanja

Za preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora se uporablja metoda v skladu s Spremembo 1 EN/ISO 6579-2002/Amd1:2007. "Mikrobiologija živalskih in krmnih snovi- Horizontalna metoda za odkrivanje Salmonella spp.- Sprememba 1: Priloga D: Odkrivanje Salmonella spp. v živalskih fekalijah in okoljskih vzorcih v primarni fazi vzreje".

Serotipizacija

Nekateri laboratoriji opravljajo tudi serotipizacijo do serološke skupine, serotipizacije do serovara pa opravlja samo NRL. NRL opravlja serotipizacijo po Kauffmann-White-Le Minorjeva shema (WHO).

1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level.

I. URADNI NADZOR KRME

Uradni nadzor krme v RS izvaja Veterinarska uprava RS in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Nadzor krme se izvaja na podlagi Programa nadzora in monitoringa krme, ki se pripravi za vsako leto posebej in je skupen za VURS in IRSKGIL. Program nadzora in monitoringa krme vključuje inšpekcijske preglede nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo kot tudi program vzorčenja krme.

Varnost krme ureja Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06, 70/07, 10/09, 44/09), ki določa zahteve v skladu z Direktivo 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmi. Razen tega, navedeni pravilnik določa nacionalne mikrobiološke kriterije za krmo. Nosilci dejavnosti na področju krme, ki izvajajo dejavnost proizvodnje, morajo z letnimi načrti notranjih kontrol zagotavljati skladnost surovin in proizvodov z mikrobiološkimi kriteriji za krmo.

Če nosilec dejavnosti pri izvajanju notranjih kontrol ugotovi, da krma ne izpolnjuje mikrobioloških kriterijev varnosti mora o tem nemudoma obvestiti pristojni območni urad Veterinarske uprave Republike Slovenije in ukrepati v skladu z 20. členom Uredbe (ES) 178/2002.

Nacionalni mikrobiološki kriteriji za krmo predpisani v Pravilniku o pogojih za zagotavljanje varnosti krme:

Vrsta mikroorganizma	Krma	Število
Salmonele	Prdelane živalske beljakovine in drugi predelani proizvodi, ki se lahko uporabljajo kot posamična krmila za prehrano živali, hrana za hišne živali in pasje žvečilke	0 v 25g (n, s, c, 0, m=0, M=0)
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium, Salmonella Hadar, Salmonella Virchow in Salmonella Infantis)	Krme mešanice za kokoši nesnice in matične jate kokoši	0 v 25g
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium)	Krme mešanice za brojletje in purane	0 v 25g
Salmonele (serovar Salmonella Cholerae-suis)	Krme mešanice za prašiče	0 v 25g

Uradno vzorčenje krme na prisotnost salmonel se izvaja v okviru Programa nadzora in monitoringa krme.

Na podlagi programa nadzora in monitoringa krme uradni veterinar pripravi za obrate nosilcev dejavnosti poslovanja s krmno, ki so v registru odobrenih in registriranih obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmno na OU VURS, program preiskav krme za tekoče leto.

V letu 2010 je v okviru uradnega vzorčenja predviden odvzem vzorcev krme na salmonelo:

- odobreni proizvajalci krme: 30 vzorcev
- kmetijska gospodarstva: 20 vzorcev
- odobreni nosilci dejavnosti poslovanja s krmno – dajanje na trg in registrirani nosilci dejavnosti poslovanja s krmno: 20 vzorcev
- uvožene pošiljke: 10 vzorcev

Vzorčenje opravijo uradni veterinarji območnih uradov VURS.

II. URADNO VZORČENJE IN NADZOR NA GOSPODARSTVIH

Uradno vzorčenje v jatah nesnic se opravlja v skladu s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo Komisije št. 1168/2006/ES. Uradno vzorčenje opravljajo uradni veterinarji.

II.1. Uradno vzorčenje odraslih jat nesnic

Uradno vzorčenje se opravi v naslednjih primerih:

- rutinsko vzorčenje v vsaj eni jati letno na gospodarstvih, ki ima vsaj 1000 kokoši.
- v starosti 24 +/- 2 tednov pri jatah nesnic v zgradbah, kjer je bila salmonela odkrita v prejšnji jati,
- v vsakem primeru suma na okužbo s *Salmonella* Enteritidis ali *Salmonella* Typhimurium kot rezultat epidemiološke preiskave izbruba bolezní, ki se prenaša z živili,
- pri vseh drugih jatah nesnic na gospodarstvu, če je bila odkrita *Salmonella* Enteritidis ali *Salmonella* Typhimurium v eni jati nesnic na gospodarstvu,
- v vseh ostalih primerih, ko uradni veterinar meni, da je to primerno,

Uradno vzorčenje lahko nadomesti vzorčenje nosilca dejavnosti.

Uradno vzorčenje iz točk 2.1.(a), (b), (c), (d) in (e) Priloge Uredbe 1168/2006 se opravi na način, določen v točki 2.2.(a) oziroma (b) iste priloge.

Vista vzorca pri uradnem vzorčenju iz točk 2.1.(a), (b), (d) in (e) Priloge Uredbe 1168/2006:

Pri jatah v kletkah se odvzame dva vzorca fecesa v teži 150 gramov iz vsch tekočih trakov in strgal v hlevu po zagonu sistema za odstranitev fekalij, v hlevih brez strgal/tekočih trakov pa se odvzame dva vzorca fecesa v teži 150 gramov iz 60 različnih mest v jami za iztrebke pod kletkami. V hlevih s talno rejo se odvzame dva para vpojnih prevlek za obuvalo. Poleg vzorcev fecesa se odvzame še vzorec prahu v teži najmanj 100g oziroma če ni dovolj prahu se odvzame dodaten vzorec fecesa. Vzorec fecesa se lahko za preiskavo združi v skupni vzorec, preiskava vzorca prahu oziroma dodatnega vzorca fecesa pa se opravi posebej.

Pri uradnem vzorčenju iz točk 2.1.(b), (c) in (d) Priloge Uredbe 1168/2006 se poleg vzorcev fecesa in prahu odvzame še vzorec konzurnih jajc (12 jajc) ali vzorec trupel živali (najmanj 5 kokoši) za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi.

Z namenom izključiti lažno pozitivne prvotne rezultate vzorčenja nosilca dejavnosti se v primeru ugotovitve *S. Enteritidis/S. Typhimurium* v vzorcih opravi uradno vzorčenje za potrditev okužbe. Vzorčenje se opravi na način, določen v točki 4(b)(i-iii) Dela D Priloge II Uredbe 2160/2003. Za preiskavo se odvzame:

- vzorec fecesa in prahu skladno z navodili v Tehničnih specifikacijah iz 5. člena Odločbe Komisije 2004/665/ES: 5 vzorcev fecesa in 2 vzorca prahu. Preiskava se opravi za vsak vzorec posebej; ali
- vzorec slepega črevesja in jajcevodov 300 živali; ali
- vzorec 4000 jajc iz vsake jate

Poleg vzorcev iz prejšnjih alinej se za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi odvzame še vzorec konzumnih jajc (12 jajc) ali vzorce trupel živali (najmanj 5 kokoši).

II.2. Uradno vzorčenje vzrejnih jat nesnic

Uradno vzorčenje vzrejnih jat nesnic se v skladu s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel opravi v primerih, ko je v enem ali več vzorcih fecesa pri vzorčenju nosilca dejavnosti izolirana *S. Enteritidis*/*S. Typhimurium*.

Uradno potrditveno vzorčenje se opravi tako, da se odvzame 2x150g fecesa (pri rejji v kletkah) ali dva para obuval (talna reja) pri čemer se v vsakim parom obuval prehodi okrog 50% površine hleva. Preiskava se opravi ločeno za vsak vzorec.

Poleg uradnih vzorčenj uradni veterinar na gospodarstvih kjer redijo kokoši nesnice najmanj enkrat letno na vsakem gospodarstvu izvede fizični pregled jat kokoši nesnic, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor evidenc.

1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of *Salmonella* spp. have been detected, in particular to protect public health; and any preventive measures taken, such as vaccination.

1. Ukrepi v primeru ugotovitve salmonel v jati nesnic:

A) V primeru ugotovitve *S. Enteritidis* in/ali *S. Typhimurium* pristojni Območni urad VURS odredi naslednje ukrepe:

1) prepoved premika živali iz pozitivne jate razen v primeru zakola ali uničenja jate. Živali je potrebno uničiti ali zaklati tako, da se čim bolj zmanjša tveganje za širjenje salmonel. Pri zakolu ali uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti naslednje ukrepe:

a. Zakol živali mora biti izveden v skladu z zakonodajo Skupnosti o higieni živil, pri čemer mora nosilec dejavnosti klanja zagotoviti, da se zakol živali iz pozitivne jate opravi kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu živalski proizvodni, pridobljeni iz takih živali se lahko dajejo na trg za prehrano ljudi le, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele.

Če proizvodi niso namenjeni za prehrano ljudi, je treba take proizvode porabiti ali odstraniti v skladu z Uredbo (ES) št. 1774/2002.

b. Pri usmrtni in uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti, da sta usmrtnitev in uničenje izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali in v skladu Uredbo (ES) št. 1774/2002.

2) prepoved dajanja jajc na trg za prehrano ljudi. Vendar pa se lahko jajca uporabijo za prehrano ljudi pod naslednjimi pogoji:

- jajca se štejejo za jajca razreda B, kot je določeno v členu 2(4) Uredbe Komisije (ES) št. 557/2007 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1028/2006 o iržnih standardih za jajca;
  - jajca se označijo z oznako iz člena 10 Uredbe Komisije (ES) št. 557/2007, na podlagi katere se jasno razlikujejo od jajc razreda A, preden so dana na trg;
  - jajca je prepovedano dostaviti v pakirne centre, razen če VURS meni, da so ukrepi za preprečevanje navzkrižne okužbe jajc iz drugih jajc ustrezni.
  - jajca se lahko dostavijo samo v obdobju obrat za proizvodnjo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel.
- 3) na gospodarstvu se opravi epizootiološka poizvedba in odvzame vzorce krme za preiskavo na prisotnost salmonel, kadar je to smiselno zaradi ugotovitve izvora okužbe.
- 4) da se izključijo lažno pozitivni rezultati v primeru, ko je ugotovljena *S. Enteritidis* in/ali *S. Typhimurium* v vzorcih nosilcev dejavnosti uradni veterinar VURS opravi uradno vzorčenje na način Priloge II, del D, točka 4(b)(i, ii or iii). Poleg vzorčenja iz točke 4 (b) uradni veterinar odvzame tudi dodatne vzorce, da se preveri, ali so bili uporabljeni protimikrobna sredstva, ki bi lahko vplivali na rezultat analiz vzorčenja.
- 5) če je bila odkrita *Salmonella Enteritidis* ali *Salmonella Typhimurium* v eni jati nesnic na gospodarstvu se opravi uradno vzorčenje tudi pri vseh drugih jatah nesnic na gospodarstvu. Uradno vzorčenje se opravi v skladu s točko 2.2 Priloge Uredbe (EC) št. 168/2006. Poleg vzorčenja iz točke 2.2 uradni veterinar odvzame tudi dodatne vzorce, da se preveri, ali so bili uporabljeni protimikrobna sredstva, ki bi lahko vplivali na rezultat analiz vzorčenja.
- 6) po odstranitvi oziroma odpremi jatic, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nasilj v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje; pred ponovno naselitvijo se izvede bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen na salmonelo.

III. Program cepjenja

Uporaba protimikrobnih sredstev in vakcin v jatah nesnic je dovoljena v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonel pri perutnini.

A) Uporaba protimikrobnih sredstev

- Protimikrobna sredstva se ne uporabljajo kot posebna metoda za nadzor salmonel pri perutnini;
- Dovoljena je samo uporaba protimikrobnih sredstev, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji

- Uporaba protimikrobnih sredstev je dovoljena samo v izjemnih okoliščinah določenih v točkah (a),(b) in (c), drugega odstavka 2. člena Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006. Uporabo protimikrobnih sredstev v izjemnih okoliščinah je dovoljena samo na podlagi dovoljenja Veterinarske uprave RS. Vendar pa je zdravljenje brez predhodne pridobitve dovoljenja Območni urad VURS dovoljeno, če živali zaradi kliničnih znakov boleznih prekomerno trpijo oziroma če bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje boleznih živali ali veliko gospodarsko škodo;
- Kadarkoli je mogoče, mora biti uporaba odvisna od rezultatov bakteriološkega vzorčenja in testiranja in testiranja odpornosti.
- Po zaključnem zdravljenju mora veterinarska organizacija s koncesijo, ki je opravila zdravljenje zaradi izjemnih okoliščin na Območni urad VURS poslati pisno poročilo s podatki o jati, ki je bil zdravljena, podatki o uporabi protimikrobnih sredstev, rezultate testiranja odpornosti, če je bilo testiranje opravljeno in razloge, zaradi katerih so bila protimikrobna sredstva uporabljena;

B) Uporaba cepiv

Ker je razširjenost *S. Enteritidis*/*S. Typhimurium* v jatah nesnic pod 10% se program cepljenja naveden v tretjem odstavku 3. člena Uredbe (ES) št. 1177/2006 v R Sloveniji ne izvaja.

Cepljenje proti salmoneli z nacionalno zakonodajo ni prepovedano zato se lahko nosilci dejavnosti odločijo za prostovoljno cepljenje pri čemer vsi stroški, povezani s cepljenjem v celoti bremenijo lastnike živali. Cepljenje nosilci dejavnosti izvajajo po priporočilih veterinarja veterinarske ambulante.

Uporaba cepiv proti salmoneli je dovoljena ob upoštevanju zahtev Uredbe (ES) št. 1177/2006:

- živa cepiva proti salmoneli se lahko uporabljajo samo, če proizvajalec zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva;
- živa cepiva proti salmoneli se pri kokoših nesnicah med proizvodnjo ne uporabljajo, razen če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva v skladu z Direktivo 2001/82/ES odobrena v ta namen;
- dovoljena je samo uporaba cepiv, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji;
- cepljenje živali lahko predpiše oziroma opravlja veterinar veterinarske ambulante. Vendar pa lahko veterinar izda cepivo, skupaj s pisnim navodilom o uporabi cepiva, imetniku živali, da sam daje cepivo oziroma nadaljuje z dajanjem cepiva Imetnik živali je dolžan upoštevati izdana navodila veterinarja.

Na podlagi podatkov pridobljenih pri pregledih na gospodarstvih nesnic je v R Sloveniji proti salmoneli cepljenih približno 70% vzrejenih jat nesnic. Za cepljenje jat nesnic se uporablja samo živa vakcina, cepljenje pa se opravi v fazi vzreje (vzrejne jate).

Večji nosilci dejavnosti se odločajo za trikratno cepljenje jat, nekateri manjši nosilci dejavnosti pa zaradi visokih stroškov jate cepijo samo enkrat ali dvakrat.

1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme.

NACIONALNA ZAKONODAJA

1. Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.l. RS, št. 93/05)
2. Zakon o veterinarstvu (Ur.l.RS, št. 31/01, 45/04, 93/05)
3. Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.l.RS, št. 67/2004)
4. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07,73/09,12/10)
5. Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06,70/07,10/09,44/09)
6. Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevniimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije (Ur.l.RS, št. 5/2004)
7. Pravilnik o obratih na področju živil živalskega izvora (U.l.RS, št.51/06, 66/07)
8. Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic (Ur.l.RS, št. 41/03,117/04 in 122/07)
9. Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.l.RS, št.105/2007)

1. Uredba (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmoncele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (UL L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), z vsemi spremembami;
2. Uredba Komisije (ES) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonele pri kokoših nesnicah vrste Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005;
3. Uredba Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonele pri perutnini, z vsemi spremembami;
4. Uredba ES) št. 852/2004 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o higieni živil, z vsemi spremembami;

V skladu s slovenskim pravnim redom so Uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta in Uredbe Komisije neposredno uporabljive in jih ni potrebno prenesti v nacionalno zakonodajo, razen v delu, kjer je potrebno posamezne določbe uredbe natančneje opredeliti.

1.8. Any financial assistance provided to food and feed businesses in the context of the national control programme

V okviru nacionalnega programa nadzora za znanjšanje razširjenosti salmonel v jatah nesnic se predvideva finančna pomoč nosilec dejavnosti reje jat nesnic. V primeru ugotovitve prisotnosti serovarov *Salmonella* Enteritidis oziroma *Salmonella* Typhimurium v odraslih jatah nesnic se nosilec dejavnosti izplača nadomestilo za usmrčene ali zaklane živali, v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva.

Pogoje in postopek za izplačilo nadomestila in višino nadomestila določa 12.a člen Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) ter 8. in 10. člen Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.l.RS, št. 105/2007).

V skladu z 12.a členom Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel je nosilec dejavnosti upravičen do izplačila nadomestila kadar se odrasla matična jata ali odrasla jata nesnic usmrti ali zakolje zaradi ugotovitve serovarov *Salmonella* Enteritidis oziroma *Salmonella* Typhimurium, pod pogojem, da je:

- na predpisan način obvestil VURS o ugotovitvi salmonel v jati,
- opravil predpisana vzorčenja na prisotnost salmonel in
- izvedel vse ukrepe predpisane v primeru suma ali potrditve okužbe s salmonelo.

Višina nadomestila za posamezno žival, ki se izplača nosilec dejavnosti je določena v Pravilniku o monitoringu in nadzoru salmonel. Pravilnik in vse spremembe pravilnika so objavljene v Uradnem listu RS, ki je javno dostopen na spletni strani uradnega lista ter tudi na spletni strani Veterinarske uprave RS.

2. Concerning food and feed businesses covered by the programme

2.1. The structure of the production of the given species and products thereof

STRUKTURA PROIZVODNJE MATIČNIH JAT

a) V Sloveniji je eno večje podjetje katerega dejavnost je obsegala celotno proizvodnjo verigo za konzumna jajca: rejo matičnih jat, valjlnica, vzreja oziroma rejo kokoši nesnic, pakirni centri za jajca. Konec leta 2009 je omenjeno podjetje prenehalo z rejo matičnih jat – jajčna linija in pričelo nabavljati valilna jajca za proizvodnjo nesnic v drugih državah članicah oziroma v tretjih državah. Vendar pa isti nosilec dejavnosti namerava v letu 2010 ponovno pričeti z rejo vzrejnih in odraslih jat – jajčna linija na novi lokaciji.

Z rejo matičnih jat–linija za konzumna jajca- se v manjšem obsegu ukvarja tudi ena visokošolska in raziskovalna ustanova, katere proizvodnja je prvenstveno namenjena raziskovalni dejavnosti in izobraževanju.

Prikaz števila gospodarstev za rejo matičnih jat-jajčna linija, januar 2010:

Nosilec dejavnosti	Vrsta	Število hlevov	Število polnih hlevov	Število živali
Biotehniška fakulteta	Vzrejne jate	1	0	0
Biotehniška fakulteta	Odrasle jate	2	2	4155

b) Gospodarstva za rejo kokoši nesnic so razporejena po celotnem območju Slovenije.

Nekatera gospodarstva za rejo odraslih kokoši nesnic so organizacijsko vezana na posamezne kmetijske zadruge, ki so organizatorji reje ali pa so gospodarstva kooperanti večjih nosilcev dejavnosti. Druga registrirana gospodarstva za rejo odraslih kokoši nesnic pa delujejo popolnoma samostojno. V marcu 2010 smo imeli v R Sloveniji 98 gospodarstev za rejo odraslih kokoši nesnic z registriranimi hlevi. Število gospodarstev se je v primerjavi z letom 2009 zmanjšalo, večinoma zaradi zahtev s področja zaščite živali, saj so rejci prenehali z rejo nesnic, ker hlevi (kletke) niso izpolnjevali zahtev predpisov s področja zaščite.

Večina nosilcev dejavnosti, ki ima odrasle jate kokoši nesnic ima tudi lastno vzrejo jarkic. V marcu 2010 smo imeli v R Sloveniji 51 gospodarstev z 68 hlevi za rejo jarkic.

Prikaz števila gospodarstev za rejo odraslih kokoši nesnic po Območnih uradih VURS, marec 2010:

Območni urad	Odrasle jate nesnic	
	Gospodarstva	Hlevi
PTUJ	7	7
NOVA GORICA	5	5
KRANJ	14	14
LJUBLJANA	11	27
CELJE	22	37
NOVO MESTO	10	10
POSTOJNA	4	4
MARIBOR	13	14
MURSKA SOBOTA	12	16
KOPER	0	0
SKUPAJ	98	134

2.2. The structure of the production of feed.

Nosilci dejavnosti, ki opravljajo dejavnost proizvodnje krmne, skladiščenja krmne, dajanja krmne na trg, prevoza krmne in uvoza krmne morajo biti odobreni ali registrirani pri Veterinarski upravi RS ali registrirani pri MKGP¹ (odvisno od dejavnosti). V aprilu 2010 je bilo v registru Veterinarske uprave RS vpisano 191 odobrenih oziroma registriranih proizvajalcev krmne.

I Pri MKGP se registrirajo dejavnost proizvodnje krmnih mešanč za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva brez uporabe krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov (razen dodatkov za siliranje), proizvodnja krmnih mešanč za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva z uporabo krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov (razen uporabe zahtevanih dodatkov, ki so navedeni v 3 poglavju Priloge IV Uredbe 1831/2003/ES), krmiljenje živali namenjenih za proizvodnjo hrane samo z dokapljeno krmno, primarna pridelava živil in prevoz primarnih proizvodov rastlinskega izvora od kraja proizvodnje do obrata.

Število registriranih in odobrenih proizvajalcev krmne po dejavnosti v aprilu 2010

	Dejavnost														
	P1	P2	P3	P4	P5	1A-1	1A-2	1A-3	1A-4	1B-1	1B-2	1C-1	1C-2	2M1	2M2
Število obratov	89	14	4	3	1	4	0	19	10	8	16	12	2	7	2

Proizvodnja krmne v Sloveniji v letu 2009 (v tonah), po živalskih vrstah, glede na vrsto krmne

Vrsta krmne	Leto: 2009												SKUPAJ
	GOVEDO	DROBNICA	PRAŠIČI	PERUTNINA	KONJI	KUNCI	KOŽUHARJI	RIBE	DRUGO*				
Posamična krmila	4.359	30	7.917	2.853	88	12	0	0	135.626			150.885	
Beljakovinski proizvodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0			0	
Dodatki	0	0	1	1.681	0	0	0	0	1.977			3.659	
Premiksi	284	3	289	657	4	11	1	0	76			1.325	
Krmne mešanice	100.223	1.422	93.344	262.200	1.213	2.744	152	52	2.651			464.001	
SKUPAJ:	104.866	1.455	101.551	267.391	1.305	2.767	153	52	140.330			619.870	

*Druge živalske vrste ali ni navedeno - različne živalske vrste

P1 - Proizvodnja posamičnih krmil

- P2 - Proizvodnja krmnih mešanic (razen mediciniranih krmnih mešanic in krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
- P3 - Proizvodnja Krmnih dodatkov, ki niso navedeni v prvem delu poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
- P4 - Proizvodnja premiksov (razen premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
- P5 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov (razen proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
- 1A-1 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1A-2 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1A-3 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1A-4 - Dajanje na trg beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1B-1 - Proizvodnja premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1B-2 - Dajanje na trg premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1C-1 - Proizvodnja krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES, za dajanje na trg
- 1C-2 - Proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 2M1 - Proizvodnja mediciniranih krmnih mešanic
- 2M2 - Proizvodnja mediciniranih krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva.

2.3. *Relevant guidelines for good animal husbandry practices or other guidelines (mandatory or voluntary) on biosecurity measures defining at least:*

- **hygiene management at farms:**

Nosilci dejavnosti proizvodnje jajc morajo zagotavljati zahteve glede higiene v primarni proizvodnji predpisane v Prilogi I Uredbe (ES) št. 852/2004 o higieni živil.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je pripravila tudi »Smernice dobre prakse v primarni pridelavi hrane in krme«, ki so namenjene kmetom kot usmeritve pri primarni pridelavi varne hrane in krme skladno z nacionalno in evropsko zakonodajo.

Smernice dobre prakse v primarni pridelavi hrane in krme in Smernice za uporabo krmnih dodatkov so dostopne na spletni strani MKGP:

http://www.mkgp.gov.si/si/o_ministrstvu/direktorat_za_varno_hranilstvarstvo/za_varnost_in_kakovost_hrane_in_kmetmednarodni_projekti_krepitev_varne_hrane_v_primarni_proizvodnji/

Nekateri, zlasti večji nosilci dejavnosti imajo izdelana tudi svoja lastna navodila glede higienskih zahtev na gospodarstvih.

- **measures to prevent incoming infections carried by animals, feed, drinking water, people working at farms:**

Slovensko združenje proizvajalcev kreme je povzelo FEFAC smernice. FEFAC= evropsko združenje proizvajalcev krmil Direktorat za varno hrano, ki deluje znotraj Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je pripravil in na spletu objavil "Smernice za uporabo krmnih dodatkov".

Smernice za uporabo krmnih dodatkov so dostopne na spletni strani MKGP:

http://www.mkgp.gov.si/si/fo_ministrstva/direktorat/direktorat_za_varno_hrano/starosektor_za_varnost_in_kakovost_hrane_in_krme/mednarodni_projekt_krepitev_varne_hrane_v_primarni_proizvodnji/projekt_eu_krepitev_varne_hrane_v_primarni_proizvodnji

Nekateri, zlasti večji nosilci dejavnosti imajo izdelana svoja lastna navodila za preprečevanje vnosa okužbe s salmonelo preko drugih živali, kreme, vode in zaposlenega osebja.

- **hygiene in transporting animals to and from farms:**

Obveznih ali prostovoljnih nacionalnih smernic ni.

Nekateri, zlasti večji nosilci dejavnosti imajo izdelana svoja lastna navodila, ki delno ali pa v celoti pokrivajo področje higiene in transporta živali iz farme in na farmo.

Nosilci dejavnosti bodo lahko uporabljali tudi Smernice Skupnosti za dobro higiensko prakso v jatah nesnic.

2.4. Routine veterinary supervision of farms.

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel v jatah kokoši nesnic izvajajo uradni veterinarji na naslednji način: najmanj enkrat letno se na vsakem gospodarstvu zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajo izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor evidenc.

Pri pregledu gospodarstev za rejo jat nesnic uradni veterinarji uporabljajo liste preverjanj, ki so dostopne na internem portalu VURS.

Lista preverjanj za gospodarstva za rejo matičnih jat in valilnice vključuje poleg preverjanja izvajanja monitoringa salmonel tudi preverjanje biovarnostnih pogojev na gospodarstvu, vključno s pogoji določenimi v Prilogi II Poglavje I in II Direktive Sveta št. 90/539 z dne 15. oktobra 1990 o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj Skupnosti za ugovarjanje s perutnino in valinimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav.

Ostali uradni pregledi na gospodarstvih

Vsako pošiljko žive perutnine, namenjene v zakol v odobreno klavnico, na gospodarstvu izvora pregleda uradni veterinar. Uradni veterinar opravi ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi. Vsako pošiljko spremlja v klavnico predpisano zdravstveno spričevalo, ki ga izda uradni veterinar.

V primeru pozitivnih jat mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica, ki jo izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo.

Uradni veterinarji opravljajo preglede na gospodarstvih tudi zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajo na področju zaščite živali, zdravstvenega varstva živali, uporabe in sledljivosti veterinarskih zdravil in zakonodaje na področju krme.

Poleg zgoraj navedenih pregledov na gospodarstvih, ki jih opravljajo uradni veterinarji, Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 136/06) določa tudi redne uradne veterinarske preglede, ki jih opravljajo veterinarji veterinarskih organizacij s koncesijo.

Pravilnik o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih (Uradni list RS, št. 23/06) določa, da je obvezno:

Na vseh gospodarstvih, ki redijo domače parkljarje, kopitarje, perutnino, lagomorfe in gojeno divjad, ki je namenjena prometu oz. trgovanju ali proizvodnji živil se opravijo redni (1x letno) uradni pregledi gospodarstev.

Pri pregledu se preveri:

- kategorije in število živali na gospodarstvu,
- dnevnik veterinarskih posegov,
- register živali na gospodarstvu in predpisane označitve živali (označitev ne velja za perutnino),
- izpolnjevanje zahtev za zaščito rejnih živali,
- zdravstveno stanje živali na gospodarstvu

Ugotovitve o opravljenem veterinarskem pregledu se vnese v aplikacijo VOLOS (Sistem za identifikacijo in registracijo domačih živali).

2.5. Registration of farms.

Nosilci dejavnosti proizvodnje konzumnih jajc so vpisani v register obratov pridelave živil, ki ga vodi Veterinarska uprava RS.

Postopek registracije obratov primarne pridelave živil je predpisan v Pravilniku o obratih na področju živil živalskega izvora (UI.RS, št.51/06, 66/07).Med obrate za katere se v skladu z navedenim pravilnikom zahteva registracija sodijo tudi obrati za pridelavo konzumnih jajc.Registracija ni potrebna le za tiste obrate, ki dobavljajo manjše količine primarnih jajc neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave.

Šteje se, da gre za manjšo količino jajc, namenjenih dobavi neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave, če ima nosilec živilske dejavnosti v reji manj kot (3)50 kokoši nesnic.

Obrabi za pridelavo konzumnih jajc za katere se zahteva registracija morajo izpolnjevati zahteve za primarno proizvodnjo, določene v Uredbi 852/2004/ES o higieni živil.

Poleg tega imajo vsi nosilci dejavnosti, ki imajo 350 ali več kokoši nesnic registrirane hleve v skladu s Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic ter so vpisani v register obratov rej kokoši nesnic, ki ga prav tako vodi Veterinarska uprava RS. V postopku registracije obratov rej kokoši nesnic se hlevom podeli registrska številka oz. t.i. koda proizvajalca, ki se uporablja za označevanje jajc.

2.6. Record-keeping at farms.

2.6.1. Evidence nosilcev dejavnosti

Dnevnik veterinarskih posegov je evidenca, ki se vodi na gospodarstvu na katerem se redijo rejne živali in v katero se vpisujejo podatki o posegih in zdravljenju živali ter navodila veterinarja.

Nosilec dejavnosti mora voditi tudi evidenco o odvzemu vzorcev in rezultatih preiskav vzorcev odvzetih za namen spremljanja salmonel v jatah kokoši nesnic.

Nosilci dejavnosti morajo voditi tudi evidenco (za primarno proizvodnjo) v skladu z Uredbo 852/2004/ES o higieni živil.

2.7. Documents to accompany animals when dispatched.

Dokumenti, ki morajo obvezno spremljati žive živali pri premikih:

a) Zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klavnico:

Po najavi odpreme žive perutnine v klavnico, opravi uradni veterinar na gospodarstvu ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES in izda predpisano zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klavnico:

b) Intra Trade spričevalo:

Po najavi odpreme žive perutnine v drugo državo članico, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje zahteve iz Direktive 90/539/EGS o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav. V primeru izpolnjevanja predpisanih pogojev uradni veterinar izda Intra Trade spričevalo in trgovanje vnese v aplikacijo TRACES.

c) Veterinarsko spričevalo za izvoz v tretje države:

Po najavi odpreme žive perutnine v tretje države, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje pogoje za izvoz v namembno tretjo državo in v primeru izpolnjevanja pogojev izda veterinarsko spričevalo.

d) Veterinarsko spričevalo za uvoz iz tretje države:

V primeru uvoza žive perutnine iz tretjih držav je uradni veterinar v namembnem kraju o pošiljki obveščen preko sistema TRACES. Obvesti ga mejna veterinarska postaja na kateri je bil opravljen uvoz pošiljke. Na mestu razkladanja žive perutnine lahko uradni veterinar opravi dodatni pregled, če sumi na morebitne nepravilnosti.

2.8. Other relevant measures to ensure the traceability of animals.

Drugih predpisanih zahtev trenutno ni.

Part B

1. Identification of the programme

Member State: Slovenia

Disease : **infection of animals with zoonotic *Salmonella spp***

Animal population covered by the control programme: **jate kokoši nesnic**

Year/s of implementation: **2011**

Reference of this document: **5440-2/2010-1**

Contact (name, phone, fax, e-mail):

MAJA BAJT

PHONE: +386 1 300 13 51

FAX: +386 1 300 13 56

E-mail: maja.bajt@gov.si

Date sent to the Commission: 28/04/2010

2. Historical data on the epidemiological evolution of zoonotic salmonellosis specified in paragraph 1¹:

Spremljanje in nadzor salmonel v preteklosti

A. V času od 1999 do 2006 se je spremljanje salmonel v jatah nesnic izvajalo v skladu z nacionalno zakonodajo - Navodila o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje salmoneloze. (Ur.l.RS št. 82/99 in 71/2000).

---

¹ A concise description is given with data on the target population (species, number of flocks/herds and animals present and under the programme), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...) and the main results (incidence, prevalence, qualification of flocks/herds and animals). The information is given according distinct periods if the measures were substantially modified. The information is documented by relevant summary epidemiological tables, graphs or maps.

B. Od leta 2006 se monitoring in nadzor opravlja skladno s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS št. 25/06). Navedeni pravilnik je določal zahteve za spremljanje in nadzor salmonel v matičnih jatah, nesnicah in brojlerjih v skladu z Uredbo 2160/2003/ES. Spremljanje salmonel v jatah nesnic se je v RSloveniji že pred pričetkom izvajanja nacionalnega programa nadzora opravljalo na gospodarstvih vsake 15 tednov. Prav tako so se v primeru ugotovitve *S. Enteritidis* ali *S. Typhimurium* izvajali ukrepi predpisani z Uredbo (ES) št. 2160/2003. Uradno rutinsko vzorčenje v jatah nesnic se do pričetka izvajanja nacionalnega programa nadzora ni opravljal.

Do konca leta 2007 je bilo v primeru ugotovitve serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium* v vzrejnih jatah nesnic dovoljeno zdravljenje pod predpisanimi pogoji.

V februarju 2008 se je pričel izvajati nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1168/2006, ob upoštevanju Uredbe Komisije (ES) 1177/2006 o prepovedi uporabe protimikrobnih sredstev kot metode nadzora salmonel v matičnih jatah... S pričetkom izvajanja nacionalnega programa nadzora je bil ustrezno spremenjen tudi Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.

Rezultati o pojavljanju salmonel v jatah nesnic

V letu 2005 je bilo pregledanih skupno 130 jat kokoši nesnic, od tega 23 vzrejnih jat in 107 odraslih jat. *Salmonela* je bila ugotovljena v skupno 8 jatah (6,15%) od tega v 1 vzrejni jati in v 7 odraslih jatah. *S. Enteritidis* je bila potrjena pri 6 jatah odraslih kokoši nesnic.

V letu 2006 je bilo pregledanih skupno 205 jat kokoši nesnic, od tega 40 vzrejnih in 165 odraslih jat. *Salmonela* je bila ugotovljena v treh odraslih jatah (1,46%). *S. Enteritidis* je bila potrjena pri eni jati. V raziskavi, ki je potekala v vseh državač članicah od 1.10.2004 do 30.9.2005 pa je bila prisotnost *Salmonella* spp. ugotovljena v 19,4% jat, prisotnost *S. enteritidis* oz. *S. typhimurium* pa je bila ugotovljena v 9,2% jatah kokoši nesnic.

Leta 2007 je bilo pregledanih skupno 246 jat kokoši nesnic, od tega 67 vzrejnih in 179 odraslih jat kokoši nesnic. *Salmonela* je bila ugotovljena v 15 jatah kokoši nesnic (6,09%) od tega 4x v vzrejnih jatah (5,9%) in 11x v odraslih jatah (6,14%) kokoši nesnic. *S. Enteritidis* je bila potrjena v 11 jatah kokoši nesnic, od tega v 2 vzrejnih (0,8%) in 9 odraslih jatah (3,65%) kokoši nesnic.

V letu 2008 je bilo pregledanih skupno 271 jat kokoši nesnic, od tega 99 vzrejnih in 172 odraslih jat kokoši nesnic. *Salmonela* je bila ugotovljena v 18 odraslih jatah kokoši nesnic (10,5%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 15 odraslih jatah kokoši nesnic (8,7%). V eni jati je bila ugotovljena *S. Ohio*, v eni *S. Montevideo* in v eni *S. Infantis*.

Leta 2009 je bilo vzorčenih 209 odraslih jat nesnic. *Salmonela* je bila potrjena v 19 odraslih jatah nesnic, od tega je bila v 7 jatah ugotovljena *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium* pa ni bila ugotovljena v nobeni jati. V vzrejnih jatah je bila *salmonela* potrjena 8 jatah, vendar v nobeni jati ni bil potrjen serovar *S. Enteritidis* oziroma *S. Typhimurium*.

3. Description of the submitted programme:

I. Namen programa

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije v odraslih jatah kokoši nesnic Gallus gallus. Cilj je zmanjšanje razširjenosti salmonel za vsaj 10% vsako leto v obdobju trajanja programa.

V nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic so vključene vse odrasle jate kokoši nesnic, ki se redijo z namenom proizvodnje jajc, namenjenih dajanju na trg za prehrano ljudi, razen jate kokoši nesnic na gospodarstvih, ki pridelujejo manjše količine konzumnih jajc in jajca prodajo neposredno končnim potrošnikom izključno na mestu pridelave.

II. Opredelitev primera

1. Pozitivna jata za namen spremljanja je jata, v kateri so bile ugotovljene salmonelle:
  - v primeru vzrejnih jat nesnic je pozitivna jata tista, v kateri so bili ugotovljeni serovari S.Typhimurium pri izvajanju potrditvenega uradnega vzorčenja;
  - v primeru odraslih jat nesnic je jata pozitivna v primeru ugotovitve serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium (razen cepnega seva) v cnem ali več uradnih vzorcih ali v primeru potrditev serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium pri uradnem vzorčenju opravljenem z namenom, da se izključi lažno pozitivne rezultate vzorčenja nosilcev dejavnosti.
2. Sumljiva jata je:
  - jata nesnic, pri kateri so bile izolirane salmonelle v cnem oziroma več vzorcih, pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti

Za namen preverjanja doseganja cilja Skupnosti se kot pozitivna jata poroča tudi jata v kateri ni bila ugotovljena prisotnost S.Enteritidis oziroma S.Typhimurium, vendar so bile ugotovljene protimikrobne snovi ali zaviralni učinek bakterijske rasti.

III. Monitoring v matičnih jatah se izvaja v skladu z zahtevami Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo 200/2010/ES. Vzorčenje na pobudo nosilca dejavnosti se v vsch matičnih jatah v R Sloveniji izvaja v validnici (točka 2.1.1 (a) Priloge Uredbe 200/2010/ES).

Vzorčenje nosilcev dejavnosti je opisano v točki 4.4.7., uradno vzorčenje pa v točki 1.5.

Preiskave vzorcev, ki jih odvzamejo nosilci dejavnosti lahko opravljajo samo laboratoriji, ki jih Veterinarska uprava RS vpiše v seznam odobrenih laboratorijev. Preiskave uradnih vzorcev opravljajo imenovani laboratoriji (12.člen Uredbe (ES) 882/2004).

IV. Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov so predpisani s Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel.

Nosilec dejavnosti mora po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel o tem obvestiti območni urad VURS. Uradni veterinar po prejemu obvestila odvzame vzorce za potrditveno uradno vzorčenje v jati kokoši nesnic.

1. Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Poleg odvzema uradnih vzorcev za potrditveno uradno vzorčenje uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

- Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
- Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
- Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati;
  - pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA; ali
- odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.
- V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
- Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
- Epizootološka poizvedba.

Vendar pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

Zgoraj navedeni ukrepi ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

2. Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* Enteritidis in *Salmonella* Typhimurium, mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonelle, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
  - mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;

- proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelo oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja.
- usnrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
  - pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalarana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD NA SALMONELE POZITIVNE JATE - OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA** ali;
  - uničijo na kraju samem oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nasil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in temeljito čiščenje ter razkuževanje;
- 4. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

V primeru odpreme jate kokoši nesnic pri katerih je odkrita prisotnost serovarov *Salmonella* Enteritidis in/ali *Salmonella* Typhimurium v odobreno klavnico na območju RS mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica.

Na veterinarski napotnici navedeno besedilo »v jati ugotovljene salmonele« in navedena vrsta »serovara«.

Veterinarska napotnica je dokument, ki ga izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo v primeru, ko gre za zakol živali, ki niso zdrave.

V. Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in, če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Delež jat kokoši nesnic, v katerih nosilci dejavnosti prostovoljno izvajajo cepljenje zoper *Salmonella* Enteritidis.

Vakcine, ki imajo dovoljenje za promet v Sloveniji zoper *Salmonella* enteritidis:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine

AVIPRO SALMONELLA VAC E	Lohmann	Živa vakcina
NOBILIS SALENVAC T	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

VI. Uporaba protimikrobih sredstev

Uporaba protimikrobih sredstev v okviru nacionalnega programa nadzora ni dovoljena, razen v izjemnih primerih navedenih v točki 2(a), (b) in (c) Uredbe Komisije št. 1177/2006. Zdravljenje v izjemnih primerih je dovoljeno na podlagi dovoljenja VURS, razen če živali zaradi kliničnih znakov bolezni prekomerno trpijo oziroma, bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje bolezni ali veliko gospodarsko škodo. Za jato, pri kateri so uporabljena protimikrobna sredstva v skladu z Uredbo (ES) št.1177/2006 velja, do prejema rezultatov preiskav na salmonelo, ki se opravi po preteku karenčne dobe prepoved pretnikov živali in prepoved dajanja jajc na trg.

VI. Poročanje rezultatov

Rezultate o opravljenih vzorčenjih in rezultatih preiskav v okviru nacionalnega programa vzorčenja se poroča v skladu 4. točko Priloge Uredbe 1168/2006/ES in ob upoštevanju Smernic Komisije za poročanje o salmoneli v jatah perutnine (dokument SANCO/5542/2009).

4. Measures of the submitted programme

4.1. *Summary of measures under the programme*

Duration of the programme: 2010

First year: 2008

Last year: 2010

Control

Eradication

Testing

Slaughter of animals tested positive

Killing of animals tested positive

Vaccination

Treatment

Disposal of products

Testing

Slaughter of animals tested positive

Killing of animals tested positive

Extended slaughter or killing

Disposal of products

Monitoring or surveillance

Other measures (specify):

4.2. *Designation of the central authority charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme²:*

Veterinarska uprava RS je v skladu z Uredbo (ES) št. 882/2004 pristojni organ za uradni nadzor za ugotavljanje skladnosti z zakonodajo na področju:

- krme (v delu, ki se nanaša na varnost krme),
- živil živalskega izvora v celotni živilski verigi, razen obraov javne prehrane,
- zdravja in zaščite živali.

Veterinarsko upravo RS (VURS) je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

VURS sestavljajo: glavni urad, urad za notranji uradni nadzor in šest mejnih veterinarskih postaj.

² Describe the authorities charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme and the different operators involved. Describe the responsibilities of all involved.

Urad za notranji uradni nadzor sestavlja deset območnih uradov. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije. V območnih uradih izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji.

Pristojni organ iz 3. člena Uredbe (ES) 2160/2003 je VURS.

Glavni urad VURS je pristojen za pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb, pripravo nacionalne zakonodaje zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

Območni uradi VURS so pristojni za: izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc pri nosilcih dejavnosti, izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora, odreditev in nadzor nad izvedbo predpisanih ukrepov v primeru sumljivih jat in nadzor nad izvedbo ukrepov v primeru pozitivnih jat.

Območni uradi VURS: Prikaz razdelitve pristojnosti posameznih območnih uradov VURS v R Sloveniji.

- a) Območni urad KOPER
- b) Območni urad NOVA GORICA
- c) Območni urad KRANJ
- d) Območni urad POSTOJNA
- e) Območni urad LJUBLJANA
- f) Območni urad CELJE
- g) Območni urad NOVO MESTO
- h) Območni urad MARIBOR
- i) Območni urad PTUJ
- j) Območni urad MURSKA SOBOTA

4.3. Description and delimitation of the geographical and administrative areas in which the programme is to be implemented¹:

Program se izvaja na območju celotne R Slovenije saj so gospodarstva za rejo jat nesnic razporejena po celotnem ozemlju RS. V marcu 2010 smo imeli v R Sloveniji 98 gospodarstev za rejo odraslih kokoši nesnic z registriranimi hlevi.

Prikaz števila gospodarstev za rejo odraslih kokoši nesnic po območjih posameznih Območnih uradnih VURS:

Območni urad	Odrasle jate nesnic	
	Gospodarstva	Hlevi
PTUJ	7	7
NOVA GORICA	5	5
KRANJ	14	14
LIUBLJANA	11	27
CELJE	22	37
NOVO MESTO	10	10
POSTOJNA	4	4
MAKIBOR	13	14
MURSKA SOBOTA	12	16
KOPER	0	0
SKUPAJ	98	134

¹ Describe the name and denomination, the administrative boundaries, and the surface of the administrative and geographical areas in which the programme is to be applied. Illustrate with maps.

4.4. Measures implemented under the programme⁴

4.4.1. Measures and terms of legislation as regards the registration of holdings:

Zakon o veterinarskih inercialnih skladnosti v 11. členu določa, da morajo imetniki živali gojitev, posedovanje rejnih živali, hotel za živali ali zavetišče za zapuščene živali ter dejavnost zbiranja, prodaje, prevoza, prometa ali trgovanja z živalmi in spremembe prijavit VURS, ki o tem vodi register in evidence.

Nosilci dejavnosti proizvodnje konzumnih jajc so vpisani v register obratov primarne pridelave živil, ki ga vodi Veterinarska uprava RS.

Postopek registracije obratov primarne pridelave živil je predpisan v Pravilniku o obratih na področju živil živalskega izvora (U.L.RS, št.51/06, 66/07). Med obrate za katere se v skladu z navedenim pravilnikom zahteva registracija sodijo tudi obrati za pridelavo konzumnih jajc. Registracija ni potrebna le za tiste obrate, ki dobavljajo manjše količine primarnih jajc neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave.

Šteje se, da gre za manjšo količino jajc, namenjenih dobavi neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave, če ima nosilec živilske dejavnosti v rejji manj kot 350 kokoši nesnic.

Obrati za pridelavo konzumnih jajc za katere se zahteva registracija morajo izpolnjevati zahteve za primarno proizvodnjo, določene v Uredbi 852/2004/ES o higieni živil.

Poleg tega morajo imeti vsa gospodarstva z 350 ali več kokošmi nesnicami registrirane hleve v skladu s Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic (U.L.RS, št. 41/03,117/04 in 122/07). V postopku registracije obratov rej kokoši nesnic se hlevom podeli registrska številka oz. t.i. koda proizvajalca, ki se uporablja za označevanje jaje ter se jih vpiše v register obratov rej kokoši nesnic, ki ga vodi Veterinarska uprava RS.. Registrirane hleve morajo imeti tudi gospodarstva, ki imajo manj kot 350 kokoši nesnic, če jajca ne prodajajo izključno na lastnem gospodarstvu neposredno končnemu potrošniku zaradi zahtev za označevanje jajc razreda A.

Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valinimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav, ki povzema določbe Direktive 90/539/EGS določa , da morajo biti obrati-gospodarstva, ki trgujejo na ozemlju EU z valinimi jajci, enodnevnimi piščanci, matičnimi in proizvodnimi jatami perutnine registrirani pri VURS in vpisan na Seznam odobrenih obratov pri Evropski Komisiji.

4.4.2. Measures and terms of legislation as regards the identification of animals⁵:

Se ne uporablja za perutnino

⁴ Where appropriate Community legislation is mentioned. Otherwise the national legislation is mentioned.

⁵ Not applicable for poultry.

4.4.3. Measures and terms of legislation as regards the notification of the disease:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10) določa:

- da mora nosilec dejavnost v primeru pozitivnega rezultata lastnega rutinskega vzorčenja v monitoringu o tem takoj obvestiti območni urad VURS. Po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel mora nosilec dejavnosti pisno obvestiti območni urad VURS.
- če laboratorij vpisani v seznam odobrenih laboratorijev (vzorci nosilcev dejavnosti) ali imenovani laboratorij (uradni vzorci) ugotovi serovare *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium* v jatah nesnic mora poslati poročilo o rezultatih preiskav najpozneje naslednji delovni dan po prejemu poročila o opravljeni preiskavi iz drugega odstavka tega člena po elektronski pošti ali telefaksu na OU VURS, ki je pristojen za nadzor gospodarstva, kjer se nahaja jata.

4.4.4. Measures and terms of legislation as regards the measures in case of a positive result⁶:

V primeru pozitivnega rezultata v jatah nesnic se izvedejo ukrepi predpisani v:

- Uredbi (ES) št. 2160/2003 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali,
- Uredbi Komisije (EU) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonel pri kokoših nesnicah vrste *Gallus gallus* in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005, in
- Pravilniku o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS, št. 25/06, 14/07, 122/07, 73/09, 12/10)

V primeru ugotovitve *S. Enteritidis* in/ali *S. Typhimurium* pristojni Območni urad VURS odredi naslednje ukrepe:

- 1) prepoved premika živali iz pozitivne jate razen v primeru zakola ali uničenja jate. Živali je potrebno uničiti ali zaklati tako, da se čim bolj zmanjša tveganje za širjenje salmonel. Pri zakolu ali uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti naslednje ukrepe:

⁶ A short description is provided of the measures as regards positive animals (slaughter, destination of carcasses, use or treatment of animal products, the destruction of all products which could transmit the disease or the treatment of such products to avoid any possible contamination, a procedure for the disinfection of infected holdings, the therapeutic or preventive treatment chosen, a procedure for the restocking with healthy animals of holdings which have been depopulated by slaughter and the creation of a surveillance zone around the infected holding....)

a. Zakol živali mora biti izveden v skladu z zakonodajo Skupnosti o higieni živil, pri čemer mora nosilec dejavnosti klanja zagotoviti, da se zakol živali iz pozitivne jate opravi kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu živalski proizvodi, pridobljeni iz takih živali se lahko dajo na trg za prehrano ljudi le, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelo.

Če proizvodi niso namenjeni za prehrano ljudi, je treba take proizvode porabiti ali odstraniti v skladu z Uredbo (FS) št. 1774/2002.

b. Pri usmrtilivi in uničenju jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti, da sta usmrtilcev in uničenje izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali in v skladu Uredbo (ES) št. 1774/2002.

2) prepoved dajanja jajc na trg za prehrano ljudi. Vendar pa se lahko jajca uporabijo za prehrano ljudi pod naslednjimi pogoji:

- jajca se štejejo za jajca razreda B, kot je določeno v členu 2(4) Uredbe Komisije (ES) št. 557/2007 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1028/2006 o tržnih standardih za jajca;
  - jajca se označijo z oznako iz člena 10 Uredbe Komisije (ES) št. 557/2007, na podlagi katere se jasno razlikujejo od jajc razreda A, preden so dana na trg;
  - jajca je prepovedano dostaviti v pakirne centre, razen če VURS meni, da so ukrepi za preprečevanje navzkrižne okužbe jajc iz drugih jat ustrezni.
  - jajca se lahko dostavijo samo v obdobju najkrajših izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel.
- 3) na gospodarstvu se opravi epizootiološka poizvedba in odvzame vzorce kreme za preiskavo na prisotnost salmonel, kadar je to smiselno zaradi ugotovitve izvora okužbe.
- 4) da se izključijo lažno pozitivni rezultati v primeru, ko je ugotovljena *S. Enteritidis* in/ali *S. Typhimurium* v vzorcih nosilcev dejavnosti uradni veterinar VURS opravi uradno vzorčenje na način Priloge II, del D, točka 4(b)(i, ii or iii). Poleg vzorčenja iz točke 4 (b) uradni veterinar odvzame tudi dodatne vzorce, da se preveri, ali so bili upotabljeni protimikrobna sredstva, ki bi lahko vplivali na rezultat analiz vzorčenja.
- 5) če je bila odkrita *Salmonella Enteritidis* ali *Salmonella Typhimurium* v cni jati nesnic na gospodarstvu se opravi uradno vzorčenje tudi pri vseh drugih jatah nesnic na gospodarstvu. Uradno vzorčenje se opravi v skladu s točko 2.2 Priloge Uredbe (EC) št. 1168/2006. Poleg vzorčenja iz točke 2.2 uradni veterinar odvzame tudi dodatne vzorce, da se preveri, ali so bili uporabljena protimikrobna sredstva, ki bi lahko vplivali na rezultat analiz vzorčenja.
- 6) po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje; pred ponovno naseljitvijo se izvede bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen na salmonelo.

4.4.5. Measures and terms of legislation as regards the different qualifications of animals and herds:

V nacionalni program nadzora salmonel v jatah nesnic so vključene vse odrasle jate kokoši nesnic, ki se redijo z namenom proizvodnje jajc, namenjenih dajanju na trg za prehrano ljudi, razen jat kokoši nesnic na gospodarstvih, ki pridelujejo manjše količine konzumnih jajc in jajca prodajo neposredno končnim potrošnikom izključno na mestu pridelave.

V Pravilniku o obratih na področju živil živalskega izvora (U.L.R.S. št.51/06, 66/07) je opredeljeno, da je manjša količina konzumnih jajc tista količina, ki jo proizvede 350 ali manj kokoši nesnic.

Vsa gospodarstva za rejo kokoši nesnic z več kot 350 kokošmi in vsa gospodarstva za rejo kokoši nesnic, ki imajo manj kot 350 kokoši nesnic in jajc ne prodajajo izključno na gospodarstvu neposredno končnemu potrošniku se morajo registrirati kot obrati za primarno proizvodnjo živil v skladu s Pravilniku o obratih na področju živil živalskega izvora (U.L.R.S, št.51/06, 66/07) in morajo imeti registrirane hleve v skladu s Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic (Ur.L.R.S, št. 41/03,117/04 in 122/07).

V nacionalni program nadzora so vključena vsa gospodarstva vpisana v register obratov za primarno proizvodnjo živil in register obratov rej kokoši nesnic.

»Jata« pomeni vso perutnino enakega zdravstvenega statusa, ki jo gojijo na isti lokaciji ali v isti ogradi in ki je ena sama epidemiološka enota. V primeru perutnine v zaprtih prostorih to vključuje vse ptice,ki si delijo isti zračni prostor.

4.4.6. Control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas concerned⁷:

Ukrepi, ki se nanašajo na premike jat kokoši nesnic določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.

1. V primeru suma na prisotnost salmonel uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu prepoved premike živali iz sumljive jate ter trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna kot z jajci iz pozitivne jate.

Kljub prepovedi gibanja pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

2. V primeru ugotovitve oziroma potrditve salmonel v jati – pozitivna jata nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer,

-- mora biti zakol izveden kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;

⁷ A short description of the control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas is provided.

-- proizvodi, pridobljeni iz take perunine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelo, oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi. Celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;

– usmrtilcev in uničenije morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jate so jajca razreda B in se lahko:

– pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v obdobju obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov. Obdelava mora zagotavljati uničenje salmonel. Jajca morajo biti označena na način iz točke 2(b) Dela D Priloge II Uredbe 2160/2003 in pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA«; ali

– odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje. Pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

4.4.7. Measures and applicable legislation as regards the control (testing, vaccination, ...) of the disease:

VZORČENJE V JATAH NESNIC se izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbe 1168/2006/ES in je v skladu z zahtevami določenimi v delu B Priloge II Uredbe (ES) 2160/2003.

A) Vzorčenje nosilcev dejavnosti

Vzorčenje v jatah kokoši nesnic

1. Vzrejne jate

(1) Vzorca se pri živalih, odvzamejo vsaj:

- ko so piščanci stari en dan,
- dva tedna preden jarkice preidejo v fazo nesnosti.

(2) Način odvzema vzorcev:

1. pri enodnevnih piščancih se ob prispetju živali na gospodarstvo odvzame vzorec notranjih podlog škateč, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo in trupla piščancev, katerih pogin se ugotovi ob prispetju

2. dva tedna pred začetkom faze nesnosti se vzorčenje opravi na način, določen v točki 2.2. Priloge Uredbe 1168/2006/ES. Odvzame se 2 x 150 g fečesa (pri jatah v kletkah) ali dva para brisov obutve – vpojnih prevlek za obuvala (v talni reji). Za preiskavo se vzorca lahko združijo v en skupni vzorec

H. Odrasle jate -jate v fazi nesnosti

Odrasle jate kokoši nesnic se vzorčijo na gospodarstvu na način, določen v Prilogi Uredbe 1168/2006/ES. Prvo vzorčenje odrasle jate nesnic se opravi v starosti 24 +/- 2 tedna, nato se vzorčenje opravi najmanj vsake 15 tednov. Pri jatah v kletkah se odvzame 2 x 150 gramov fečesa iz vseh tekočih trakov in strgal v hlevu po zagonu sistema za odstranitev fekalij, v hlevih brez strgal/tekočih trakov pa se odvzame 2 x 150g fečesa iz 60 različnih mest v jami za iztrebke pod kletkami. V hlevih s talno/prosto rejo se odvzame dva para vpojnih prevlek za obuvala. Za preiskavo se vzorca lahko združijo v en skupni vzorec.

B. Uradno vzorčenje

Uradno vzorčenje v jatah nesnic opravljajo uradni veterinarji in se izvaja v skladu s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo Komisije št. 1168/2006/ES. Podrobnejše je uradno vzorčenje opisano v točki 1.5/II.

C. Shranjevanje in transport vzorcev

Vzorci, ki jih odvzame nosilec dejavnosti ali uradne vzorce je treba v laboratorij dostaviti takoj po odvzemu oziroma najpozneje v 24 urah. Do odpreme v laboratorij je potrebno vzorce hraniti na hladnem, na temperaturi med 0°C in 8°C. Vzorca se lahko prevažajo pri temperaturi prostora, če niso izpostavljeni čezmerni toploti (nad 25 °C) in sončni svetlobi. V laboratoriju se vzorca hranijo v hladilniku do preiskave, ki se mora začeti v 48 urah po prejemu in 96 urah po vzorčenju.

Uporaba protimikrobnih sredstev in vakcin v matičnih jatah in jatah nesnic je dovoljena v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonel pri perutnini:

UPORABA PROTIMIKROBNIH SREDSTEV IN CEPLJENJE

A) Uporaba protimikrobnih sredstev

- Protimikrobna sredstva se ne uporabljajo kot posebna metoda za nadzor salmonel pri perutnini;
- Dovoljena je samo uporaba protimikrobnih sredstev, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji

- Uporaba protimikrobnih sredstev je dovoljena samo v izjemnih okoliščinah določenih v točkah (a),(b) in (c), drugega odstavka 2. člena Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006. Uporabo protimikrobnih sredstev v izjemnih okoliščinah je dovoljena samo na podlagi dovoljenja Veterinarske uprave RS. Vendar pa je zdravljenje brez predhodne pridobitve dovoljenja Območni urad VURS dovoljeno, če živali zaradi kliničnih znakov boleznih prkometerno trpijo oziroma če bi lahko opustitev zdravljenja povzročila širjenje bolezni živali ali veliko gospodarsko škodo;
- Kadar koli je mogoče, mora biti uporaba odvisna od rezultatov bakteriološkega vzorčenja in testiranja odpornosti.
- Po zaključenem zdravljenju mora veterinarska organizacija s koncesijo, ki je opravila zdravljenje zaradi izjemnih okoliščin na Območni urad VURS poslati pisno poročilo s podatki o jati, ki je bil zdravljen, podatki o uporabi protimikrobnih sredstev, rezultate testiranja odpornosti, če je bilo testiranje opravljeno in razlogi, zaradi katerih so bila protimikrobna sredstva uporabljena;

B) Uporaba vakcin

Uporaba cepiv proti salmoneli je dovoljena ob upoštevanju zahtev Uredbe (ES) št. 1177/2006:

- Živa cepiva proti salmoneli se lahko uporabljajo samo, če proizvajalec zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva;
- Živa cepiva proti salmoneli se pri kokoših nesnicah med proizvodnjo ne uporabljajo, razen če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva v skladu z Direktivo 2001/82/ES odobrena v ta namen
- dovoljena je samo uporaba cepiv, ki imajo dovoljenje za promet v R Sloveniji
- cepljenje živali lahko predpiše oziroma opravlja veterinar veterinarske ambulante. Vendar pa lahko veterinar izda cepivo, skupaj s pisnim navodilom o uporabi cepiva, imetniku živali, da sam daje cepivo oziroma nadaljuje z dajanjem cepiva Imetnik živali je dolžan upoštevati izdana navodila veterinarja.

Ker je razširjenost *S. Enteritidis/S. Typhimurium* v jatah nesnic pod 10% se program cepljenja naveden v tretjem odstavku 3. člena Uredbe (ES) št. 1177/2006 v R Sloveniji ne izvaja.

Ker cepljenje proti salmoneli z nacionalno zakonodajo ni prepovedano se lahko nosilci dejavnosti odločijo za prostovoljno cepljenje pri čemer vsi stroški, povezani s cepljenjem v celoti bremenijo lastnike živali. Cepljenje nosilci dejavnosti izvajajo po priporočilih veterinarja veterinarske ambulante.

4.4.8. Measures and applicable legislation as regards the compensation for owners of slaughtered and killed animals:

Zakon o veterinarstvu (Ur.L.RS 93/2005), 56. člen predstavlja pravno podlago za sprejem pravilnika, ki določa izplačilo nadomestil.

(1) Zaradi zagotavljanja monitoringa stanja glede zoonoz in njihovih povzročiteljev VURS v skladu s predpisi Skupnosti oziroma glede na epidemiološko situacijo sprejeme načrte monitoringov zoonoz in njihovih povzročiteljev.

(2) Če načrt iz prejšnjega odstavka vsebuje poleg spremljanja tudi ukrepe za obvladovanje zoonoze, te ukrepe predpiše minister.

S Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel je kot eden od ukrepov za obvladovanje salmonel v jatah nesnic predpisano tudi izplačilo nadomestil za izločene živali.

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS, št. 25/06, 14/07, 12/07, 73/09, 12/10) določa izplačilo nadomesti, kot enega od ukrepov za obvladovanje salmonel v jatah nesnic, pogoje in postopek za izplačilo nadomestila in višino nadomestila.

Kadar se *odrasla jata* nesnic usmrti ali zakolje zaradi ugotovitev nosilce serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium se nosilec dejavnosti izplača nadomestilo za izločene živali, če je nosilec dejavnosti:

- na predpisan način obvestil VURS o ugotoviti salmonel v jati,
- opravljal predpisana vzorčenja na prisotnost salmonel in
- izvedel vse ukrepe predpisane v primeru suma ali potrditve okužbe s salmonelo.

Nadomestilo se izplača v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva. Višina nadomestila znaša 4,4 EUR za odraslo nesnico. Če nosilec dejavnosti žival proda za zakol, se vrednost nadomestila zmanjša za vrednost, ki jo je dobil s prodajo teh živali.

V primeru uničenja ali zakola vzrejnih jat nesnic se nadomestilo za usmrčene ali zaklane živali ne izplača. Vsi ostali stroški, ki nastanejo pri izvajanju ukrepov v primeru suma ali pojave salmoneloze (zoonotične) v matičnih jatah bremenijo lastnika.

Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.LRS, št.105/2007) določa postopek za izplačilo nadomestila:

Pristojni organ za uveljavljanje sofinanciranja s strani Skupnosti po Uredbi 349/2005/ES je glavni urad VURS.

Zakol ali usmritev živali oziroma uničenje predmetov ali surovin zaradi boleznih živali se mora opraviti v navzočnosti uradnega veterinarja. O izvršenem dejanju se sestavi zapisnik.

Postopek za izplačilo odškodnine se uvede na zahtevo imetnika živali, ki jo ta vloži pri območnem uradu VURS. Vloga mora vsebovati:

- osebne podatke imetnika (osebno ime in naslov oziroma firmo in sedež, davčno številko);
- zahtevano odškodnino za škodo in opis škode, ki je nastala zaradi odrejenega ukrepa uradnega veterinarja;
- podatke o tem, kam se odškodnina izplača.

Imetnik mora zahtevku priložiti potrdilo o morebitni prodaji ter vrednosti še uporabnega deleža živali, surovin ali predmetov, ki so predmet zahtevka.

Vlogo za odškodnino lahko imetnik živali vloži za usmrčene ali zaklane živali v roku 15 dni od usmrčitve oziroma zakola živali. O zahtevku za

izplačilo odškodnine odloča uradni veterinar pristojnega območnega urada VURS. Če uradni veterinar zahtevku ugodi, v odločbi odloči tudi o višini odškodnine.

4.4.9 Information and assessment on bio-security measures management and infrastructure in place in the flocks/holdings involved.:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki je krovna interesna organizacija, ki zastopa in usklajuje interese svojih članov (kmetov) in je namenjena pospeševanju in razvoju kmetijstva je skupaj z Kmetijsko svetovalno službo in v sodelovanju z Veterinarsko upravo Republike Slovenije in Veterinarsko fakulteto v letu 2009 organizirala dve izobraževanji za rejce kokoši nesnic iz naslednjih področij:

- 1 Predpisano vzorčenje v jatah nesnic
- 2 Preventivni ukrepi za preprečevanje okužbe jat nesnic s salmonelo
- 3 Čiščenje in razkuževanje hlevov

Bio-varnostni ukrepi v R. Sloveniji posebej za rejce kokoši nesnic niso predpisani.

Rejci kokoši nesnic, ki dejavnost opravljajo s pomočjo najete delovne sile imajo zaradi varnosti in zaščite lastnih jat kokoši nesnic na večini gospodarstev izdelana lastna bio- varnostna navodila po katerih se mora ravnati zaposleno osebo. Na splošno so biovarnostni ukrepi na najnižji ravni na gospodarstvih z manj kot 1000 živali, kjer proizvodnja jajc predstavlja samo dodatni dohodek in ne osnovno dejavnost. Poleg slabših biovarnostnih ukrepov se na večini teh majhnih gospodarstev tudi ne opravlja cepljenje proti salmoneli.

Pri pregledu gospodarstev za rejo jat nesnic uradni veterinarji preverjajo tudi biovarnostne ukrepe na gospodarstvu. Pri pregledu uporabljajo liste preverjanj, ki so dostopne na internem portalu VURS.

Lista preverjanj za gospodarstva za rejo jat nesnic vključuje poleg preverjanja izvajanja monitoringa salmonel tudi preverjanje biovarnostnih pogojev na gospodarstvu, vključno s pogoji določenimi v Prilogi I Del A Uredbi (ES) št. 852/2004 (splošne določbe o higieni za primarno proizvodnjo) in pogoji določenimi v Prilogi II Oddelek X Poglavlje I Uredbe 853/2004 (posebne higienske zahteve, ki se nanašajo na jajca).

5. General description of the costs and benefits⁸:

Nacionalni program nadzora se izvaja z namenom zmanjšati razširjenost določenih serovarov v jatah nesnic. Z zmanjšanjem razširjenosti salmonel, zlasti serovarov S.Enteritidis in S.Typhimurium, ki sta najpogostejše povzročitelja salmoneloz pri ljudeh v R Sloveniji, se znižuje število živil živalskega izvora (jajc in mesa) kontaminiranih s salmonelo, ki predstavljajo tveganje za zdravje ljudi in posledično zmanjšuje število izbruhov in okužb s salmonelo pri ljudeh ter posledice okužb pri ljudeh in stroške za zdravljenje.

⁸ A description is provided of all costs for the authorities and society and the benefits for farmers and society in general.

Okvirna ocena predvidenih stroškov v letu 2011 za preiskave uradnih vzorcev ter za izplačila nadomestil nosilecem dejavnosti za izločene živali znaša približno: **144145,00 eur.**

	Število vzorcev	Stroški v evrih
Laboratorijske analize – uradno rutinsko vzorčenje-odrasle jate	150	3142,50
Laboratorijske analize – uradno vzorčenje iz točk 2.1.(a)(b)(c)(d) Uredbe 1168/2006/ES – odrasle jate	50	1047,50
Laboratorijske analize – uradno potrjitveno vzorčenje – vzrejne jate	14	293,30
Laboratorijske analize – uradni vzorci - serotipizacija (odrasle in vzrejne jate)	20	1275,20
Laboratorijske analize – preiskava na protimikrobne snovi	25	6386,50
Odskođnine rejcem za izločene kokoši nesnice	30000 živali	132000,00
Skupaj		144145,00

V stroške so vključene naslednje postavke:

- laboratorijske preiskave uradnih vzorcev fečesa in prahu odvzetih na gospodarstvih z odraslimi in vzrejnimi jatami nesnic ter preiskave vzorcev za ugotavljanje prisotnosti protimikrobnih snovi. Število preiskav je ocenjeno na podlagi opravljenega števila preiskav v letu 2009.
- nadomestila za izločene živali, ocaen stroškov za izplačila nadomestil je narejena na predpostavki, da bo v letu 2011 zaradi ugotovitve S.Enteritidis ali S.Typhimurium izločenih 6 jat. Za izračun stroškov nadomestila je upoštevana povprečna velikostna povprečna velikost jate s 5000 živalmi. Velikost jat z odraslimi

nesnicami v R Sloveniji zelo variira, od jat s samo 300 odraslimi nesnicami, do jat z 90000 nesnicami zato lahko pride do večje razlike med predvidenimi in dejanskimi stroški.

Preiskave za ločevanje vakcinalnih in divjih sevov ter tipizacije izolatov salmonel opravi Nacionalni referenčni laboratorij za salmonelo v okviru finančnih sredstev, ki jih prejema za svoje delovanje.

6. Data on the epidemiological evolution during the last five years⁹

6.1. Evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2009

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus-laying hens Disease/infection^(a): SE/SI

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks:			Total number of animals slaughtered or destroyed ^(f)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(g)	Quantity of eggs unaltered to egg products (number or kg) ^(h)		
							(a1)	(a2)	(a3)					
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a5)	(a6)	(a7)	(a8)

⁹ The data on the evolution of zoonotic salmonellosis are provided according the tables below where appropriate.

SLOVENIA	Laying hens	209	902615	209	902615	209	7	0	12	0	6*	28200	0	cca. 180 90	0	0	0	
Total																		

(a) For zoonotic *Salmonella* indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate. (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* ena jata (600 nesnic), v kateri je bila ugotovljena S. Enteritidis samo v vzorcu prahu, v vzorcih fecesa pa prisotnost salmonel ni bila ugotovljena, ni bila izločena;

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2008

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus laying hens

Disease/infection^(c): SE/SI

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(a1)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(a)	Number of positive ^(a) flocks ^(a)				Number of flocks depopulated ^(a)	Total number of animals slaughtered or destroyed ^(a)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(a)		Quantity of eggs charnelled to egg products (number or kg) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			(a5)	(a6)	(a7)	(a8)
SLOVENIA	Laying hens	172	no data	172	no data	172	15	0	3	0	10	78 838	0	eca. 11 200kg	0	0
Total																

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* pet jat, v katerih je bila ugotovljena S. Enteritidis samo v vzorcu prahu, v vzorcih fecesa pa prisotnost salmonel ni bila ugotovljena, ni bilo izločenih;

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2007

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus-laying hens

Disease/infection^(a): SE/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(e)		Number of flocks depopulated ^(f)	Total number of animals slaughtered or destroyed ^(g)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(h)		Quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ^(h)	
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
SLOVENIA	Laying hens	179	no data	179	no data	179	0	2	0	0	0	0	0	0
Total														

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

Podatki se nanašajo na celotno proizvodnjo v letu 2008 in niso vezani na določen datum.

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2006

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus-laying hens Disease/infection^(a): SE/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(e)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(e)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(e)	Quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ^(e)
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Laying hens	no data	no data	no data	no data	165	0	2	0	0	0	0	0
Total													

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2005 Situation on date:

Animal species: Gallus gallus-laying hens Disease/infection^(a): SE/ST

Region	Type of flock ^(b)	Total number of flocks ^(c)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(d)	Number of positive ^(e) flocks ^(f)			Number of flocks depopulated ^(g)			Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(h)	Quantity of eggs shamelled to egg products (number or kg) ^(h)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a3)			(a4)
SLOVENIA	Laying hens	no data	no data	no data	no data	107	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total															

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.
 (b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate
 (c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme
 (d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.
 (e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2009

Animal species^(a): Gallus gallus

Category^(b): laying hens

Description of the used serological tests: Serološki testi se v okviru nacionalnega programa ne uporabljajo.

Description of the used microbiological or virological tests: Metoda opisana v EN/ISO 6579-2002/Am1:2007, Sprememba 1: Priloga D

Description of the other used tests:

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological* or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)
SLOVENIA	0	0	13	13	0	0
			Uradni vzorci-rutinsko vzorčenje: 144			
			Uradni vzorci – vzorčenja iz točk (b), (c) in (d): Uredba 1168/2006: 77			
Total						

(a) Animal species if necessary.

(b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate

(c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.

(d) Number of samples tested,

(e) Number of positive samples,

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2008

Animal species^(a): Gallus gallus

Category^(b): laying hens

Description of the used serological tests: Serološki testi se v okviru nacionalnega programa ne uporabljajo.

Description of the used microbiological or virological tests: Za preiskave uradnih vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora se uporabljaja metoda opisana v EN/ISO 6579-2002/Amd1:2007, Sprememba 1: Priloga D

Description of the other used tests:/

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological* or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(d)	Number of positive samples ^(e)
SLOVENIA	0	0	Uradni vzorci 181	18	0	0
Total						

(a) Animal species if necessary.

(b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc. when appropriate

(c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.

(d) Number of samples tested.

(e) Number of positive samples.

6.3. Data on infection (one table per year and per species)

Region ^(b)	Number of herds infected ^(c)	Number of animals infected
SLOVENIA 2006	3	No data available
SLOVENIA 2007	11	No data available
SLOVENIA 2008	15x S. Enteritidis	78 838
	1x S. Infantis	4 224
	1x S. Ohio	7 400
	1x S. Montevideo	3 456
SLOVENIA 2009	7x S. Enteritidis	28 200
	5x S. Tennessee	18 928
	4x S. Montevideo	15 618
	1x Brazzaville	2 500
	1x S. Ohio	6 980
	1x S. Schwarzengrund	4 166

(a) Animal species if necessary.

(b) Region as defined in the control and eradication programme of the Member State.

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate.

6.4. Data on vaccination programmes¹⁰

Year: 2008 (Število vseh jat kokoši nesnje v letu 2008)

Animal species:¹⁰ Gallus gallus-laying hens

Description of the used vaccination: Avipiro Salmonella vac E- Lehmann i.

Cepljenje v R Sloveniji ni obvezno. Cepljenje se ne sofinancira zato se podatki o številu apliciranih doz cepiva ne zbirajo.

Region ¹⁰	Total number of herds ¹¹	Total number of animals	Information on vaccination programme			
			Number of herds ¹¹ in vaccination programme	Number of herds ¹¹ vaccinated	Number of animals vaccinated	Number of doses of vaccine administered
SLOVENIA 2008	172		Vakcinacija ni obvezna	172	No data available	No data available
Total						

(a) Animal species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

6.4. Data on vaccination programmes¹¹

Year: 2009 (Število vseh jat kokoši nesnje v letu 2009)

¹⁰

Data to provide only if vaccination has been carried out.

¹¹

Data to provide only if vaccination has been carried out.

Animal species: ^(b) Gallus gallus-laying hens

Description of the used vaccination: Avipro Salmonella vac E- Lohmann L

Cepljenje v R Sloveniji ni obvezno. Cepljenje se ne sofinancira zato se podatki o številu apliciranih doz cepiva ne zbirajo.

Region ^(a)	Total number of herds ^(c)	Total number of animals	Information on vaccination programme		
			Number of herds ^(b) in vaccination programme	Number of herds ^(b) vaccinated	Number of doses of vaccine administered
SLOVENIA 2008	209		Vakcinacija ni obvezna	151	No data available
					No data available
Total					

- (a) Animal species if necessary
- (b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State
- (c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

7. Targets

7.1. Targets related to testing (one table for each year of implementation)

7.1.1. Targets on diagnostic tests: Official sampling 2011

Animal species: ^(b) Gallus gallus-laying hens

Region ^(a)	Type of the test ^(c)	Target population ^(d)	Type of sample ^(e)	Objective ^(f)	Number of planned tests ^(f)
SLOVENIA 2010	Microbiological	Laying hens - adult	Faeces, dust	surveillance, monitoring	200
	Microbiological	Laying hens - rearing	Faeces	Confirmation of suspected cases	14
	Residues (chemical) - antimicrobials	Laying hens - adult	eggs/dead birds	surveillance, monitoring	25
Total					239

- (a) Species if necessary
- (b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State
- (c) Description of the test
- (d) Specification of the targeted species and the categories of targeted animals if necessary
- (e) Description of the sample (e.g. faeces)
- (f) Description of the objective (e.g. surveillance, monitoring, testing of vaccine, control of vaccination, ...)

7.1.2. Targets on testing of flocks¹²

Year: 2011

Situation on date: predvideno skupno število vseh jat kokoši nesnic v 2010

Animal species: Gallus gallus – laying hens

infection¹³: SE/SI

Region	Type of flock ¹⁴	Total number of flocks ¹⁵	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Expected number of flocks to be checked ¹⁶	Number of flocks ¹⁷ expected to be positive ¹⁸			Number of flocks expected to be depopulated ¹⁹		Total number of animals expected to be slaughtered or destroyed ²⁰	Expected quantity of eggs to be destroyed (number or kg) ²¹	Expected quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ²²
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a5)			
SLOVENIA	Laying hens	200	no data	200	no data	200	6	0	0	6	0	30.000	0	0
Total														

(a) For zoonotic salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

¹² Specify types of flocks if appropriate (breeders, layers, broilers, etc....)

7.2. Targets on vaccination (one table for each year of implementation)

7.2.1. Targets on vaccination ¹⁵

Animal species: ¹⁶; VAKCINACIJA NI OBVEZNA

Region ¹⁶	Total number of herds ¹⁶ in vaccination programme	Total number of animals in vaccination programme	Targets on vaccination programme		
			Number of herds ¹⁶ in vaccination programme	Number of herds ¹⁶ expected to be vaccinated	Number of doses of vaccine expected to be administered
SLOVENIA 2011	165	No data available	165	165	No data available
Total					

(a) Species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

* Cepljenje proti salmoneli v R Sloveniji ni obvezno, vendar se % cepjenih jat vsako leto povečuje. Ocenjujemo, da bo v letu 2011 cepjenih približno 80% vseh jat kokoši nesnic.

¹⁵ Data to provide only if appropriate

8. Detailed analysis of the cost of the programme (one table per year of implementation)

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in €	Total amount in €	Community funding requested (yes/no)
1. Testing					
1.1. Cost of the analysis	Test: Number of bacteriological tests (cultivation) planned to be carried out in the framework of official sampling	214	20,95	4483,30	yes
	Test: Number of serotyping of relevant isolates tests planned to be carried out	20	63,76	1275,20	yes
	Test: Number of tests for detection of antimicrobials planned to be carried out	25	255,46	6386,50	yes
1.2. Cost of sampling					no
1.3. Other costs					no
2. Vaccination or treatment					no

2.1. Purchase of vaccine/treatment	Number of purchase of vaccine doses planned if vaccination policy is part of the programme				no
2.2. Distribution costs					no
2.3. Administering costs					no
2.4. Control costs					no
3. Slaughter and destruction					
3.1. Compensation of animals	Madojestilla za izložane živali (zaklane ali usmrčene) zaradi ugotovitve <i>S. Enteritidis</i> ali <i>S. Typhimurium</i> ;	30.000	4,40	132000,00	yes
3.2. Transport costs					no
3.3. Destruction costs					no
3.4. Loss in case of slaughtering					no

	3.5 Costs from treatment of products (milk, eggs, hatching eggs, etc)													70
	4. Cleaning and disinfection													70
	5. Salaries (staff contracted for the programme only)													70
	6. Consumables and specific equipment													70
	7. Other costs													70
	TOTAL													144145.00 EUR

